

Тери Пратчет

ЕРИК!

Пчелите на Смърт са големи и черни, жужат тихо мрачно и събират меда си във восъчни пити, бели като олтарни свещи. Медът е черен като нощта, тежък като греха и сладък като петмез.

Добре известно е, че осем цвята съставят бялото, но черното също съществува в осем цвята за онези, които могат да ги различават. Кошерите на Смърт са сред черната трева в черната овощна градина, под обсипаните с черни цветове древни клони на дървета, които в края на краищата, ще родят ябълки, а те... така да се каже... вероятно няма да са червени.

Сега тревата беше ниско окосена. Косата, свършила тази работа стоеше подпряна на чепатия дънер на една круша. Смърт проверяваше своите пчели, като леко повдигаше питите с костеливите си пръсти.

Няколко пчели зажужаха около него*. Като всички пчелари, Смърт носеше маска. Не защото притежаваше нещо, което може да бъде ужилено, но понякога някоя пчела все още се вмъкваше в черепа му, забръмчаваше вътре и му причиняваше главоболие.

[* Б.пр. Смъртта в книгите на Тери Пратчет е от мъжки род.]

Докато оглеждаше една пита срещу сивата светлина на своя мъничък свят, разделящ действителностите, почувства едва доловимо потрепване. Кошерът зажужа, листо се понесе надолу. Повей вятър премина за миг през овощната градина, а точно това бе най-необичайното, защото въздухът в царството на Смърт винаги е топъл и застинал.

На Смърт му се стори, че за миг дочу звук от бягащи крачета и глас, който казва, не, глас който си мисли "подяволитеподяволитеподяволите, ще умра, ще умра, ще УМРА!"

Смърт е едва ли не най-старото създание на вселената, с начини на мислене, неразбираеми за смъртните, но той също е и добър пчелар, затова внимателно постави питата отново на мястото ѝ и захлупи капака на кошера преди да започне да действа

Запъти се обратно през тъмната градина към къщурката си, свали маската, внимателно отстрани няколко пчели, заврели се из дълбините на черепа му и се оттегли в своя кабинет.

Като седна на бюрото си, усети още един повей на вятър, пясъчните часовници по полиците задрънчаха, а големият стенен часовник с махало в антрето спря за миг своята работа да сече времето на послушни части.

Смърт въздъхна и съсредоточи втренчения си поглед.

Няма кътче, където Смърт да не може да отиде, независимо колко е далечно и опасно. Всъщност, колкото е по-опасно, толкова по-вероятно е той вече да е там.

Сега се бе вторачил в мъглявините на времето и пространството.

- Ох, промълви, ТОЙ Е.

* * *

Беше горещ следобед от преваляващото лято в Анкх-Морпорк, най-преуспяващият, най-оживеният и преди всичко - най-претъпканият град на Диска. Но сега копията на слънчевите лъчи бяха постигнали онова, което неизброими нашественици, няколко граждански войни и комендантският час никога не постигнаха. Те усмириха това място.

Кучетата се задъхваха в парещата сянка. Река Анкх, която не бихте нарекли искряща, сега се процеждаше между бреговете си, сякаш непоносимата топлина ѝ беше взела душата. Улиците бяха празни и лъхаха жар като пещ за тухли.

Враговете никога не бяха успели да превземат Анкх-Морпорк. Е, в известен смисъл успяваха, при това твърде често. Градът посрещаше волните варварски нашественици, но озадачените нападатели някак си винаги откриваха след няколко дена, че вече не притежават собствените си коне, а след няколко месеца бяха просто още едно малцинство със свои собствени драсканици по стените и магазини за хранителни стоки.

Но жегата бе обсадила града и триумфираше над стените му. Тегнеше над трептящите улици като саван. Под разтапящото слънце наемните убийци бяха прекалено морни, за да убиват. То върна крадците към честността. В обвитата с бръшлян твърдина на Невидимия Университет, главен колеж по магьосничество, обитателите му дремеха, а островърхите им шапки се бяха свлекли върху лицата им. Дори големите мухи бяха твърде изтощени, за да се блъскат в стъклата на прозорците. Градът в следобеден унес очакваше залеза и кратката, гореща, кадифена нощ.

Единствено на Библиотекаря му беше прохладно. Освен това, той се полюляваше унесено с главата надолу.

Това беше така, защото бе окачил на бърза ръка няколко въжета и обръча в едно от мазетата на библиотеката в Невидимия Университет - онова, в което държаха хъм, еротичните* книги. В казани с натрошен лед. И той се рееше мечтателно в мразовитата пара над тях.

[* Просто еротични. Без извратености. Това е разликата между употребата на перо и употребата на пиле.]

Всички магьоснически книги си имат свой собствен живот. Някои от действително енергичните книги не могат просто да бъдат вързани с верига, към рафтовете, те трябва да бъдат заковани, затворени или поставени между стоманени плочи. Или, както е случаят с томовете по тантрическа сексуална магия за сериозни познавачи, да бъдат съхранявани в много студена вода, за да не избухнат в пламъци и да обгарят адски обикновените си корици.

Библиотекарят лекичко се люшкеше назад-напред в блажена дрямка над кипящите казани.

Тогавя се зададоха стъпките отникъде, пробягаха по пода със звук, остъргващ грубата обвивка на душата и изчезнаха през стената. Чу се слаб далечен писък, нещо като "обожеобожеобоже, това е ТО, ще УМРА".

Библиотекарят се сепна, загуби опората си и цопна в няколкото сантиметра топличка вода, отделящи "Радостта от тантрическия секс с илюстрации за напредналия учащ се", с автор Една Дама, от самозапалването.

И това би му причинило беда, ако Библиотекарят беше човешко същество. За щастие, в момента беше орангутан. Толкова много сурова магия се плискаше наоколо в Библиотеката, че би било странно, ако понякога не се случваха злополуки, а една особено внушителна злополука го бе превърнала в маймуна. Малцина измежду хората имат шанса да напуснат човешката раса приживе и той ревностно бе устоял на всички сетнешни усилия да го върнат обратно в нея. Тъй като беше единственият библиотекар във вселената, който можеше да взима книги с краката си, Университетът не настояваше особено много.

Това също означаваше, че представата му за желано женско присъствие приличаше в момента на нещо като торба с масло, размазана с ваяк от стари тръби и затова имаше късмет да се отърве само с леки изгаряния, главоболие и някакви твърде противоречиви чувства относно краставиците, които увяхваха докато дойде време за следобедния чай и закуска.

Горе, в Библиотеката, страниците на магьосническите трактати удивено проскърцаха и прошумоляваха, докато невидимият бегач премине направо през рафтовете и изчезна, или по-точно казано, изчезна още повече.

* * *

Анкх-Морпорк постепенно се пробуждаше от дрямката си. Нещо невидимо и крещящо с всички сили преминаваше през всяко кътче на града, като сееше след себе си разруха. Където и да попаднеш, всичко се променяше.

Ясновидка от Улицата на Лукавите Занаятчи чу как крачетата притичаха по пода на спалнята и откри, че нейната кристална топка се е превърнала в малко стъклено кълбо с къщурка, плюс снежинки.

В тих ъгъл на кръчмата "Изкърпения Барабан", където авантюристките Херена Кокошоглавата Повлекана, Рижата Шерън и Вещицата на нощта Диома се бяха събрали на женски приказки и канаста, всички питиета се превърнаха в малки жълти слончета.

- Това са те, магьосниците горе в Университета - заключи барманът, като набързо смени чашите. - Не би трябвало да им е позволено.

* * *

Полунощ се изгърси от часовника. В Съвета по Магьосничество разтриха очите си и втренчиха един в друг мътни погледи. И те също усещаха, че не би трябвало да е позволено, особено след като не бяха те онези, които го позволяваха.

В края на краищата новият Архиканцлер, Езролит Чърн, сподави прозявката си, изправи се в стола и се опита да си придаде подходящо авторитетен вид. Знаеше, че обективно погледнато, той всъщност не е Архиканцлер. Не желаше този пост. Беше на 98 години и достигна тази достопочтенна възраст благодарение на факта, че внимателно бе избягвал да тревожи или заплашва когото и да било. Беше се надявал през залеза на своя живот да завърши 7-томния си трактат върху "Някои малко известни аспекти от Куанските ритуали за предизвикване на дъжд" - според него великолепна тема за академично изследване, защото тези ритуали са вършили работа единствено в Ку, а този именно континент се бе подхлъзнал в океана преди няколко хиляди години*. Проблемът се състоеше в това, че напоследък животът на Архиканцлерите сякаш се беше посъкратил и естественото стремление на всички магьосници към поста бе отстъпило място на чудата обезличаваща учтивост. Една сутрин, когато той слезе в залата, установи, че всички го наричат "сър". Нужни му бяха дни да разбере защо.

[* Бяха му нужни 30 години, за да потъне. Жителите поджапаха доста време. Това влезе в историята като най-досадната континентална катастрофа в Мултивселената]

Болеше го главата. Струваше му се, че трябваше да си е легнал преди седмици. Но все нещо следваше да каже.

- Господа - започна.

- Уук.

- Извинете. И майму...

- Уук.

- Имам предвид човекоподобни, разбира се...

- Уук.

Известно време Архиканцлерът отваряше и затваряше безгласно уста, като се опитваше да улови потока на мислите си. Библиотекарят официално беше член на колежанския съвет. Никой не беше успял да открие някакво правило относно изключването на орангутани, въпреки че тайничко бяха търсили

усърдно.

- Призрачно Витание - осмели се той. - Някакъв вид призрак, вероятно.

Оправя се с камбана, книга и свещ.

Касиерът въздъхна:

- Вече опитахме, Архиканцлерю.

Архиканцлерът се наведе към него.

- А? - попита.

- Казах, че вече опитахме това, Архиканцлерю - провикна се Касиерът като насочи гласа си към ухото на стареца. - След вечерята, помниш ли? Използувахме "Имената на мравките" от Хъмптемпър и дрънкахме със Стария Том*.

[* Старият Том е единствената напукана бронзова камбана в Университетската кула. Езикът ѝ бе паднал непосредствено след като я бяха излели. но Камбаната все още на всеки час напяваше някаква страхотна тишина.]

- Така ли направихме, наистина? Помогна, нали?

- Не, Архиканцлерю.

- А?

- Във всеки случай, никога досега не сме имали неприятности с призраци
- обади се Старшият Преподавател. - Магьосниците просто не витаят.

Архиканцлерът жадно търсеше трошица утеха.

- Може би е само нещо от природен характер - каза той. - Например, буботене на подземен поток. Може да е раздвижване на земни пластове. Нещо в канализацията - нали оттам могат да се чуват странни звуци, когато вятърът духа в подходяща посока.

Облегна се назад и засия доволно.

Останалите членове на Съвета се спогледаха.

- Канализацията не трополи като забързани крачета, Архиканцлерю, - отегчено промълви Касиерът.

- Освен ако някой не е забравил отворен кран - намеси се Старшият Преподавател.

Касиерът го изгледа накриво. Беше във ваната, когато невидимото пиццещо нещо профуча през банята. Определено не искаше отново да изпита подобно усещане.

Архиканцлерът му кимна.

- Значи, всичко е наред - каза и заспа.

Касиерът смълчано го изгледа. После смъкна шапката на стареца и лекичко я подпъкна под главата му.

- Е? - попита той уморено. - Някой има ли някакво предложение?

Библиотекарят вдигна ръка.

- Уук - каза той.

- Да, добре, браво, момчето ми - съгласи се нехайно Касиерът. - Друг?

Орангутанът го гледаше кръвнишки, докато останалите магьосници клатеха глави.

- Трус в тъканта на действителността - промълви Старшият Преподавател.

- Това е.

- Какво да направим тогава?

- Откъде да знам. Освен да опитаме стария...

- О, не - възрази Касиерът. - Не го казвай. Моля те.

Прекалено опасно е...

Думите му увиснаха отсечени от писъка, който се надигна от далечния край на стаята и се стрелна покрай масата, придружен от тропота на много

тичащи крачета. Магьосниците се изпокриха в суматохата на преобърнатите столове.

Пламъчетата на свещите се проточиха като дълги тънки езичета октаринаова светлина, преди да бъдат духнати.

Настъпи тишина, онази особена тишина, която се появява винаги след много неприятен шум.

А Касиерът каза:

- Добре. Предавам се. Наистина ще опитаме с Ритуала на Ашкент.

* * *

Това е най-сериозният ритуал, който се предприема от осем магьосника. Извиква се Смърт. Той естествено знае всичко, което става.

И разбира се, изпълнява се с неохота, защото старшите магьосници обикновено са много стари и биха предпочели да не правят нищо, с което да привлекат вниманието на Смърт върху себе си.

Ритуалът се състоя в полунощ в Голямата Аула на Университета, сред бъркотия от тамян, свещи, рунически надписи и магически кръгове - не беше наложително да се използва нито едно от тези неща, но тяхното присъствие успокояваше магьосниците. Магията пламтеше, псалмите се напяваха, заклинанията се извършваха предано.

Магьосниците се бяха втрещили в магическия октограм, който си стоеше празен. След известно време кръгът качулати фигури взе да мърмори помежду си.

- Сигурно сме сгрешили някъде.

- Уук.

- Може би Той е излязъл някъде.

- Или е зает...

- Мислиш ли, че можем да се откажем и пак да си легнем?

- КОГО ТОЧНО ЧАКАМЕ?

Касиерът бавничко се извърна към фигурата до себе си. Плащът на магьосник винаги може да се разпознае - изпъстрен е с пайети, магически знаци, козина и дантела и обикновено в него има магьосник с внушителни размери. Този плащ, обаче, беше много черен. Платът изглежда бе подбран заради голямата си здравина. Както и собственикът. Видът му беше такъв, че ако напишеше книга с рецепти за диета, тя веднага би станала бестселър.

Смърт наблюдаваше октограма с учтив интерес.

- Ъ-ъ - каза Касиерът. - Всъщност, всъщност, ъ-ъ, Вие би трябвало да сте вътре в него.

- МНОГО ИЗВИНЯВАЙТЕ.

Смърт закри достолепно към центъра на стаята и погледна очаквателно Касиера.

- НАДЯВАМ СЕ, ЧЕ НЯМА ПАК ДА ЗАПОЧНЕТЕ ДА МЕ САТАНОСВАТЕ - каза той.

- Дано не сме прекъснали някое важно начинание - любезно се осведоми

Касиерът.

- ЦЯЛАТА МИ РАБОТА Е ВАЖНА - отвърна Смърт.

- Естествено - каза Касиерът.

- ЗА НЯКОЙ.

- Хм. Хм. Причината, о сатан..., сър, причината, поради която Ви повикахме тука... се дължи на...

- РИНСУИНД.

- Какво?

- ПРИЧИНАТА, ПОРАДИ КОЯТО МЕ ПОВИКАХТЕ. ОТГОВОРЪТ Е: РИНСУИНД.

- Но ние още не сме Ви задали въпроса!

- НЯМА ЗНАЧЕНИЕ. ОТГОВОРЪТ Е: РИНСУИНД.

- Вижте, онова, което наистина искаме да узнаем е какво причинява този изблик на... ох.

Смърт многозначително почисти острието на косата си от някакви невидими пращинки.

Архиканцлерът сви кокалеста ръка на ухото си, за да чува по-добре.

- Какво каза той? Кой е този тип с пръчката?

- Смърт, Архиканцлерю - търпеливо обясни Касиерът.

- А?

- Смърт, сър. Вие ме разбирате, нали.

- Кажй му, че не ни трябва - старият магьосник помахна с пръчицата си.

Касиерът въздъхна:

- Ние го призовахме, Архиканцлерю.

- Така ли? За какво ни е притрябвало да го правим? Дяволски глупаво е.

Касиерът смутено се ухили на Смърт. Той точно се канеше да го помоли да извини Архиканцлера поради напредналата му възраст, но се сети, че при тези обстоятелства би било безмислено.

- За магьосника Ринсуинд ли говорим? Онзи с... - Касиерът потръпна - ужасният Багаж с крачета? Но нали той се взриви по време на онази история с магистъра?*

[* По заобиколен начин Касиерът намекуваше за трудния момент, когато Университетът едва не причини края на света и всъщност щеше да го постигне, ако не се случи поредица от събития, в които участваха Ринсуинд, магическо килимче и половин тухла в чорап (Вж. "Магизточник"). Цялата тази история твърде притесняваше магьосниците - така винаги се чувстват хора, които впоследствие установяват, че през цялото време са били на погрешната страна (т.е. на губещата) Потресаващ е и фактът, какво многобройно количество от старшите в Университета сега са непоклатимо убедени, че по това време са боледували, гостували са у леля си, или са се заключили и са работили върху научно изследване като високо са си тананикали и дори представа са нямали какво става навън. Дочуха се откъслечни приказки да се издигне статуя на Ринсуинд, но благодарение на необикновената алхимия, която се прилага към тези деликатни въпроси, статуята бързо се превърна в паметна плочка, после в отметка в Списъка на Загиналите за родината, а най-накрая - в иск за порицание поради неподходящо облекло.]

- В ПОДЗЕМНИТЕ ИЗМЕРЕНИЯ Е. И СЕГА СЕ ОПИТВА ДА СЕ ВЪРНЕ ОТНОВО У ДОМА.

- Може ли да го направи?

- ЩЕ Е НЕОБХОДИМО ДА НАСТЪПИ НЕОБИЧАЙНО СТЕЧЕНИЕ НА ОБСТОЯТЕЛСТВАТА.

РЕАЛНОСТТА ЩЕ ТРЯБВА ДА БЪДЕ ОТСЛАБЕНА ПО ОПРЕДЕЛЕНО НЕОЧАКВАНИ НАЧИНИ.

- Няма вероятност това да се случи, нали? - загрижено запита Касиерът. Хората, които са отбелязали, в Бележника си, че са гостували у леля си в продължение на два месеца, винаги са неспокойни, стане ли дума за хора, които може би си мислят погрешно, че първите не са били там и благодарение на някой светлинен трик, вторите си мислят, че са видели първите да вършат неща, които не биха могли, поради простия факт, че са били у лелини си.

- БИ БИЛО ЕДИН СЛУЧАЙ НА МИЛИОН - каза Смърт - ТОЧНО ЕДИН НА МИЛИОН.

- О, - каза Касиерът крайно облекчен. - О, боже. Колко жалко. -

Значително се ободри. - Разбира се, остава всичкия този шум. Но за съжаление, едва ли ще просъществува още дълго.

- МОЖЕ И ТАКА ДА СТАНЕ - отвърна Смърт невъзмутимо - ОБАЧЕ СЪМ УБЕДЕН, ЧЕ НЕ БИХТЕ ИСКАЛИ ДА ИЗЛИЗАМ С ОКОНЧАТЕЛНИ ИЗЯВЛЕНИЯ В ТАЗИ НАСОКА.

- Не! Не, разбира се, че не - припряно каза Касиерът. - Прав сте. Е, много благодарим. Горкият Ринсуинд. Колко жалко. И все пак, нищо не може да се направи. Навярно трябва философски да се отнасяме към тези неща.

- НАВЯРНО ТРЯБВА.

- И по-добре да не Ви задържаме - учтиво добави Касиерът.

- БЛАГОДАРЯ.

- Довиждане.

- ДО СКОРО.

Всъщност шумът стихна точно преди закуска. Единствено Библиотекарят страдаше от този факт. Ринсуинд му беше и помощник, и приятел. Добър човек, когато се опреше до белене на банан. Освен това имаше уникалното качество да избягва разни работи. Не беше тип, разсъди Библиотекарят, когото лесно можеш да пипнеш.

Сигурно е имало необичайно стечение на обстоятелствата.

Това е много по-правдоподобно обяснение.

* * *

Наистина имаше необичайно стечение на обстоятелствата.

Точно в един случай на милион някой е наблюдавал, изучавал, търсил подходящите оръдия на труда за това необикновено дело.

И Ринсуинд се появи.

Беше почти прекалено лесно.

* * *

И така Ринсуинд отвори очи. Над него имаше таван; ако това беше под, значи бе изпаднал в беда.

Дотук добре.

Предпазливо опипа повърхността, върху която лежеше.

Беше грапава, всъщност дървена, тук-там с дупки от гвоздеи. Човешки тип повърхност.

Ушите му доловиха пращенето на огън и клокочещ звук, източник неизвестен.

Носът му, почувствал, че изостава, побърза да доложи за дъх от сяра.

Така. Значи, до какво го доведе всичко това? До това, че лежеше на груб дървен под в стая със запален огън и нещо, което клокочи и изпуска серни миризми. В своето смъртно сънливо състояние, той изпита значително задоволство от този умозаключителен процес.

Друго какво?

О, да.

Отвори уста и запищя, запищя, запищя.

Така се почувствува мъничко по-добре.

Полежа още малко. От прекатурената купчина спомени се надигнаха картините за сутрините в леглото, когато беше момченце и отчаяно делеше изтичащото време на все по-малки и по-малки частички, за да отложи ужасяващия миг на ставане и изправяне пред всичките проблеми на живота,

като например, в настоящия случай, кой е, къде е и защо е.

- Какво си ти? - прозвуча глас на ръба на съзнанието му.

- И аз исках това да запитам - промърмори Ринсуинд.

Стаята се разклати, докато той се повдигна на лакти и фокусира погледа си.

- Предупреждавам те - изрече гласът, който изглежда идваше откъм масата, - защитен съм от много мощни амулети.

- Прекрасно - отвърна Ринсуинд. - Де да бях и аз.

Започна да извлича отделни детайли от мъглявината. Стаята беше дълга, с нисък таван, единият ѝ край изцяло завладян от огромно огнище. На пейка, която се простираше покрай едната стена, имаше голям избор стъкленици, очевидно създадени от пиан хълцащ стъклодухач, а във вътрешностите на византийските им извивки кипяха и клокочеха разноцветни течности. На някаква кука висеше скелет, небрежно отпуснат. На пръчка до него някой беше заковал препарирана птица. Каквито и грехове да бе извършила в живота си, едва ли заслужаваше съдбата, която препаратът ѝ бе отредил.

Втреченият поглед на Ринсуинд помете пода. Очевидно това бе единственото метене, което подът бе виждал от доста време. Само около него мястото бе почистено от остатъците изпотрошено стъкло и преобърнати колби за...

Магически кръг.

Изрисуван беше изключително старателно с тебешир. Който го е направил, е бил съвсем наясно, че целта на кръга е да раздели вселената на две части - вътрешна и външна.

Ринсуинд, разбира се, беше във вътрешната.

- Аха - обзе го познат и едва ли не утешителен безпомощен ужас.

- Заклевам Вас и Вас умолявам да не предприемате никак ви агресивни действия, о Демоне на Мрака - каза гласът, идващ, както Ринсуинд определи, иззад масата.

- Добре, добре - прибърза Ринсуинд - Няма. Ъ-ъ. Нима не е възможно да има и най-незначителна, мъничка грешчица?

- Повелявам ти да ми се подчиниш!

- Тъй де! - съгласи се Ринсуинд и безпомощно се огледа. - Ама как?

- Хич не си мислете, че можете да ме омаяте с лъжовния си език, о демоне на Шамхарот - тържествено изрече масата. - Много добре съм изучил нравите на злите духове. Изпълнете всяка моя заповед о, демоне или ще пратя Вас, обратно там във врецшия ад, от който идваш. Пардон, от който Вий идвате. Всъщност, от който Вий идете. И наистина ще го направя.

Фигурата се показва иззад масата. Беше нисичка и по-голямата част от нея бе скрита под голямо разнообразие от муски, амулети и талисмани, които дори и да не действуваха срещу магия, сигурно биха я предпазили и от твърде непоколебим саблен удар. Имаше очила и шапка с дълги клепнали отстриани краища и приличаше на късоглед шпаньол.

С трепереща ръка стискаше сабя. Така обилно обсипана с пайети, че бе започнала да се огъва.

- Врящ ад ли каза? - немощно запитва Ринсуинд.

- Именно. Където с жалостни писъци на болка изтезаваните се терзаят...

- Да, да, стана ми ясно - прекъсна го Ринсуинд. - Само че, разбираш ли, работата е там, че аз, всъщност, не съм демон. Така че, какво ще кажеш, да вземеш да ме пуснеш, а?

- Няма да ме залъжете с Вашата външност, о Демоне - каза фигурката. И добави с по-естествен глас - Както и да е, демоните все лъжат. Това е

общоизвестно.

- Тъй ли? - Ринсуинд се вкопчи в тази сламка. - В такъв случай - аз съм демон.

- Аха! Заклеймен от собствената си уста!

- Виж какво, не съм длъжен да търпя всичко това - отвърна Ринсуинд. - Не зная нито кой си, нито какво става, но ще си пийна нещо, ясно ли е?

Понечи да излезе от Кръга и изтръпна от шока, който му причиниха искрите, с пукот изригнаха от руническите надписи и впили се навсякъде по тялото му.

- Вий не ще да можете... вий не ще да можете... вий не ще да можете...

- Викачът на духове се предаде. - Виж какво, не можеш да прекрачиш Кръга, докато не те освободя, ясно ли е? Искан да кажа, не бих искал да съм противен, но ако те освободя от Кръга, ще можеш да възобновиш истинския си вид, а навярно той е твърде отворителен. Повелявам ти да ми се подчиниш - добави, като почувства, че не спазва стила.

- Добре, де. Подчинявам се. Подчинявам се - каза Ринсуинд, като разтриваше лакътя си. - Но все пак не съм демон.

- Тогава защо отвърна на повикването? Може би трябва да предположа, че просто си минавал през параестествените измерения, а?

- Нещо такова, струва ми се. Всичко е малко по-объркано.

- Разправяй ги на старата ми шапка - Викачът подпря сабята си на една дървена катедра, върху която лежеше отворена книга, изпълнена със стърчащи отметки. След което лудешки затанцува по пода.

- Стана! - изкрещя. - Хехей! - Улови ужасения поглед на Ринсуинд и се успокои. Смутено се изкашля и пристъпи към катедрата.

- Наистина не съм... - започна Ринсуинд.

- Този списък трябва да е тук някъде - започна фигурката. - Да видим сега. О, да. Заповядвам ти - Вам искам да кажа - да, тъ-тъ, ми изпълниш три желания. Да. Искан да стана владетел на кралствата в света, да се запозная с най-красивата жена, живяла някога, и искам да живея завинаги. - Погледна Ринсуинд окуражително.

- Всичко това? - запита Ринсуинд.

- Да.

- О, няма проблеми - саркастично отвърна Ринсуинд. - И през останалата част от деня ще съм свободен, нали така?

- А искам и сандък, пълен със злато. Да ми се намира.

- Виждам, че всичко си премислил.

- Да. Повелявам ти да ми се подчиниш!

- Добре, добре. Само че ... - Ринсуинд бързо се размисли: "Тоя е доста откачен, но е откачен със сабя в ръце. Единственият ми шанс е да го разубеда на неговия собствен език" - само че, виж, не съм демон от особено висш тип и се опасявам, че този вид услуги са малко извън моята категория. Съжалявам. Можеш да ми повеляваш колкото си искаш, но те са ми непосилни.

Фигурката надзърна над очилата си.

- Тъй - отрони възкисело. - А какво според тебе можеш?

- Ами, тъ-тъ - започна Ринсуинд. - Мисля, че мога да сляза долу до магазините и да ти купя ментовки или нещо подобно.

Последва пауза.

- Наистина ли не можеш да изпълниш всичките онези неща?

- Съжалявам. Виж, ще ти кажа какво да направим. Само ме пусни и непременно ще отворя дума за тях, когато се върна в... - Ринсуинд се поколеба. Все пак, къде по дяволите живеят демоните, наистина? - Града на

Демоните - с надежда продължи той.

- Искаш да кажеш Пандемониум? - подозрително запита похитителят му.

- Да, точно така. Точно това исках да кажа. Ще кажа на всички, когато дойдат следващият път в истинският свят непременно да потърсят... как се казваш?

- Търсли. Ерик Търсли.

- Точно така.

- Демонолог, улица Мидън Лейн, Псевдополис. До цеха за щавене на кожи - с надежда каза Търсли.

- Чудесно. Не се безпокой за това. Сега само ме пусни...

Търсли посърна.

- Наистина ли си сигурен, че не можеш да ги изпълниш? - каза той и Ринсуинд не можеше да не почувства сянката на молба в гласа му. - Дори и само малко сандъче със злато би ми стигнало. А, освен това, няма нужда да е най-красивата жена в цялата история. Стига ми и втората по красота. Или третата. Избери една от, ами, стот... хилядата най-красиви. С каквато разполагаш, нещо такова. - Към края на изречението в гласа му вече дрънкаше копнеж.

Ринсуинд искаше да каже: "Слушай, това, което трябва да направиш е да престанеш да джуркаш химикали в тъмни стаи, да се обръснеш, да се подстрижеш, да се изкъпеш, даже два пъти да се изкъпеш, да си купиш нови дрехи, да излезеш някоя вечер и тогава - но, честно казано, дори и изкъпан, обръснат и прогизнал от парфюм, Търсли не би спечелил нищо - и тогава можеш да получиш шамар, от каквато си пожелаеш жена. Е, няма да е много, но все пак е физически контакт."

- Съжалявам - повтори.

Търсли въздъхна:

- Сложил съм чайника. Искаш ли чаша чай?

Ринсуинд пристъпи сред пукотевица от психична енергия.

- Ъ-ъ - колебливо отрони Търсли, докато магьосникът си ближеше пръстите. - Знаеш ли какво? Ще те оставя под заклинание за лишаване от свобода.

- Няма нужда, уверявам те.

- Не, така е най-добре. Ще можеш да се движиш наоколо. Бях се подготвил напълно, в случай, че можеш да отидеш и да доведеш, ъ-ъ, нея.

- Добре - каза Ринсуинд. Докато демонологът мрънкаше разни думи от книгата, той си помисли: "Крака. Врата. Стълби. Каква страхотна комбинация."

Хрумна му, че у демонолога имаше нещо необичайно, но не можеше да го определи. Той наистина твърде приличаше на демонолозите, които Ринсуинд знаеше още в Анкх-Морпорк - прегърбени, опръскани с химикали, със зеници като главички на топлийки от изпаренията. Този тук лесно би се вписал в групата им. Само дето имаше и нещо странно у него.

- Да си призная - каза Търсли, като прилежно изтриваше част от кръга, - ти си първият ми демон. Никога досега не е ставало. Как се казваш?

- Ринсуинд.

Търсли се замисли над това.

- Нищо не ми говори - каза. - В "Демонологията" има Риинджсуин. И Уинсуин има. Но те имат повече крила от тебе. Сега вече можеш да излезеш. Трябва да призная, че материализацията ти е първокласна. Като те погледне, човек никога не би казал, че си зъл дух. Повечето демони когато искат да имат човешки вид, се материализират в облика на благородници, крале и

принцове. Този вид на прояден от молци магьосник е много умен. Почти успя да ме измамиш. Какъв срам, че не можеш да изпълниш никое от онези неща.

- Не мога да разбера защо искаш да живееш вечно - каза Ринсуинд, решавайки мълчаливо, че ако някога му се отдаде възможност, ще си върне думите "прояден от молци". - Да си отново млад, това разбирам.

- Хъм. Не е много забавно да си млад - отвърна Търсли и запуши уста с ръката си.

Ринсуинд се наведе напред.

Около петдесетина години. Ето какво липсва.

- Това е фалшива брада! - каза той. - На колко години си?

- На 87! - изписка Търсли.

- Виждам връзките над ушите ти!

- На 78, честно! Повелявам да ми се подчиниш!

- Ти си момче!

Ерик високомерно се изпъчи.

- Не съм! - изсъска в отговор. - Почти на 14 съм.

- А-хааа!

Момчето размаха сабята си към Ринсуинд.

- Във всеки случай, това няма значение. - изкрещя. - Демонолозите могат да си бъдат на колкото години си искат. Ти пак си мой демон и трябва да изпълняваш повелите ми!

- Ерик! - долетя глас някъде под тях. Лицето на Ерик побледня.

- Да, мамо? - извика, а очите му се впиха в Ринсуинд. И само с устни прошепна: не казвай нищо, моля те.

- Какъв е този шум там горе?

- Нищо, мамо!

- Слез и си измий ръцете, скъпи, закуската ти е готова!

- Да мамо. - Погледна глуповатичко към Ринсуинд. - Това е майка ми.

- Тя има силни бели дробове, нали? - каза Ринсуинд.

- Май, май е по-добре да слизам, тогава - отвърна Ерик. - Ти, разбира се, ще трябва да останеш тук.

Сети се, че така се губи част от правдоподобие и отново размаха сабята:

- Повелявам да ми се подчиниш! - изрече. - Повелявам да не напускаш тази стая!

- Добре. Разбира се - отвърна Ринсуинд, с поглед към прозорците.

- Обещаваш? Иначе ще бъдеш запратен обратно в Пъклото.

- О, не искам - каза Ринсуинд. - Заминавай. Не се тревожи за мене.

- Оставям сабята и нещата тук - Ерик свали голяма част от снаряжението си, под което се показва слабичък тъмнокож младеж, чието лице би било много по-хубаво, когато му се изчисти акнето. - Ако ги докоснеш, ще те сполетят ужасни неща.

- Не би ми и хрумнало - отвърна Ринсуинд.

Оставен сам, той бавно отиде до катедрата и погледна книгата.

Заглавието, изписано с внушително блещукащи червени букви бе "Mallifacurum Simpta Diabolicite Occularis, Singularum", Книга за пълния контрол. Знаеше я. Някъде в Библиотеката имаше копие от нея, въпреки че магьосниците никога не си даваха труд да я погледнат.

Може би необичаен факт, защото, ако има нещо, за което един магьосник би спазарил и баба си, то е за власт. Но съвсем не беше чак пък толкова необичаен, защото ако един магьосник е достатъчно схватлив, за да оцелее в продължение на пет минути, той може да проумее, че ако се крие някаква

власт в демонологията, то тя е в демоните. Да използваш такава власт за собствени цели е като да трепеш мишки с гърмяща змия.

Дори и магьосниците намираха демонолозите за странни - все бяха потайни, бледи хора, които ги забъркваха едни в затъмнени стаи и се здрависваха с влажни, слаботелесни ръце. Това няма нищо общо с добрата чиста магия. Нито един уважаващ себе си магьосник не би си имал вземане-даване с демоничните територии, чиито обитатели са такава сбирщина от кукавци, каквито едва ли се среща някъде другаде.

Огледа скелета отблизо, просто така, за всеки случай. Очевидно той нямаше нагласа да даде своя принос към ситуацията.

- Принадлежеше на неговия кажжгоде, дядо - каза дрезгав глас иззад него.

- Мъничко необичайно наследство - отвърна Ринсуинд.

- О, не е лично завещано. Взе го от някакъв магазин. От ония кажжгоде, членоразделните кажжгиде е.

- Ъ-ъ - промълви без да мърда главата си - на какво, точно казано, говоря?

- Аз съм един кажжгоде. На езика ми е. Започва с буквата "п".

Ринсуинд бавно се обърна.

- Ти си папагал - каза.

- Позна.

Ринсуинд вторачи поглед в нещото на пръчката. Едното му око блестеше като рубин. По-голямата част от всичко останало представляваше розово-лилава кожа, изпъстрена с останки от пера, така че крайният ефект от гледката беше една готова за печене четка за коса. Нещото артритно се протри напред-назад по пръчката, след което бавно започна да губи равновесието си, докато най-накрая се провесил с главата надолу.

- Помислих си, че си препариран - каза Ринсуинд.

- Да те таквам, магьоснико.

Ринсуинд не му обърна внимание и се затътри до прозореца. Прозорецът беше малък, но през него се излизаше на покрив с лек наклон. А там отвън са истинският живот, истинското небе, истинските сгради. Протегна се, за да отвори капациите...

Пращящ поток се стече по ръката му и се впи в малкия му мозък.

Свлече се на пода, ближейки пръсти.

- Той ти каза - обади се папагалът като се люшкеше назад-напред с глава надолу. - Но ти не щеш да кажжгоде. Държи те с кажжгиде-тата.

- Но това би трябвало да действа само на демони!

- Аа - каза папагалът, като получи достатъчно силен тласък, за да се люшне с глава нагоре - поза, в която успя да се задържи благодарение на късите останки от онова, което някога са били крила. - Всичко е съответно, нали? Ако влезеш през врата, на която пише "Кажжгиде", това значи, че с тебе ще се държат като с кажжгоде, ясно? С демон, искам да кажа. Подвластен на всичките правила и кажжгиде. Трудничко ще ти е.

- Но ти знаеш, че съм магьосник, нали?

Папагалът изкряска.

- Виждал съм ги приятел че Истинските Гранд-Кажжгиде-та. Някои от онези, дето са били тука, биха те накарали да ти приседне просото. Огромни люспести огнени кажжгиде-та. Нужни бяха седмици, за да се изчистят саждите от стените - добави одобряващо той. - Това, разбира се, ставаше по времето на дядо му. Хлапакът не го биваше. До днес. Схватливо момче. Виновни са кажжгиде-тата, родителите. Новобогаташи, да знаеш. Във винарския бизнес.

Адски го разглежиха, дават му да си играе с неговите кажжгиде-та, стари боклуци. "О, толкова интелигентно момче е, нослето му винаги е забодено в Книгата" - папагалът направи гримаса. - Никога не му дават нищо от това, от което едно чувствително растящо кажжгоде наистина има нужда, ако ме питаш мене.

- Искаш да кажеш любов и напътствие ли? - запита Ринсуинд.

- Имам предвид дяволски здрав кажжгоде, тупаник - отвърна папагалът.

Ринсуинд притисна с ръце заболялата го глава. Ако демоните обикновено трябва да изтърпяват всичко това, не е чудно защо винаги са толкова раздразнени.

- Поли иска бисквитка - небрежно каза папагалът, така както човек би казал "Ъ-ъ" или "както вече казах" и продължи. - Дядо му беше много запален. По това и по гълъбите си.

- Гълъби - промърмори Ринсуинд.

- Не че имаше кой знае какъв успех. Правеше го малко по пътя на пробите и кажжгоде-то.

- Мисля, че спомена за огромни люспести...

- О, да. Но не това беше неговата цел. Опитваше се да извика сукубус* - Би трябвало да е невъзможно да се хилиш похотливо, когато за целта разполагаш само с човка, но папагалът успя да се справи. - Това е женски демон, който се явява нощем и прави луда страстна кажжг...

[* Б.пр. (митол.) Зъл дух, който се превръща на жена. за да се чука със спящи мъже]

- Чувал съм за тях - прекъсна го Ринсуинд. - Дяволски опасни са.

Папагалът наклони глава на една страна.

- Никога не се справи. Това, което изобщо успя да получи, беше невралгер.

- Това пък какво е?

- Демон, който се явява и те дарява с главоболие.

* * *

Демоните присъстват на Диска поне от толкова време, отколкото съществуват и боговете, които в много аспекти твърде наподобяват. Разликата между тях всъщност е като разликата между терористите и борците за свобода.

Повечето от демоните заемат обширно измерение близо до действителността, традиционно декориране с нюансите на пламъците и постоянно поддържано на точката за печене. Това, всъщност, не е наложително, но средностатистическият демон има една отличителна черта - той е традиционалист.

В центъра на инферното, величествено издигащ се от езеро със заместител на лава и с несравним изглед към Осемте Кръга, е разположен град Пандемониум*. Понастоящем животът в него тече съобразно името му.

[* Демоните и техният Ад са доста различни от Подземните Измерения, онези безкрайни успоредни пустоши извън пространството и времето. Тъжните луди Неща в Подземните измерения не разбират света, а просто жадуват светлина и форма и се опитват да се сгреят край огньовете на действителността като се струпват край нея с почти същия ефект - ако изобщо им се отдаде да проникнат подобно на океан, който се опитва да се сгрее край свещ. А демоните повече или по-малко принадлежат на същото пространствено-времево кажжгоде, както и хората и проявяват дълбок и траен интерес към ежедневните дела на Човечеството. Достатъчно интересен е

фактът, че боговете на Диска никога не са се трогвали до там, че да съдят душите на мъртвците и затова хората отиват в ада, само ако дълбоко в себе си твърдо вярват, че там им е мястото. Нещо, което бихме направили, ако не знаехме за съществуването му. Това обяснява защо е толкова важно мисионерите да бъдат разстрелвани от пръв поглед.]

Астфгг, новият Крал на Демоните, беше бесен. Не просто защото климатичната инсталация отново се бе развалила, не защото се чувствуваше заобиколен отвсякъде от идиоти и интриганти, дори не и защото никой все още не можеше да казва правилно името му, а защото, освен всичко това, току-що му бяха съобшили лоша новина. Демонът, избран с хвърляне на чоп да му я съобщи, сега страховито се беше снишил пред неговия трон с опашка между краката. Беше безсмъртно уплашен, че скоро ще му се случи нещо прекрасно*.

[* Демоните имат извратена представа за ценностите.]

- Стана какво? - попита Астфгг.

- Ъ-ъ, отвори се, о, повелителю. Кръгът в Псевдополис.

- Аха. Умното момче. Възлагаме му големи надежди.

- Ъ-ъ. После отново се затвори, о, повелителю. - Демонът затвори очи.

- И кой премина?

- Ъ-ъ. - Демонът се спогледа с колегите си, струпани в далечния край на тронната зала, дълга една миля.

- Попитах, кой премина?

- Работата е там, о, повелителю...

- Да?

- Не знаем. Някой.

- Издадох нареждания, нали така, когато момчето успее, Дук Васенего да му се материализира и да му предложи забранени удоволствия и тъмни наслади, за да го подчини на Нашата воля?

Кралят заръмжа. Бе принуден да признае - проблемът да си зъл се крие във факта, че демоните не се славят като велики мислители-новатори и действително имат нужда от привкуса на човешката изобретателност. А той наистина бе очаквал с нетърпение Ерик Търсли, чийто тип суперинтелигентна глупацина беше рядка наслада. Адът се нуждаеше от ужасно умни, егоцентрични хора като Ерик. Те се справяха много по-добре от демоните със задачата да бъдат зли.

- Тъй беше, повелителю - каза демонът. - И дукът очакваше призовката години наред, като отхвърляше всички останали изкушения, непоколебимо и търпеливо изучаваше света на човеците...

- Добре де, но къде е бил той тогава?

- Ъ-ъ. Повик от свръхестественото, повелителю - изломоти демонът. - Не бил си обърнал гърба и за две минути, когато...

- И някой преминал?

- Опитваме се да открием...

Тук точно търпението на Повелителя Астфгг, което обикновено е здраво на опън като маджун, се прасна. Точно това най го вбесяваше. Поданиците му все казваха "откривам", когато имаха предвид "констатирам". Проклятието е прекалено малко наказание за тях.

- Изчезвай - процеди той. - И ще се погрижа да получиш похвала за тази...

- О, господарю, умолявам Ви...

- Изчезвай!

Кралят тежко изтрополи по светещите коридори към частните си помещения.

Неговите предшественици имаха слабост към космати задни крака и копита. Повелителят Астфгг без колебание отхвърли всичко това. Твърдеше, че никой никога не би се омаял на сериозно от задръстените негодия на Подманифестин, със задници на преживни животни. Затова той проявяваше слабост към червена копринена мантия, пурпурни чорапогащи, качулка с две твърде изискани малки рогчета и тризъбец. Острието му все падаше от дръжката, но Астфгг усещаше, че така пременен Кралят на демоните би могъл да бъде взет насериозно...

В прохладата на покоите си - о, ей богу, или, по-точно, не ей богу, векове му бяха нужни, за да ги докара до някакъв цивилизован стандарт, неговите предшественици се бяха задоволявали просто да се разтакават наоколо и да изкушават хората, а не бяха и чували за стресови ситуации в управлението - лекичко повдигана капачето на Огледалото на Душите и се загледа как там заблещука живот.

Неговата хладна черна повърхност бе заобиколена от гравирана рамка, от която непрестанно се надигаха и разнасяха кълба тлъст дим.

- Каква е волята Ви, господарю? - попита Огледалото.

- Изложи ми събитията от последния час около Псевдополис - каза Кралят и се настани удобно, за да гледа.

След малко отиде и направи справка на името на "Ринсуинд" в кантонерката си, която наскоро бе заповядал да бъде поставена на мястото на отчайващо подвързаните стари тефтери. Системата обаче все още се нуждаеше от известно смазване, защото удивените демони подреждаха всичко в папката с буквата "X", за Хора.

После седна да гледа блещукащите картинки и разсеяно се заигра за успокоение на нервите с предметите по бюрото.

Имаше всякакви канцеларски принадлежности: бележници с магнити за кламери, удобни съоръжения за държане на писалки и онези малки бележничета, които вършат такава хубава работа; невероятни забавни статуетки с надписи от рода: "Ти си Шефа!", както и хромови топчета и спиралки, задвижвани от някакъв фалшив и краткотраен перпетуум мобиле. Никой, който погледне бюрото не би се усъмнил и за миг, че всички те са хладнокръвно казано, съвсем наистина прокълнати.

- Разбирам - каза Повелителят Астфгг, залюлявайки цял комплект бляскави топчета с едно почукване на дългия си крив нокът.

Не можеше да си спомни за никакъв демон на име Ринсуинд. От друга страна, съществуваха милиони от презряните обекти, пъплещи навсякъде без никакъв усет към порядък, а все още не бе имал време да осъществи подобаващо преброяване на населението и да пенсионира ненужните. Този май имаше по-малко притурки към името си и повече гласни в него от останалите. Но, би трябвало да е демон.

Васенего беше горделив стар глупак, един от възрастните демони, които както му се усмихваха, така го и ненавиждаха, а и не му се подчиняваха особено, само защото Кралят здравата се бе потрудил през хилядолетието, за да може от скромния си старт да се домогне до днешното си положение. Би допуснал даже, че старият дявол го е сторил нарочно - само за да му прави напук.

Е, с това ще трябва да се заеме по-късно. Ще му изпрати записка, или нещо подобно. Сега е твърде късно да прави каквото и да е. Ще трябва лично да се заеме. Ерик Търсли представлява твърде добра възможност, която не бива да се пропусне. Ако докопа Ерик Търсли, наистина ще раздразни боговете.

Боговете! Как мразеше боговете! Мразеше боговете дори повече отколкото мразеше старата гвардия, като Васенего например, дори повече отколкото мразеше хората. Предишната седмица беше оформил малко соаре, вложи сериозен замисъл в него - искаше да покаже, че е готов да каже "било каквото било", че е готов да заработи заедно с тях в името на една нова, по-добра и по-резултатна вселена. Нарече го "Парти на Оpozнаването". Имаше и кремвирши на клечка, и всичко си имаше; максимално се постара, за да стане хубаво парти.

Дори не си направиха труда да отговорят на поканите. А изрично беше написал RSVP* отгоре.

[* Б.пр. *Repondez S'il Vous Plait* (фр.) - моля отговорете.]

* * *

- Демоне?

Ерик надзърна от вратата.

- В каква форма си? - попита.

- В твърде жалка форма - отговори Ринсуинд.

- Донесъл съм ти малко храна. Ядеш, нали?

Ринсуинд я опита. Беше купичка зърнена храна с ядки и сушени плодове. Не че съставките не му понасяха. Просто някъде в процеса на приготвянето на тази смес нещо очевидно така бе повредило невинните съставки, както и милион земни притегляния не могат да повредят неутронна звезда. Ако умреш от такава храна, няма да има нужда да те погребват - ще трябва само да те пуснат там, където пръстта е мека.

Успя да преглътне хапката. Не беше трудно. Номерът е да ѝ попречиш да слезе надолу.

- Прекрасно - задави се той. Папагалът великолепно изимитира човек, на когото му се гади.

- Реших да те пусна да си ходиш - каза Ерик. Твърде безсмислено е да те задържам, нали?

- Напълно безсмислено е.

- Не притежаваш никакви сили?

- Съжалявам. Пълен провал съм.

- Като се замисля, нямаш и особено демоничен вид - каза Ерик.

- Никога го нямат. Не можеш да им вярваш, на кажжгидетата - изхихика папагалът. Отново загуби равновесие. - Поли иска бисквитка - продължи с глава надолу.

Ринсуинд се завъртя около оста си:

- Стой си настрана, човчо!

Зад тях се чу такъв шум, сякаш вселената си прочистваше гърлото. Следите от тебшир по магическия кръг страхотно просветнаха за миг, превърнаха се в огнени дири по протритите дъски, нещо изпадна от празния въздух и тежко тупна на пода.

Беше голям, обкован с желязо сандък. Падна на извития си капак. След миг яростно се затресе, а после протегна стотина розови крачета и със значително усилие успя да се преобърне.

Най-накрая взе да се тътри наоколо, докато се спря и се вгледа в двамата. Действие, още по-смутително поради факта, че се бе вторачил без да разполага с очи за тази цел.

Ерик се раздвижи пръв. Сграбчи магическата сабя, домашно производство, която необуздано изплюща.

- Ти си демон! - заяви. - Едва не ти повярвах, като каза, че не си.

- Ууи-и! - рече папагалът.

- Това е само Багажът ми - отчаяно каза Ринсуинд. - Той е един... ами, ходи навсякъде с мене, в него няма нищо демонично... поне нищо особено... - довърши неубедително.

- Повелявам ти да ми се подчиниш!

- О, не започвай пак.

Момчето надзърна в отворената книга.

- Командите си по-ранши подновявам - твърдо отсече той. - Най-красивата жена живяла нявга, господство над царствата световни и вечен живот. Захващай се.

Ринсуинд замръзна.

- Хайде, давай - каза Ерик. - Би трябвало да изчезнеш в облак дим.

- Слушай, да не си мислиш, че мога да щракна с пръсти...

Ринсуинд щракна с пръсти.

Появи се облак дим.

* * *

Ринсуинд шокирано се втрещи в пръстите си, както човек би гледал пушка, с десетилетия висяла на стената и внезапно гръмнала и продупчила котката.

- Едва ли някога са правили това - промълви той.

Погледна надолу.

- А-а-а - затвори очи.

Тъмнината зад клепачите му представляваше по-добър свят.

Ако тропне с крак, би се самоубедил, че усеща пода, би разбрал, че наистина стои в стаята и че неотложните сигнали, подавани му от останалите сетива, които му показваха, че се носи във въздуха на около хиляда мили над Диска, са просто един лош сън и ей сега ще се събуди. Бързичко отхвърли тази мисъл. Ако е заспал, по-добре да си остане заспал. Може да се лети насън. Ако се събуди, ще има дълго да пада.

Навярно съм умрял и наистина съм демон, помисли си.

Интересна мисъл.

Отново отвори очи.

- Уоу! - каза Ерик с блеснали очи. - Мога ли да имам всичкото това?

Момчето си стоеше в същата поза, както и в стаята. Багажът - също.

Папагалът - с раздражение отбеляза Ринсуинд - също. Стърчеше си, сякаш на пръчката, във въздуха и умозрително разглеждаше космическата панорама долу.

Вероятно Дискът бе създаден да бъде гледан откъм космоса, но Ринсуинд бе дяволски сигурен, не е бил създаден да се живее на него. Все пак трябваше да признае, че е внушителен.

Слънцето щеше да изгрява на отдалечения край и изписа огнена черта, която заблещука по продължение на половината от територията. Дълга и бавна зора точно започваше да се простира над тъмния масивен пейзаж.

По-долу, Великата А'Туин, световната костенурка, ярко осветена в безплодния вакуум на пространството, се бяхтеше под тежестта на Сътворението. Върху неговата - или нейната, този въпрос никога не бе истински изяснен - черупка, четирите гигантски слона се напъваха да удържат самия Диск.

Може би е имало и по-добри начини за създаване на свят. Можеш да започнеш с топка стопено желязо и после да го покриваш последователно със слоеве скали подобно на старомоден, едновременшен плювалник. И ще получиш

много добре изработена планета, само дето няма да е толкова хубава. Освен това всички ще изпаднат от долните части.

- Чудно - каза папагалът. - Поли иска континентче.

- Толкова е голям - промълви Ерик.

- Да - безучастно каза Ринсуинд.

Почувствува, че от него се очаква нещо повече.

- Не го разпокъсвай - добави.

Обзе го натрапчиво чувство на съмнение. Ако приемем, в името на спора, че е демон, а и толкова много събития му се бяха случили наскоро, готов е да допусне, че може да е умрял без да забележи в бъркотията*. Но дори и при това положение не можеше да разбере как така светът стана негов, за да го раздава. Убеден беше, че той си има собственици, които са на същото мнение.

[* Бяха му казвали, че да умреш е като да влезеш в друга стая.

Разликата се състои в това, че когато извикаш: - Къде са ми чистите чорапи?
- никой не ти отговаря.]

Освен това, беше сигурен, че всеки демон би следвало да получи нещо в писмена форма:

- Трябва да се подпишеш, че си го получил - каза. - С кръв.

- Чия? - запита Ерик.

- Твоята - отговори Ринсуинд. - Или птича кръв, в краен случай. -

Отправи сияен многозначителен поглед към папагала, който изръмжа в отговор.

- Не мога ли първо да го опитам?

- Какво?

- Ами ако не работи? Не се подписвам за него, докато не го видя в действие.

Ринсуинд се вторачи в момчето. После погледна надолу към широката панорама на кралствата в света. "Чудя се дали на неговата възраст съм бил същият? - замисли се. Чудя се, как ли съм оцелял?"

- Това е светът - каза търпеливо. - Разбира се, че работи дяволски добре. Искам да кажа, само погледни го. Урагани, континентално движение, цикъл на валежите - всичко си има. Всичко си тиктака като дяволски часовник. Свят като този ще издържи за цял живот. Ако се използва внимателно.

Ерик критично огледа света. Имаше вид на човек, който знае, че най-хубавите подаръци в живота му май се нуждаят от психическия еквивалент на две батерии тип U2, а магазините няма да бъдат отворени преди края на празниците.

- Трябва да получа лепта - каза неоспоримо той.

- Ти какво?

- Кралете в света - продължи Ерик, - трябва да плащат лепта.

- Добре си се изучил, нали така? - Ринсуинд звучеше саркастично. -

Само лепта? Няма ли да поискаш луната, докато сме тук горе? Специалното предложение тази седмица: с всеки завладян свят - по един безплатен сателит!

- Има ли някакви полезни минерали?

- Какво?

Ерик издаде звук на многострадална търпеливост:

- Минерали - каза. - Руди. Схващаш ли?

Лицето на Ринсуинд придоби наситен цвят:

- Момче на твоята възраст не би трябвало да мисли за...

- Имам предвид метал и подобни неща. Притрябвала ми е, ако е само скала.

Ринсуинд погледна надолу. Малката луничка на Диска точно се изкатерваше над далечния ръб и хвърляше бледа светлина върху мозаечно разположените суша и морета.

- О, не зная. Изглежда доста хубава - дръзна да отбележи. - Виж, сега е тъмно. Може би всички ще си платят лептата на сутринта?

- Една част искам сега.

- Така си и мислех.

Ринсуинд внимателно огледа пръстите си, Като че ли никога не е умеел да ги щрака.

Направи още един опит.

Когато отново отвори очи, беше в кал до глезените.

Измежду дарбите на Ринсуинд, забележително е умението му да се спасява чрез бягство; умение, което с течение на годините бе превърнал в истинска наука. Няма значение дали бягаш от или към, важното е, че бягаш. Бягството само по себе си има смисъл. Тичам, следователно, съществувам; по-точно казано - тичам, следователно, с малко късмет още ще бъда.

Но освен това беше надарен и в областта на езиците и приложната география. Можеше да изкрещи "помощ!" на четиринадесет езика и да пици за милост на други дванадесет. Беше преминал през много от страните на Диска, през някои от тях - с голяма скорост, и в продължение на дългите, прекрасни, скучни часове, когато работеше в Библиотеката, убиваше времето си в изучаване на екзотичните и далечни места, които никога не бе навестявал. Спомни си, че на времето си бе отдъхвал с облекчение, че никога няма да му се наложи да ги посещава.

А сега, ето го точно на такова място.

Заобиколен от джунгла. И то не хубава, любопитна, открита джунгла, през която биха могли да се мятат герои, загърнати в леопардови кожи, а сериозна, истинска джунгла, която се извисяваше като плътна стена от зеленина, трънлива и бодлива. Джунгла, където всеки представител на растителното царство действително си беше налегнал корубата и се бе заловил с непосилната задача да надрасне всичките си съперници. Почвата едва ли изобщо беше почва - по-скоро мъртви растения на път да се превърнат в тор. Вода се стичаше от листо на листо; буболечки жужаха във влажния, натежал от спори въздух и тегнеше ужасна бездиханна тишина, причинена от изтощение на фотосинтезните двигатели. Всеки по тиролски крещящ герой, който би се осмелил да се метне през този парцел, би могъл със същия успех да изпробва късмета си и срещу цвеклорезачка.

- Как го правиш? - попита Ерик.

- Сигурно си има чалъм - отговори Ринсуинд.

Ерик подложи чудесата на Природата на бегъл и пренебрежителен поглед.

- Това не прилича на кралство - оплака се. - Каза, че ще отидем в Кралство. Това ли наричаш кралство?

- Това навярно е тропическата гора Клетч - каза Ринсуинд. - Тя е претърпана с изгубени кралства.

- Имаш предвид тайнствените древни раси от амазонски принцеси, които подлагат всичките затворници от мъжки пол на странни и изтощителни родоначалнически ритуали ли? - запита Ерик и очилата му взеха да се омъгляват.

- Ха-ха - със смразяващо безразличие отрони Ринсуинд. - Що за въображение има детето.

- Кажжгоде, кажжгоде, кажжгоде! - изпищя папагалът.

- Чел съм за тях - отговори Ерик, като заничаше из зеленината. -

Разбира се, притежавам и тези кралства. - Вглъби се в някакво свое собствено видение. - Брей! - изтърси лакомо.

- На твоє място бих се съсредоточил върху лептата - каза Ринсуинд и пое по нещо, което можеше да бъде и пътека.

Ярките цветове на едно дърво наблизко се обърнаха и го изгледаха как се отдалечава.

В джунглата на централен Клетч действително има изгубени кралства на тайнствени амазонски принцеси, които пленяват изследователи от мъжки пол, за да ги подложат на специфично мъжки задължения. Последните са действително буйни и изтощителни и жертвите без късмет не издеянват дълго*.

[* Става така, защото задължения като да поставяш щепсели, да ковеш рафтове, да проверяваш странни шумове по таваните и да косиш полянки постепенно могат да износят и най-здравия организъм.]

Има и скрити плата, където влечугести чудовища от отминала епоха лудуват и си играят, има и слонски гробища, изгубени с йероглифи, които могат от пръв поглед да смразят и най-храброто сърце. Всяка уважаваща себе си карта на района едва ли би разполагала с място за дърветата.

Няколкото успели да се завърнат изследователи бяха предали известен брой полезни съвети за онези, които биха ги последвали, като например: 1) при възможност, избягвайте всяка лиана, висяща с главата надолу, с кръгли светещи очички и с цепнато в единия край езиче; 2) не вдигайте никакви лиани на оранжево-черни ивици, които привидно си лежат наред пътеката и си потрепват, защото на другия им край обикновено има тигър; и 3) не отивайте там.

Ако съм демон, мъгляво разсъждаваше Ринсуинд, защо тогава всичко наоколо ме жили и се опитва да ме спъне? Искам да кажа, че, естествено, може да ми навреди единствено дървената кама, намущкана в сърцето? Или чесън ли беше?

Постепенно джунглата свърши и се откри обширна равна област, която се простираше чак до далечна, синееща верига вулкани. Под тях земята се устремяваше към ивица езера и мочурища, тук-таме прорязани от огромни стъпаловидни пирамиди - всяка от тях увенчана с тънка струйка пушек, виещ се в зазоряващото небе. Пътеката от джунглата се превръщаше в тесен, павиран път.

- Къде сме, демоне? - запита Ерик.

- Прилича на едно от Тезуманските кралства - отвърна Ринсуинд. - Май го управлява от Великият Музума.

- Амазонска принцеса е, нали?

- Учудващо, но - не. Ще бъдеш удивен, когато узнаеш колко много кралства не са управлявани от амазонски принцеси, Ерик.

- Във всеки случай, изглежда примитивно. Малко като в Каменния Век.

- Тезуманските жреци разполагат с много сложен календар и авангардна орология - цитира Ринсуинд.

- А-а - каза Ерик. - Добре.

- Не - търпеливо продължи Ринсуинд. - Това означава наука за измерване на времето,

- О-о.

- Ще ти харесат. Великолепни математици са, очевидно е.

- Хъм - каза Ерик, като премигваше надут. - Не би ми хрумнало, че в такава изостанала цивилизация имат какво толкова да пресмятат.

Ринсуинд съзря колесниците, които стремглаво се носеха към тях.

- Струва ми се, че обикновено пресмятат жертви - каза той.

* * *

Тезуманската империя, разположена в джунглетите равнини на Централен Клетч е известна със своите градини-пазари, с изключително майсторската изработка на изделия от обсидиан, пера и нефрит, както и с масовите жертвоприношения на хора в чест на Куезоверкоатъл, Пернатата Боа, бога на масовите жертвоприношения на хора. Казват, че винаги можеш да разбереш кога си имаш работа с Куезоверкоатъл. Обикновено става в присъствието на много хора, на върха на голяма стъпаловидна пирамида и особа с елегантно пернато украшение на главата издяква изтънчен нож от обсидиан, предназначен единствено за твоя лична употреба.

На континента тезуменците се славят, че са най-пагубно мрачните, раздразнителни и песимистично настроени хора, които въобще би могъл да срещнеш. Причините за това скоро ще станат ясни. Верни са и данните за науката за измерване на времето. Още отдавна тезуменците бяха схванали, че всичко неотменно се влошава и понеже страдат от ужасяващ буквализъм в мисленето, са разработили сложна система, с която да водят отчетност колко по-лош е всеки следващ ден.

Противно на общоприетото схващане, тезуменците наистина са открили колелото. Просто имат радикално различни от нашите идеи как да се използва то.

* * *

Ринсуинд за първи път виждаше колесница, теглена от ламии. Но не това му се стори странно. Странното беше, че я носеха хора - по двама от двете страни на оста. Търчаха зад животните и сандалите им плющяха по каменната настилка.

- Смяташ ли, че в нея е лептата? - запита Ерик.

Цялото съдържание на първата колесница, като изключим кочияша, представляваше набит, по същество кубично оформен мъж с костюм от кожа на пума и с пера на главата.

Бегачите спряха с пуфтене и Ринсуинд видя, че всеки имаше по нещо, което може да се опише като примитивна сабя, направена от затъкнати в дървена дръжка парчета обсидиан. Виждаха му се не по-малко смъртоносни от усъвършенстваните, крайно цивилизовани саби. Всъщност, виждаха му се още по-смъртоносни.

- Е? - каза Ерик.

- Какво "е"? - попита Ринсуинд.

- Кажу ми да си ми даде лептата.

Дебелакът слезе тромаво, отмарширува към Ерик и за безкрайно учудване на Ринсуинд, запълзя пред него.

Ринсуинд усети как нещо с дълги нокти се изкатери по гърба му, оттам - на рамото и глас, напомнящ порене на метален лист му каза:

- Така е по-добре. Много кажжгоде, гот. Ако само се опиташ да ме избутаеш, демоне, можеш да кажжгоде сбегом на ухото си. Какъв неочакван обрат ще впишат в хрониките, а? Те като че ли го очакваха.

- Защо все повтаряш "кажжгоде"? - попита Ринсуинд.

- Ограничен кажжгоде. Пфу. Нешичко. Абе, в него има думи - отговори папагалът.

- Речник? - каза Ринсуинд. Пътниците от останалите колесници бяха

излезли и също пълзяха към Ерик, който грееше от радост като идиот.

Папагалът обмисляше факта.

- Да, вероятно - каза. - Трябва да ти кажа нещо под човка - продължи. -

Мислех те за малко кажжгоде в началото, но ти май можеш да го правиш кажжгоде-то.

- Демоне? - надуто каза Ерик.

- Да?

- Какво казват те? Говориш ли езика им?

- Ъ-ъ, не - отговори Ринсуинд. - Обаче мога да го чета - извика след Ерик, който вече се бе извърнал. - Ако можеш някак си да им направиш знак да го напишат...

* * *

Наближаваше пладне. В джунглата зад Ринсуинд съществата кряскаха и нечленоразделно ломотеха. Комари с размери на колибри пърхаха около него.

- Разбира се - каза за десети път. - Никога не са успели да се доберат до изобретяването на хартията.

Каменоделецът се изправи, подаде на асистента си поредното изтъпено длето от обсидиан и очаквателно погледна Ринсуинд.

Ринсуинд отстъпи назад и започна критично да изучава скалния къс.

- Много добра работа - каза. - Имам предвид, много добра прилика.

Докарал си и прическата му, и всичкото му. Разбира се, обикновено не е толкова, ъ-ъ квадратен, но, да, много добре, А, ето я и каляската, а там са стъпаловидните пирамиди. Да. Ами, май искат да отидеш в града с тях - каза на Ерик.

- Кажим им "да" - непоколебима заяви Ерик.

Ринсуинд се обърна към вожда.

- Да - каза.

- [Гърбава-фигура-с-утроени-пера-на-глава-край-три-точки]?

Ринсуинд въздъхна. Без да отрони и думичка, каменоделецът взе ново длето с покорните си пръсти и нагласи в удобно положение нова гранитна плочка.

Един от проблемите, причинени от факта, че си тезуменец, освен това, че си имаш Куезоверкоатъл за бог, е че ако неочаквано ти потрябва да поръчаш допълнителна бутилка мляко за утре, вероятно е трябвало да започнеш бележката за млекаря през миналия месец. Тезуменците са единствените, които се претрепват до смърт, докато напишат последните си слова, преди да се самоубият.

* * *

Късно следобед беше, когато каляската в тръс влезе в каменния град, разположен около най-голямата пирамида, между редици приветстващи ги тезуменци.

- Това по го бива - заяви Ерик, като благосклонно приемаше приветствията. - Много се радват да ни видят.

- Да - мрачно каза Ринсуинд - Защо ли?

- Ами, защото съм новият владетел, естествено.

- Хъммм - Ринсуинд стрелна очи настрана към папагала, който от известно време бе неестествено мълчалив и понастоящем се гушеше зад ухото му като стара мома на възраст в заведение със стриптийз. Сериозно обмисляше

въпроса с изящните украшения от пера.

- Кажжгиде, негодяи - изрече той. - Само някой кажжгоде да ме пипне и тоя кажжгоде е минус един пръст, да знаеш.

- Има нещо, дето не е наред в тая работа - каза Ринсуинд.

- Какво? - попита папагалът.

- Всичко.

- Да знаеш, само едно перо да ми няма...

Ринсуинд не беше свикнал хората да се радват, когато го виждат. Неестествено бе, а и не вещаеше нищо добро. Тези тук не само приветствуваха, а хвърляха цветя и шапки. Шапките бяха от камък, но важен е замисълът.

Ринсуинд ги намираше за доста странни шапки. Нямах дъна. Всъщност, представляваха обикновени дискове с дупка в средата.

Процесията премина в тръс по широките булеварди и стигна до няколко сгради, струпани в основата на пирамидата. Там ги чакаше друга група градски сановници.

Накичени бяха с много бижута. По същество украшенията бяха от един вид. Каменен диск с дупка в средата може да има многобройни приложения и тезуменците бяха пуснали в употреба всички, с изключение на едно.

По-важни от това, обаче, бяха многото сандъци със съкровища, складирани пред тях. Претърпени бяха със скъпоценности.

Очите на Ерик се разшириха.

- Лептата! - каза.

Ринсуинд се предаде. Действително ставаше. Не знаеше как, не знаеше защо, но най-накрая стана Както Трябва. Залязващото слънце проблясваше по десетките съкровища. Разбира се, принадлежаха на Ерик, както можеше да се предполага, но може би щеше да се намери достатъчно и за него...

- Естествено - едва промълви. - Какво друго очакваше.

* * *

Последва пиршество и пространни речи, които Ринсуинд не можа да разбере, но поне бяха изпълнени с наздравници, кимания и поклони по посока на Ерик. Имаше и дълги изпълнения на тезуманска музика, наподобяваща издухване на изключително запушена ноздра.

Ринсуинд остави Ерик да си седи гордо на трона, огрян от светлината на огъня и се затири безутешно насреща към пирамидата.

- Забавлявах се на кажжгоде-то - укоризнено му каза папагалът.

- Не ме свърта - отговори Ринсуинд. - Извинявай, но подобно нещо никога не ми се е случвало. Всичките тези скъпоценности и т.н. Всичко става както трябва. Не е правилно.

Вдигна поглед към чудовищното лице на стръмната пирамида. Ярки отблясъци от огъня танцуваха по нея. Върху всеки каменен блок имаше издълбан барелеф, илюстриращ ужасяващо изобретателните процедури, които тезуменците извършваха над враговете си. От сцените можеше да се предположи, че тезуменците независимо от добродетелите, които може би притежаваха, обикновено не проявяваха склонност да посрещат непознатите странници с "добре дошли" и да ги отрупват със скъпоценности. Взета като едно цяло, купчината гравюри създаваше добър художествен ефект - само детайлите ѝ бяха страховити.

Както си вървеше покрай стената, стигна до огромна врата, която възпроизвеждаше с художествени средства как на група затворници очевидно им

правеха пълен медицински преглед*.

[* Поне отдалече изглеждаше така. Отблизо - не.]

Зад нея се откриваше къс, осветен от факли тунел. Ринсуинд направи няколко крачки навътре, като си повтаряше, че винаги би могъл да изхвърчи навън и стигна до високо помещение, заемащо по-голямата част от вътрешността на пирамидата.

Навсякъде покрай стените имаше още факли и те много добре осветяваха всичко.

Това не беше особено желателно, понеже онова, което основно осветяваха беше гигантска по размери статуя на Куезоверкоатъл, Пернатата Боа.

Ако ви се наложи да сте в една стая с тази статуя, бихте предпочели да е тъмно като в рог.

Или може би не. По-добър вариант би бил, да сложите обекта в тъмната стая, а вие да сте на стотици мили разстояние, обзет от безсъние, опитвайки се да забравите как изглежда.

Това е само една статуя, повтаряше си Ринсуинд. Не е истинска. Само са използвали въображението си. Това си е.

- Какво, да го кажжгоде-то, е туй? - запита папагалът.

- Техния бог.

- Измъкваш се, а?

- Не, наистина. Това е Куезоверкоатъл. Полу-човек, полу-пиле, полу-ягуар, полу-змия, полу-скорпион и полу-откачен. Папагалът помръдваше човката си, докато осмисли фактите

- Това прави една кажжгоде сума от трима човекоубийствени маниака - заключи той.

- В общи линии, така е - потвърди статуята.

- От друга страна - мигновено започна Ринсуинд - наистина мисля, че е ужасно важно хората да имат право да си боготворят когото си искат, а сега, понеже веднага си тръгваме, само...

- Моля ви, не ме оставяйте тука - каза статуята. - Моля ви, вземете ме със себе си.

- Може да се окаже сложно, може да се окаже сложно - забързано отвърна Ринсуинд, като отстъпваше назад, - Не че имам нещо против, но там откъдето идвам, съществуват расистки предразсъдъци срещу десетметрови хора, навсякъде изпонакичени със зъби, нокти и огърлици от черепи. Просто си мисля, че ще ти е трудно да си намериш място.

Папагалът го клъвна по ухото:

- Гласът идва иззад статуята, глупав кажжгоде - изграчи той.

Оказа се, че идва от дупка на пода. Бледо лице заничаше с късоглед поглед нагоре към Ринсуинд от дълбините на някаква яма. Беше възрастно, добродушно лице с израз на едва доловимо притеснение.

- Здравей? - каза Ринсуинд.

- И представа си нямаш какво означава отново да чуеш приятелски глас - каза лицето и се озари в усмивка. - Само ако можеш малко да ми помогнеш да се изкатеря...

- Моля? - каза Ринсуинд. - Затворник си, нали?

- Уви, тъй е.

- Не зная дали трябва ей тъй на да обикалям и да отървавам затворници - каза Ринсуинд. - Имам предвид, може и да си направил нещо.

- Напълно невинен съм и не съм забъркан в никакво престъпление, уверявам те.

- Е, да, ама ти го казваш - продължи мрачно Ринсуинд. - Но ако

тезуменците са отсъдили...

- Кажжгоде, кажжгоде, кажжгоде! - изпищя папагалът в ухото му, като подкачаше нагоре-надолу по рамото му. - Нима нямаш и най-малката?... Ти откъде си бе? Та той е затворник! Затворник в храм! Длъжен си да спасяваш затворените в храмове! Та нали затова по дяволите са там!

- Не, не е така - отрязва Ринсуинд. - Не е толкова просто. Сигурно е тука, за да го принесат в жертва! Не е ли така? - погледна очаквателно към затворника.

Лицето кимна утвърдително.

- Всъщност прав си. По-точно казано - за да бъде жив одран.

- Ето! - обърна се Ринсуинд към папагала. - Видя ли? Мислиш се за всезнайко. Тук е, за да бъде жив одран.

- Всяко сантиметърче кожа, обелено под акомпанимента на изтънчени болки - услужливо добави затворникът.

Ринсуинд замълча. Помисли си, че знае значението на думата "изтънчен", а то не се срещаше редом с "болка".

- Как, всяко парченце? - запита.

- Очевидно това е случаят.

- Брей! Какво пък толкова си направил?

Затворникът отрони въздишка.

- Никога не би ми повярвал ... - промълви.

* * *

Кралят на демоните остави огледалото да потъмнее и барабани с пръсти по бюрото си за известно време. После взе микрофон и духна в него. Най-сетне далечен глас отвърна:

- Да, шефе?

- Да, сър! - сръза го Кралят.

Далечният глас измърмори нещо и добави:

- Да, СЪР?

- Има ли на работа при нас някой си Куезоверкоатъл?

- Ще видя, шефе. - Гласът заглъхна, после се върна отново. - Да, шефе.

- Дук, граф, виконт или барон е? - попита кралят.

- Не, шефе.

- Ами какво е?

От другия край последва дълго мълчание.

- Е? - настоя кралят.

- Не е нещо особено, шефе.

За известно време кралят остана така, впил зверски поглед в микрофона.

"Пробваш, мислеше си. Съставяш подходящите планове, опитваш се да въведеш организация, опитваш се наистина да помогнеш на хората, а виж какво получаваш".

- Изпрати го при мене - каза.

* * *

Навън музиката се извиси до кресчендо и секна. Огньовете прасяха. От далечните джунгли хиляди блещукащи очи наблюдаваха ритуалите.

Върховният жрец се изправи и произнесе реч. Ерик бе грейнал като тиква. Тезуменците в дълга редица надонесоха кошници скъпоценности и ги наслагаха пред него.

После Върховният жрец произнесе втора реч. Тази очевидно завърши с въпрос.

- Чудесно - каза Ерик. - Много добре. Продължавайте. - Почеса ухото си и реши. - Всички можете да имате половин почивен ден.

Върховният жрец отново повтори въпроса си, с леко нетърпение в гласа.

- Аз съм, да - отговори Ерик, в случай, че не са наясно. - Правилно сте разбрали.

Върховният жрец заговори отново. Този път нетърпението не беше леко.

* * *

Хайде отново да повторим, какво ще кажеш? - каза кралят на демоните. Изтегна се в трона си.

- Един ден случайно откриваш тезуменците и решават, мисля точно възпроизвеждам думите ти, "че са тайфа безнадеждници от каменната епоха, заседнали около някакво мочурище без да пречат никому", прав ли съм? При което ти се вселяваш в акъла на един от върховните им жреци - сигурно по онова време са почитали някаква пръчица - побъркваш го и вдъхновяваш племената да се обединят, да тероризират съседите си, за да се роди на континента нова нация, предана на идеята, че цялото човечество трябва да бъде изкачено на върха на церемониалните пирамиди и накълцано с каменни ножове. Кралят придърпа своите записки към себе си. - О, да, някои трябва да бъдат също така драни живи - добави.

Куезоверкоатъл пристъпи от крак на крак.

- При което, - каза кралят - те мигновено се въвличат в продължителна война с всеки друг и носят смърт и разруха на хиляди умерено невинни хора, и прочие, и прочие. А сега, слушай: това трябва да престане.

Куезоверкоатъл лекичко се люшна назад.

- Беше само, ами, само едно хоби - промълви духът. - Мислех си, ъ-ъ, че така е правилно. Смърт и разруха и т.н.

- А, така ли? - каза кралят. - Да мрат с хиляди повече или по-малко невинни хора? Направо от нашите ръце? - щракна с пръсти - ей тъй на. И веднага - хоп! - на щастливите си ловни полета или където и да е. Ето в това се крие проблемът при вас, чиновниците. Не мислите за Машабната картина. Имам предвид, на, да вземем тезуменците. Мрачни, без въображение, вманиачаващи се... досега щяха да са открили такава цялостна бюрокрация и данъчна система, че биха стопили всички мозъци на континента. Вместо което те са просто тайфа второразредни убийци-колачи. Каква загуба.

Куезоверкоатъл се сгърчи.

Кралят се залюшка назад-напред с трона си.

- Значи, искам веднага да се върнеш там долу и да им се извиниш - каза той.

- Моля?

- Кажим, че си решил друго. Кажим, че онова, което наистина си искал да ти накараш да правят, е да се бхтят ден и нощ, за да подобрят съдбините на своите ближни. Ще има голям успех.

- Какво? - отрони Куезоверкоатъл с крайно несигурен вид. - Искате да се покажа?

- Вече са те виждали, нали? Видях статуята - много е правдоподобна.

- Ъ-ъ, да. Явявал съм се насън и прочие - несигурно изрече демонът.

- Чудесно. Действуй

Очевидно Куезоверкоатъл се притесняваше от нещо.

- Ъ-ъ - промълви. Значи, такова, да се материализирам, нещо такова, а?
Искам да кажа, действително да се появя там на място, а?

- Да!

- Ааа.

* * *

Пленникът се отупа от прахта и протегна сбръчкана ръка към Ринсуинд:

- Много благодарности. Понсе да Куърм.

- Моля?

- Така се казвам.

- А-ха.

- Славно старо име - каза да Куърм, като търсеше в погледа на Ринсуинд
някакви следи от подигравка.

- Добре - безучастно се съгласи Ринсуинд.

- Търсехме Извора на Младостта - продължи да Куърм

Ринсуинд го изгледа отгоре до долу

- Успяхте ли? - учтиво попита.

- Не особено, не.

Ринсуинд надникна отново в ямата.

- Каза "търсехме". Къде са останалите? - попита.

- Пипна ги религията.

Ринсуинд вдигна поглед към статуята на Куезоверкоатъл. Не беше нужно
особено въображение, за да си представиш за коя религия става дума.

- Мисля - внимателно изрече той, - че е по-добре да си тръгваме.

- Съвсем вярно - потвърди старецът. - При това - бързо. Преди да се е
появил Владетелят на света.

Ринсуинд изтръпна. Започва се, помисли си. Знаех си, че всичко ще
свърши зле и ето го началото. Сигурно имам инстинкт към тези събития.

- Откъде знаеш? - попита.

- О, - това е тяхно пророчество. Е, не е точно пророчество, а всъщност
е цялата история на света - от старта до финала. Написана е навсякъде по
тази пирамида - ободрително поясни да Куърм. - Бога ми, не бих искал да съм
Владетелят, когато пристигне. Те си имат планове.

* * *

Ерик се изправи.

- А сега само ме чуйте - каза. - Нямам намерение да търпя подобно
нещо. Аз съм вашият владетел, нали разбирате...

* * *

Ринсуинд се встрещи в най-близките до статуята блокове. На тезуменците
им бяха нужни два етаж, двадесет години и десет хиляди тона гранит, за да
пояснят какво възнамеряваха да направят с Владетеля на Света, но резултатът
беше... ами... ясен. У него не би останала и сянка съмнение, че те са
раздразнени. Дори би могъл да заключи, че са вбесени.

- Но защо за начало ще му дават всичките тези съкровища? - попита
Ринсуинд, като ги сочеше.

- Ами, той си е Владетелят - отговори да Куърм - Мисля, подобава му да
го уважат.

Ринсуинд кимна. Донякъде беше справедливо. Ако сте племе, което живее в мочурище наред влажна гора, нямате метали, обременени сте с бог като Куезоверкоатъл, а после откривате някой, който ви заявява, че отговаря за цялата тая работа, вероятно бихте искали да му отделите известно време и да му обясните колко невероятно разочаровани сте. Тезуменците никога не са имали никаква причина, за да бъдат деликатни с божествата.

Приликата с Ерик беше много голяма.

Погледът на Ринсуинд проследи развитието на случката върху съседната стена.

Този блок изобразяваше някого, който твърде наподобяваше Ринсуинд. Имаше папагал на рамото му.

- Стой - каза. - Това съм аз!

- На съседния блок ще видиш какво правят с тебе - самодоволно заяви папагалът. - Ще ти се преобърне кажжгоде-то.

Ринсуинд погледна към блока. Кажжгоде-то му се преобърна.

- Просто ще си тръгнем съвсем тихичко - решително каза той. - Искам да кажа, че няма да спираме, за да им благодарим за яденето. По-късно винаги можем да им пратим писмо. Нали се сещаш, тъй че да не сме некултурни.

- Момент - каза да Куърм, докато Ринсуинд го дърпаше за ръката, - още не съм успял да прочета всичките блокове. Искам да видя как ще свърши светът...

- Не знам как ще свърши за всички останали - мрачно заяви Ринсуинд, влачейки го по тунела. - Знам как ще свърши за мене.

Излезе навън в зазоряващото се утро, което беше чудесно. Но сгреси, че влезе в полукръг от тезуменци. Бяха с копия. С изящно издялкани остриета, които подобно на сабите им нямат нищо общо с цивилизованите, простите, груби, низши стоманени оръжия. По-добре ли е да знаеш, че ще те намушкат с чудни образци с оригинален етнически произход, отколкото с противни изковани изделия, изчукани от хора без контакт с циклите на природата?

Вероятно не, реши Ринсуинд.

* * *

Винаги казвам - обяви да Куърм, - че всяко зло за добро.

Ринсуинд, привързан към съседната плоча, едва извърна глава:

- Къде точно е доброто в настоящия момент? - попита.

Да Куърм погледна косо към мочурищата и горския покров.

- Хм. Като начало, гледката отгук е първокласна.

- Аха, добре - каза Ринсуинд. - Знаеш ли, никога не би ми хрумнало.

Съвсем прав си. Предполагам, че е от гледките, които ще помниш цял живот.

Искам да кажа, че няма да ти се наложи да си ги припомняш още дълго.

- Няма защо да се правиш на саркастичен. Просто отбелязах.

- Искам при мама - обади се Ерик от средната плоча.

- Млъквай, момко - каза да Куърм. - Поне ще бъдеш принесен в жертва в името на нещо, което си заслужава. Докато аз само им предложих да се опитат да използват колелата изправени, за да могат да ги търкалят. Опасявам се, че по тези места не приветствуват особено новите идеи. Въпреки това, *nil desperandum*. Където има живот, има надежда.

Ринсуинд изръмжа. Ако имаше нещо, което въобще не понасяше, то това бяха храбреци пред лицето на Смърт. Очевидно дразнеха нещо от най-основните качества на характера му.

- Всъщност - каза да Куърм. - Мисля, че ... - експериментално се

търколи от едната страна на другата, като подръпваше лианите, овързали го здраво към плочата. - Да, мисля, че когато са завързали тези въжета ... да, определено ... са...

- Какво? Какво? - обади се Ринсуинд.

- Да, определено - отвърна да Куърм. - Абсолютно сигурен съм. Вързали са ги много здраво и професионално. Никъде не поддават дори и сантиметър.

- Много ти благодаря - каза Ринсуинд.

Плоската горна площадка на пирамидата беше доста обширна и имаше предостатъчно място за статуи, свещеници, улеи, производствени линии за издялване на ножове и всички останали приспособления, нужни на тезуменците за пласиране на религия на едро. Пред Ринсуинд няколко жреци усърдно напяваха дълъг списък жалби относно мочурищата, комарите, липсата на метални руди, вулканите, времето, това че обсидианът бързо се изтъпява, неволята да имаш бог като Куезоверкоатъл, това, че колелата никога не функционират правилно, независимо колко често ги слагаш легнали и ги буташ, и т.н.

В повечето религии молитвите общо взето прославят и благодарят на съответните богове или поради всеобща набожност, или с надеждата, че той или тя, ще разберат намека и ще започнат да действуват отговорно. Тезуменците, след като дълго и прилежно се оглеждали наоколо, заключили безцеремонно, че всичко е почти толкова лошо, колкото изобщо може да стане и довели изкуството на мрънкащите песнопения до съвършенство.

- Няма да трае дълго още - оповести папагалът от върха на статуята на един от по-маловажните тезуменски богове.

Беше се озовал там в резултат на сложна поредица от събития, включващи значително количество кряскане, облак от пера и трима тезуменски жреца с много подути пръсти.

- Върховният жрец точно изпълнява кажжгоде-то в чест на Куезоверкоатъл - разговорливо продължи той. - Привлекли сте значителна тълпа зяпачи.

- Предполагам, че не би скочил тук долу да прегризеш тези въжета, а? - запита Ринсуинд.

- В никакъв случай.

- Така си и знаех.

- Слънцето скоро ще се покаже - продължи папагалът.

Ринсуинд почувствува, че гласът му е ненужно ведър.

- Ще се оплача от това, демоне - мрънкаше Ерик. - Само почакай мама да научи. Родителите ми са влиятелни хора, да знаеш.

- Уф, добре де - немощно каза Ринсуинд. - Защо не вземеш да кажеш на Върховния, че ако изтръгне сърцето ти, майка ти още утре ще бъде в училище, за да се оплаче.

Тезуменските жреци извършиха дълбок поклон към слънцето, а всички в тълпата долу извърнаха очи към джунглата.

Където ставаше нещо. Чуваше се шум от трошене на храсталаци. Тропическите птички изригнаха с крясъци от дърветата.

Ринсуинд, естествено, не можа да види всичко това.

- Изобщо не трябваше да искаш да ставаш владетел на света - каза. - Имам предвид, какво си очаквал? Не би могъл да очакваш хората да се радват щом те видят. Никой не се радва, когато се появи хазяинът.

- Ама те ще ме убият!

- Това е начинът да ти кажат, метафорично, че им е писнало да те чакат да пребоядисаш и да оправиш канализацията.

В този момент в цялата джунгла цареше пълен хаос. Животните презглава

изскачаха от храстите, сякаш бягаха от огън. Звукът от няколко тежки тупвания свидетелствуваше, че падат дървета.

Най-сетне обезумял ягуар изскочи с гръм и трясък от хрусталаците и се спусна на големи скокове по издигнатата над мочурището пътека. Няколко метра зад него беше Багажът.

Целият беше в лиани, листа и в перата на различни редки птици на джунглата, някои от които сега бяха още по-редки. Ягуарът би могъл да го избегне, ако бягаше на зигзаг по пътеката, но обезелият го идиотски ужас му попречи. Допусна грешката да се обърне, за да види какво го следва.

Беше последната му грешка.

- Знаеш ли, онази, твоята кутия - каза папагалът.

- Какво? - попита Ринсуинд.

- Носи се насам.

Жреците присвиха очи и се вторачиха в тичащата фигурка долу в далечината. Багажът си имаше доста праволинеен начин за справяне с обектите, разположени между него и предназначаната цел: не им обръщаше внимание.

Точно този миг, противно на всичките им инстинкти, с огромно безпокойство, за най-голямо свое нещастие, в пълно неведение относно текущите събития, самият Куезоверкоатъл избра, за да се материализира на върха на пирамидата.

Няколко жреца го забелязаха. Ножовете изпопадаха от пръстите им.

- Хей - изписка демонът. Останалите жреци се обърнаха.

- Така. А сега искам всички вие да внимавате - изписка Куезоверкоатъл, свил на фуния малките си ръчички около основната си уста в усилие да бъде чул.

Много конфузна ситуация. Беше се забавлявал в ролята си на тезуменски бог, не на шега бе впечатлен от предаността и всеотдайността на тезуменците към своя дълг, поласкан беше от невероятната статуя, копие на действителността, върху пирамидата и наистина го болеше, че е принуден да разкрие - една важна подробност в статуята не е вярна.

Висок беше десетина сантиметра.

- А сега - започна, - внимавайте тука...

За съжаление никой никога не узна защо. Точно тогава Багажът превзе върха на пирамидата, с крачета въртящи се като перки и се приземи право върху плочите, Чу се къс кух писък.

* * *

Такъв забавен стар свят, каза да Куърм. Наистина трябва да се смееш. Ако не се смееш, ще откачиш, не е ли така?

Досега си бил привързан към плоча и на път да те подложат на изтънчено мъчение, а сега ти дават закуска, преобличат те, получаваш гореща вана и безплатно те закарват до границата на кралството. Как да не вярваш, че има господ. Тезуменците разбира се, си знаеха, че има бог и че понастоящем той представлява малко и отчайващо мазно петно на върха на пирамидата. Факт, който ги поставя пред нещо като проблем.

Багажът бе приклепнал на главния градски пазар. Цялото жреческо войнство бе приседнало около него и внимателно го наблюдаваше в случай, че извърши нещо занимателно или религиозно.

- Ще го изоставиш ли? - запита Ерик.

- Не е така просто - отвърна Ринсуинд. - Обикновено ме настига. Нека

само бързо си тръгнем.

- Но ще си вземем лептата, нали?

- Това е учудващо скапана идея - отбеляза Ринсуинд. - Нека само си тръгнем тихичко, докато са в добро настроение. Сигурно скоро ще им омръзне.

- А аз трябва да продължа търсенето на Извора на младостта - заяви да Куърм.

- О, да - съгласи се Ринсуинд,

- На това съм посветил целия си живот, да знаеш - гордо сподели старецът.

Ринсуинд го огледа от главата до петите.

- Така ли? - попита.

- О, да. На това единствено. Още като момче.

Лицето на Ринсуинд излъчваше силно недоумение.

- В такъв случай - започна, сякаш говореше на дете, - не би ли било по-добре... разбираш ли, по-разумно... ако само се спогодиш с...

- Какво? - каза да Куърм.

- О, нищо, нищо - отвърна Ринсуинд. - Виж какво ще ти кажа, обаче - добави, - мисля, че за да не ти стане, ами, скучно, ще трябва да ти връчим този прекрасен говорещ папагал. - Ринсуинд светкавично го сграбчи, като непоколебимо пазеше пръстите си от грозещата ги опасност. - Тази птица е рожба на джунглата - каза той. - Жестоко е да я обречем на градски живот, нали?

- Роден съм в клетка, ах, ти, бълнуваш кажжгоде! - изпищя папагалът.

Ринсуинд го вдигна към лицето си - нос срещу човка.

- Или това, или е време да готвим фрикасе.

Папагалът разтвори човка да го ухапе по носа, съзря изражението му и размисли.

- Поли иска бисквитка - само успя да каже и добави, sotto voce, - кажжгодекажжгодекажжгоде.

- Само мое, скъпо мъничко пиленце - каза да Куърм - Ще се погрижа за него.

- кажжгодекажжгоде.

Стигнаха до джунглата. Няколко минути по-късно Багажът вече препускаше след тях.

* * *

Беше пладне в кралството Тезума.

От вътрешността на главната пирамида се чуваше как демонтираха някаква огромна статуя.

Жреците седяха умислени. От време на време някой се изправяше и произнасяше кратка реч.

Очевидно, излагаха се становища. Например, до каква степен икономиката на кралството зависи от една гъвкава промишленост за обсидианови ножове, по какъв начин поробените съседни кралства стигнаха дотам, че да разчитат на ударите, нанасяни от едно твърдо правителство, между другото говориха и за разбиването, посичането и изкормването на твърди правителства, както и относно ужасяващата съдба, очакваща всички онези, що си нямат богове. Безбожниците могат да стигнат до всякакви крайности - биха могли да се опълчат срещу добрите стари традиции за пестеливост и несаможертвопринасяне, традиции, изградили кралството такова, каквото е днес; биха могли да се запитат защо, ако нямат бог, са им всичките тези

жреци, всичко, ама, всичко може да им хрумне.

Добре изрази становището си Мазума, върховният жрец. Той каза:

- [Смачкана-фигура-със-счупен-нос-лапа-на-ягуар-три-пера-стилизиран-бодлив-мравояд].

След известно време подложиха въпроса на гласуване. Преди да падне нощта, най-кадърните каменоделци на кралството вече работеха върху нова статуя.

Общо взето, беше продълговата, с множество крачета.

* * *

Кралят на демоните забарабани с пръсти по бюрото. Не че оплакваше съдбата на Куезоверкоатъл, на който щеше да му се наложи да прекара няколко века в някой долен ад, докато му порасне ново материално тяло. Така му се пада на противния малък дявол. Нито пък го безпокоеше общата насока на събитията върху пирамидата. В края на краищата целият смисъл на историята с желанията е да се погрижиш клиентът да получи точно онова, за което е помолил и което всъщност не е искал.

Просто нямаше усещането, че управлява събитията. Факт, естествено, нелеп. Ако се стигне дотам, че се случват все най-хубави неща, винаги може да се материализира и лично да се заеме с проблема. Но му харесваше хората да вярват, че всички сполетели ги злини са просто съдба и провидение. Тази мисъл беше една от малкото, които го ободряваха.

Отново погледна в огледалцето. След малко се наложи да коригира копчето за времето.

* * *

Досега - влажните, задушавачи джунгли на Клетч, сега...

- Помислих, че ще се върнем в стаята ми - оплака се Ерик.

- И аз си го помислих - изкрещя Ринсуинд, за да надвика грохота.

- Щракни отново с пръсти, демоне.

- За нищо на света! Има предостатъчно по-лоши места от това!

- Ама тука е горещо и тъмно.

Ринсуинд трябваше да признае факта. Освен това се тресеше и беше шумно. Когато очите му свикнаха с тъмнината, можа да различи тук-там няколко точки светлина, чисто неясно излъчване подсказваше, че са във вътрешността на нещо като лодка. Отвсякъде определено се напипваха дърводелски изделия и миришеше на стърготини и лепило. Ако това беше лодка, то тя претърпяваше ужасно болезнено спускане на вода по улей, смазан със скали.

Внезапно раздрусване го отхвърли срещу някаква преграда.

- Трябва да отбележа - оплака се Ерик, - че ако това е мястото, където живее най-голямата красавица на света, нямам особено високо мнение за нейния избор на "будоа". Човек би си помислил, че е могла да сложи няколко възглавнички или нещо подобно наоколо.

- "Будоа"? - попита Ринсуинд.

- Би трябвало да си има "будоа" - самодоволно отбеляза Ерик. - Чел съм книжки. Изляга се на него.

- Каж ми - каза Ринсуинд, - усещал ли си някога необходимост да си вземеш студена вана и да потичаш по игрището?

- Никога.

- Заслужава си да опиташ.

Чу се далечно дрънчане, сякаш се затваряха две големи порти. На Ринсуинд му се стори, че чува гласове, заглъхващи в далечината и кискане. Не беше особено приятно кискане, по-скоро беше подигравателно хихикане и не вещаеше нищо добро за някой. Ринсуинд имаше твърде добра представа за кого.

Беше спрял да се чуди как се е озовал тук, където и да беше това "тук". Поне нищо особено ужасяващо не му се случваше в момента. Вероятно беше само въпрос на време.

Поопипа наоколо и пръстите му попаднаха на нещо, което след огледа в светлината на най-близката дупка от чеп, се оказа въжена стълба. По-нататъшното опипване на корпуса, или каквото и да беше това, го доведе до контакт с малък, кръгъл люк. Залостен от вътрешната страна.

Изпълзя обратно до Ерик.

- Има врата - прошепна му.

- Накъде води?

- Стои си, където е, според мене - каза Ринсуинд.

- Открий къде извежда, демоне!

- Може да се окаже неудачна идея - предпазливо каза Ринсуинд.

- Действай!

Ринсуинд мрачно отпълзя към люка и сграбчи резето.

Люкът се отвори със скърцане.

Там долу - доста там долу - се виждаше влажен чакъл, по който бризът влачеше няколко парцалчета утринна мъгла. С малка въздишка Ринсуинд разви стълбата.

Две минути по-късно стояха в здрача на онова, което имаше вид на просторен площад. През мъглата прозираха няколко сгради.

- Къде сме? - попита Ерик.

- Откъде да знам.

- Не знаеш ли?

- И представа си нямам - отвърна Ринсуинд. Ерик хвърли кръвнишки поглед към обвитата в мъгла архитектурата.

- Никакъв шанс да открием най-красивата жена на света в дупка като тая - отбеляза.

На Ринсуинд му хрумна да провери от какво бяха слезли току-що. Погледна нагоре.

Над тях - много над тях - подкрепян от четири масивни крака, които стояха на огромна платформа на колела, несъмнено стърчеше огромен дървен кон. По-точно, задникът на огромен дървен кон.

Строителят би могъл да постави люка за излизане на по-достойно място, но поради причини, свързани със собственото му чувство за хумор, очевидно се бе отказал да го направи.

- Ъ-ъ - каза Ринсуинд.

Някой се изкашля.

Ринсуинд погледна надолу.

Разнасящите се мъгли сега разкриха широк кръг въоръжени мъже, много от които се хилеха, а всички носеха бездушни, но най-вече остри дълги копия, масово производство.

- А-ха - каза Ринсуинд.

Отново погледна нагоре към люка. Сега наистина му стана ясно.

* * *

Единственото нещо, което не разбирам - каза началникът на стражата - е: защо сте двама? Очаквахме около стотина.

Изтегна се назад на столчето, с големия си шлем с пера в скута и мила усмивка на лицето.

- Честно казано, ефебианци! - каза. - Май ни взимате нещо на подбив! Сигурно ни имате за вчерашни! Цяла нощ само се кове и реже с триони, после се явява проклет грамадански дървен кон пред портите. Затова пък си мисля - чудно, дяволски грамадански кон с отдушници. Аз забелязвам такъв вид малки подробности, ясно. Отдушници. Зат'ва събирам момчетата, притичваме навън рано-рано и го довличаме тук зад портите, както си е според очакванията. После се спотаяваме, така, около него и чакаме да видим к'во ще изкиха. Тъй да се каже. Тъй - завря небръснатата си физиономия близо до Ринсуинд - имате избор, ясно? Място горе или място долу - както искате. Само трябва да си отворя устата. Ако играете на диск с мене и аз ще играя с вас*.

[* По това време играчите с топка са били непознати на Диска.]

- Какво място? - попита Ринсуинд, като се пазеше от миризмата на чесън.

- На бойните триреми - ободрително поясни началникът. - Три места, ясно, едно върху друго? Триреми. С години те окоават към греблата, ясно, и всичко зависи от това дали си на горното място, на чист въздух или долу, където - ухили се той - не си. Ваша си работа, момчета. Помогнете ни и единственото ви притеснение ще са чайките. Тъй. Защо сте само двама.

Отново се изтегна назад.

- Извинете - каза Ерик - това да не е случайно Тсорт?

- Я не се опитвай да ме занасящ, момко! Има и такова нещо като квинквиреми, ясно? Въобще няма да ви се харесат.

- Не, сър - каза Ерик. - Ако обичате, сър, аз съм само едно малко момче, подведено от лоши хора.

- О, благодаря ти - горчиво отрони Ринсуинд. - Просто съвсем случайно си рисувах множество окултни кръгове, нали така и ...

- С'ржант! С'ржант! - В помещението на стражите нахлу войник. Сержантът вдигна поглед.

- Има още един от тия, с'ржант! Този път е точно пред портите!

Сержантът триумфално се ухили на Ринсуинд.

- А-а, това било, така ли? - каза. - Вие сте само авангардът и сте дошли да отворите вратите или нещо такова. Добре. Само отиваме да наредим приятелите ви и веднага се връщаме. - Посочи към пленниците. - Стойте тук. Ако мръднат, направи им нещо ужасно.

Ринсуинд и Ерик останаха насаме със стражата.

- Знаеш какво си направил, нали? - започна Ерик. - Просто си ни върнал чак до Тсортейските войни. Преди хиляди години. Учихме го в училище, дървеният кон и т.н. Как красивата Еленор била открадната от царството на Ефебианците, или май била отвлечена от самите Ефебианци, после за... обсадата на града, за да си я върнат и т.н. - Замълча. - Хей, това значи, че ще я срещна. - Замълча отново. - Уоу! - каза.

Ринсуинд огледа стаята. Нямаше вид на древна, но и не би могла да бъде древна, защото още не беше станала такава. Във времето всичко е сега, щом си тук, или е тогава. Опита се да си спомни малкото, което знаеше от класическата история, но то представляваше само бъркотия от битки, еднооки гиганти и женски ликове, заради които хиляди кораби се отправят на път.

- Не разбираш ли? - изсъска Ерик, а очилата му пламнаха. - Сигурно са вкарали вътре коня, преди войниците да се скрият в него! А ние знаем какво

ще стане! Можем да направим цяло състояние.

- Как по-точно?

- Ами... - поколеба се момчето. - Можем да залагаме на коне, или нещо такова.

- Страхотна идея - каза Ринсуинд.

- Да, и...

- Това, което само трябва да направим е да избягаме, да проверим дали имат конни надбягвания и после здравата да се напънем да си спомним имената на конете, печелили надбягванията в Тсорт преди хиляди години.

Отново забиха начумерен поглед в пода. Така става, когато пътешествуваш из времето. Никога не си подготвен. Единствената му надежда е, реши Ринсуинд, да открие Извора на младостта на да Куърм и да се постарее да поживее още няколко хиляди години, за да бъде в състояние да пречука собствения си дядо - единственият аспект от пътешествието във времето, който изобщо някога смътно му се е нравил. Все му се струваше, че неговите прадеди си го просеха.

Имаше нещо странно, обаче. Спомняше си за прочутия дървен кон, използван, за да се влезе с хитрост в укрепения град. Но не си спомняше да се споменава нещо за тях двамата. Следващата мисъл, която му хрумна, имаше някакъв фаталистичен привкус.

- Извинете - обърна се към стража. - Този, ъ-ъ, вторият дървен обект пред портите... може пък да не е кон, а?

- Е, ама, разбира се, че знаеш какво е, нали? - отвърна стражът. - Нали сте шпиони.

- Обзалагам се, че е по-продълговат и някак си по-малък? - упорстваше Ринсуинд с лице, изразяващо невинно любопитство.

- Обзалагаш се, а. Не сте ли доста лишени от въображение, негодяи такива?

- Ясно - Ринсуинд скръсти ръце на скута си.

- Пробвайте само да офейкате - каза стражът. - Хайде, само пробвайте. Пробвайте и ще видите какво ще стане.

- Вероятно колегите ти ще го вкарат в града - продължи Ринсуинд.

- Може би - допусна стражът.

Ерик се разкиска.

Стражът взе да осъзнава, че се чуват много викове от далечината. Някой се опита да надуе рог, но след няколко ноти звуците преминаха в бълбукане, а после настъпи тишина.

- Май там нещо се потупват, ако може да се съди по шума - каза Ринсуинд. - Хората там си създават име, извършват героични подвизи на храброст, забелязват ги висшите офицери, такива ми ти работи. А ти се мотаеш тук с нас.

- Трябва да стоя на поста си - отговори стражът.

- Похвално отношение - каза Ринсуинд. - Няма значение, че всички останали са там навън и храбро се бият, за да защитят града и женското население от врага. Стой си тук и ни охранявай. Това е то храброст. Сигурно ще ти издигнат статуя на градския площад, ако изобщо остане такъв. "Той изпълни дълга си", ще пише на нея.

Изглежда войникът се замисли над думите му, а междувременно откъм главните порти се чу ужасно скърцане от разцепващо се дърво.

- Слушай - отчаяно каза той, - какво ще кажеш, ако само за миг се подам навън.

- Не се тревожи за нас - окуражи го Ринсуинд. - Дори не сме въоръжени.

Войникът тревожно се усмихна на Ринсуинд и се забърза по посока на шума. Ерик погледна Ринсуинд с нещо като възхищение.

- Наистина го направи страхотно - отбеляза.

- Далеч ще стигне това момче - каза Ринсуинд. Сериозен военен съветник, ако изобщо съм виждал такъв. Хайде. Давай да бягаме оттук.

- Накъде ли?

Ринсуинд въздъхна. Все се опитваше да изясни основната си философска идея, а хората все не я проумяваха.

- Не се тревожи относно частта "накъде" - отговори. - Моят опит показва, че тя се нарежда от само себе си. Важното е бягането "от".

* * *

Капитанът предпазливо надигна глава над барикадата и се озъби:

- Това е само една кутийка, сержант - отсече. - Дори не би могла да побере и един-двама души.

- Моля да ме прощавате, сър - каза сержантът с лице на човек, чийто свят доста се бе променил само за няколко кратки минути. - Поне четирима е побрала, сър. Ефрейтор Непотребников и неговото отделение, сър. Изпратих ги да я отворят, сър.

- Пиян ли си, сержант?

- Още не, сър - с чувство отвърна сержантът.

- Кутийките не ядат хора, сержант.

- После тя се ядоса, сър. Вижте какво направи с портите.

Капитанът отново надникна над изпотрошените греди.

- Предполагам, че са й пораснали крачетата и е дошла до портите, нали? - беше саркастичен.

Сержантът се ухили с облекчение. Изглежда най-сетне се оказаха на една и съща дължина на вълната.

- Познахте от раз, сър - каза. - Крачетата. Стотици, дребни и противни, сър.

Капитанът кръвнишки го изгледа. Сержантът придоби онова безизразно изражение, което се предаваше от един военнослужещ от сержантския състав на друг още от времето, когато един протоземноводен казал на друг, понискостоящ протоземноводен да събере взвод от тритони и да Превземе Оня Бряг. Капитанът беше осемнадесетгодишен и току-що излязъл от академията, където бе завършил с отличие предмети като Класически тактики, Прощални оди и Военна граматика. Сержантът беше петдесет и пет годишен и вместо образование около четирийсет години бе прекарал във водене или отбиване на атаките на харпии, човечи, циклопи, фурии и ужасяващи предмети на крака. Почувствува се измамен.

- Е, ще я огледам, сержант...

- ... не е добър план, сър, ако мога да...

- ... и след като я огледам, сержант, ще последват неприятности.

Сержантът му отдаде чест.

- Тъй вярно, сър - думите му бяха пророчески.

Капитанът изсумтя, изкатери се над барикадата и пое към Кутията. Тя си седеше тихо и кротко сред опустошението, което бе сътворила. Междувременно сержантът се шмугна зад най-яката дъска, която успя да открие и с абсолютна непоколебимост нахлупи шлема си надолу, плътно над ушите.

* * *

Ринсуинд се прокрадваше по улиците на града, а Ерик се мъкнеше подир него.

- Ще намерим ли Еленор? - попита момчето.

- Не - Ринсуинд беше непоколебим. - Това, което ще направим, е да намерим друг изход. И ще излезем през него,

- Не е честно!

- Тя е с хиляди години по-стара от тебе! Разбирам, привлича те зрялата жена, това е хубаво, но нищо добро няма да излезе от това.

- Настоявам да ме отведеш при нея - заяви Ерик. - Повелявам ти да ми се подчиниш!

Ринсуинд така внезапно спря, че Ерик се блъсна в него.

- Слушай - каза. - Намираме се в разгара на най-именито идиотската война, водена някога, всеки миг хиляди войни ще се вкопчат в смъртна схватка, а ти искаш да тръгна да ти търся това надценено лице от женски пол и да й кажа, приятелят ми иска да знае дали ще излизаш с него. Е, няма да го направя.

Ринсуинд стигна дебнешком до друга порта в градската стена. Тя беше по-малка от главната, не се охраняваше и в нея беше вградена малка вратичка. Ринсуинд дръпна резетата.

- Всичко това няма нищо общо с нас - каза той. - Ние дори не сме се родили още, не сме достатъчно пораснали, за да се бием, не е наша работа и няма да предприемаме никакви действия повече, за да нарушаваме хода на историята, ясно ли е?

Отвори вратичката - действие, което спести някое и друго усилие на цялата ефебианска армия. Точно се канеха да почукат.

* * *

През целия ден се носеше тътена от битката. По-късно тя бе документирана от историците, които се впуснаха да пишат надълго и нашироко за отвлечени красавици, за съставяне на флотилии, за строеж на дървени животни, за двубои между герои, а изобщо пропуснаха да отразят ролята, изиграна от Ринсуинд, Ерик и Багажа. Ефебианците забелязали, обаче, че тсортейските войници тичали доста ентусиазирано към тях... не толкова разгорещени да влизат в битка, колкото разпалени да бягат от нещо друго.

Историците пропуснаха да отбележат и още един интересен факт относно древното военно дело, а именно че по онова време то е било твърде примитивно и военните действия са се водели само между войниците и не са ставали достояние на широката общественост. Общо взето, всеки е знаел, че ще спечели едната или другата страна, че на няколко генерала без късмет ще им отрежат главите, че на победителите ще бъдат изплатени огромни суми, че всички ще се приберат у дома за жътвата и че проклетницата ще трябва да си реши на коя страна е, нахалницата му с нахалница.

Тъй че тсортейският живот си течеше общо взето както обикновено, а гражданите заобикаляха тук-таме воюващите групички или пробваха да им продадат кебапчета. Някои от по-предприемчиво настроените взеха да разглобяват дървения кон и да го продават за сувенири.

Ринсуинд не се и опитваше да ги разбира. Седеше си в някакво улично кафене и наблюдаваше развитието на разпалена битка между тезгяхите на пазара, така че между виковете "Пресни маслини, моля!" се чуваха писъците на ранените и кръсъци от рода на "Варди се, моля, сега ще стане меле".

Най-трудни за разбиране бяха сцените, когато войниците се извиняваха на клиентите, които случайно бяха блъснали. Още по-трудно беше да убеди собственика на кафенето да приема монета с лика на някои, чийто пра-пра-пра-дядо още не се беше родил. За щастие Ринсуинд успя да го убеди, че бъдещето, всъщност, е просто една друга държава.

- И една лимонада за момчето - добави той.

- Родителите ми позволяват да пия вино - възпротиви се Ерик. - По една чаша.

- Обзалагам се, че е така - съгласи се Ринсуинд. Собственикът усърдно избърса масата, като замаза разлетите утайки и остатъци от ароматно вино.

- За битката, нали? - каза той.

- В известен смисъл - предпазливо отвърна Ринсуинд.

- Не бих се скитал твърде много наоколо - продължи собственикът. -

Казват, че някакъв цивилен пуснал ефебианците да влязат - не че имам нещо срещу ефебианците, те са си екстра хора - прибързано добави, докато групичка воюващи мина на бегом край тях. - Казват, че не бил оттук.

Непочтено е да използваш цивилни. Издирват го, за да даде после обяснение. - С ръката си замахна така, сякаш кълцаше нещо.

Ринсуинд проследи ръката му с втрещен, хипнотизиран поглед.

Ерик отвори уста. После Ерик изпищя и се сграбчи за пищялите.

- Има ли описание за тях? - попита Ринсуинд.

- Май че не.

- Е, желая им късмет - заяви значително по-бодро Ринсуинд.

- Какво му стана на момчето?

- Получи спазъм.

След като мъжът се върна зад тезгяха си, Ерик изсъска:

- Не е задължително да ме риташ!

- Абсолютно прав си. Това беше мое напълно доброволно деяние.

Някаква тежка ръка се стовари на рамото на Ринсуинд. Той се огледа и вдигна поглед към лицето на ефебиански стотник. Войник, застанал до него, каза:

- Това е той, с'ржант. Обзалагам се на годишната си порция сол.

- Кой ли би помислил? - изрече сержантът. Злостно се нахили на Ринсуинд. - Тръгваме, друже. Шефът иска да си побърбите.

* * *

Някои споменават Александър, а други Херкулес, Хектор и Лизандър, и прочие подобни велики имена. Всъщност, с течение на историята на мултивселената, хората са изричали добри слова относно всеки сабленосец с клепнали уши - поне за онези, живущи наблизко, въз основа на факта, че така е много по-безопасно. Забавно е как винаги се уважава командирът, който излиза с ей такива тактически съображения: "Искам 50 000 от вас, приятелчета, да се втурнете към врага". Докато за по-разсъдливите командири, които казват: "Защо пък да не построим един дяволски огромен дървен кон и да се вмъкнем през задната врата, докато всички са се струпали около коня и ни чакат да излезем от него", се счита, че заемат само едно стъпало по-горе от простосмъртните и определено не са от хората, на които бихте дали пари назаем.

Това е така, защото повечето командири от първия вид са смелчаци, докато страхливците са много по-добри стратегии.

Завлякоха Ринсуинд пред ефебианските водачи, които бяха организирали

своя команден пункт на главния площад, за да са в състояние да наблюдават щурмуването на централната цитадела, издигаща се над града от шеметен хълм. Стояха си надалеч, обаче, защото защитниците хвърляха камъни.

Обсъждаха тактиката, когато пристигна Ринсуинд. Постигнатият консенсус гласеше: ако голямо число хора се изпратят да щурмуват планината, то може би от падащите камъни ще оцелеят достатъчно, за да превземат цитаделата. Това, всъщност, е основата на военното мислене.

Няколко от по-внушително облечените главатари вдигнаха за малко глава, когато Ринсуинд и Ерик се приближиха, а погледът им сякаш казваше, че да гледаш личинки би било по-интересно. После се извърнаха. Единствен зарадва се да ги види този...

... който въобще не приличаше на войник. Имаше си доспехи, които бяха потъмнели, имаше си шлем, чиито пера изглеждаха като че ли са били използвани вместо бояджийска четка, беше мършав и притежаваше целия войнствен вид на една невестулка. В лицето му, обаче, имаше нещо смъртно познато. Ринсуинд си помисли, че изглежда доста красиво.

"Зарадва се да ги види" е само сравнително описание. Беше единственият, който отбеляза съществуването им.

Изтегнал се беше на един стол и хранеше Багажа със сандвичи.

- О, здравейте - каза мрачно. - Това сте вие.

Забележително е колко много информация може да бъде събрана в няколко думи. За да постигне същия ефект, би могъл да каже: Дълга бе нощта, трябва да организирам всичко - от строежа на дървен кон до реда за пералнята. Тези идиоти вършат работа колкото един гумен чук. Във всеки случай никога не съм искал да съм тука, а на всичкото отгоре - ето ви и вас. Здравейте.

Посочи Багажа, който очаквателно отвори капак.

- Твое ли е? - запита.

- В известен смисъл - Ринсуинд беше нащрек. - Не мога да си позволя да плащам за делата му, да знаеш.

- Забавно малко предметче, нали? - каза войникът. - Намерихме го, подкарало петдесетина тсортейци към един ъгъл. Как мислиш, защо го правеше?

Ринсуинд мислеше бързо:

- Притежава забележителна способност да разбира кога хората замислят да ми навредят - каза. Кръвнишки изгледа Багажа, така както кръвнишки бихте гледали лукавото, злонравно и общо взето осъдително домашно животно, което, след като години наред хапало гостите, се е търколило по покрития си със струпеи гръб и се прави на любвеобилно животинче, за да впечатли съдията-изпълнител.

- Е? - каза мъжът без особена изненада. - Магия, а?

- Да.

- Нещо в дървото?

- Да.

- В такъв случай, добре че не построихме скапания кон от него.

- Да.

- Влезе в него с магия, а?

- Да.

- Така си и знаех. - Хвърли още един сандвич в Багажа. - Откъде сте?

Ринсуинд реши да си бъде чист:

- От бъдещето - каза. Но не получи очаквания ефект. Мъжът само кимна с глава.

- А-ха - каза, а после каза. - Победихме ли?

- Да.

- О! Предполагам, че не можеш да си спомниш резултатите от някое конно надбягване? - попита, без особена надежда.

- Не.

- Така си и знаех. Защо ни отвори вратата?

На Ринсуинд му хрумна, че ако каже, че го е направил понеже винаги е бил непоколебим почитател на ефебианската политическа позиция, няма да извърши, колкото и да е чудно, правилната постъпка. Реши отново да пробва с истината. Беше нов подход и си заслужаваше да се изпробва.

- Търсех изход - заяви.

- За да избягаш.

- Да.

- Добър човек. Единствената разумна постъпка при тези обстоятелства. - Забеляза Ерик, който втрещено гледаше към другите капитани, струпани около масата си и потънали в спор.

- Хей, момче - обърна се към него. - Искаш ли да станеш войник, когато пораснеш?

- Не, сър.

Човекът се ободри.

- Това е То - каза.

- Искам да стана евнух, сър - добави Ерик.

Главата на Ринсуинд така се извъртя, сякаш някой я дръпна.

- Защо? - попита и после изрече очевидния отговор едновременно с Ерик.

- Защото си стои в харема през целия ден - бавно казаха в хор.

Капитанът се изкашля.

- Не си учителят на това момче, нали? - попита.

- Не.

- Мислиш ли, че някой му е обяснявал как става?...

- Не.

- Може би ще е добра идея да накарам някой от стотниците да му продума? Ще се шашнеш, като чуеш какви езикови дарби притежават тези момчета.

- Ще му направят добро, нали? - запитва Ринсуинд. Войникът вдигна шлема си, въздъхна, кимна на сержанта и заглади гънките на плаща си. Плащът беше мърляв.

- Струва ми се, че от мене се очаква да те нахокам или нещо подобно - каза.

- За какво?

- Очевидно за това, че развали войната.

- Развалих войната?

Войникът въздъхна.

- Хайде. Да идем да се поразгъпчем. Сержант, ти и няколко момчета, моля ви.

Един камък изсвистя, хвърлен от крепостта високо там горе, и се разби.

- Могат да се държат проклетите седмици наред, там горе, - мрачно отбеляза войникът докато се отдалечаваха, а Багажът търпеливо трамбоваше зад тях.

- Аз съм Лавеол. Ти кой си?

- Моят демон - отвърна Ерик.

Лавеол повдигна вежда - изражение, най-близко до изненадата.

- Така ли? Предполагам, това включва всичко. Добър ли е в промъкването на разни места, а?

- По-скоро е от измъквачите се типове - каза Ерик.

- Правилно - каза Лавеол.

Спря до някаква сграда и повървя нагоре-надолу покрай нея известно време, с ръце в джобовете, като почукваше по плочника с върха на сандала си.

- Точно тук, струва ми се, сержант - след малко каза.

- Тъй вярно, сър.

- Виж ги ония! - каза Лавеол, докато сержантът и момчетата му заизваждаха камъните. - Тайфата край масата. Смелчаци, уверявам ви, ама само ги виж. Прекалено заети са да позират за статуи на победата и да се натягат на историците, за да запишат точно имената им. Проклети години, откак сме обсадили това място. Давайте го по-милитаристично, казваха ни. Знаеш ли, те наистина се забавляват. Когато всичко е изприказвано и приключено - кой го е грижа? Хайде да свършваме и да си ходим, така казвам аз.

- Намерихме го, сър - каза сержантът.

- Добре - Лавеол не се огледа. - О'кей - Разтри ръцете си. - Хайде да свършваме и ще си легнем рано тази вечер. Бихте ли си направили труда да ме придружите? Домашното ви животно може да ни потрябва.

- Какво ще правим? - подозрително запита Ринсуинд.

- Само ще се срещнем с едни хора.

- Опасно ли е?

Камък проби с трясък покрива на някаква сграда наблизо.

- Не, всъщност, не е - отговори Лавеол. - Имам предвид, в сравнение с това да останем тук, отвън. А ако ония опитат да щурмуват това място, знаеш ли, по чисто военен начин...

Дупката водеше към тунел. Тунелът, след известен брой извивки, доведе до стълби. Лавеол нехайно тръгна по него, от време на време стриваше парченца нападала мазилка, като че ли им имаше зъб.

- Ъ-ъ - обади се Ринсуинд - накъде води тунелът?

- А-а, това е само един таен проход към центъра на цитаделата.

- Ами, и аз си помислих, че е нещо такова - каза Ринсуинд. -

Инстинктивно ги усещам аз тези неща. И предполагам, че всички висши тсортейци ще са там, нали?

- Надявам се - каза Лавеол, пъхтейки нагоре по стълбите.

- С купища стражи?

- Десетки стражи, предполагам.

- Отлично подготвени, при това?

Лавеол кимна.

- Най-добрите.

- А ние отиваме там - запита Ринсуинд, решен да изпита целия ужас от предстоящото, така както човек опипва разлагащ се зъб.

- Точно така.

- Ние шестимата.

- И кутийката ти, естествено.

- А, да - каза Ринсуинд и направи гримаса в тъмницата.

Сержантът го потупа лекичко по рамото и се наведе напред.

- Не се тревожете за капитана, сър - каза. - Той притежава най-добрия военен мозък на континента.

- Откъде знаеш? Някой виждал ли го е? - запита Ринсуинд.

- Вижете, сър, каква е работата. Предпочита да я свършва без никой на пострада, сър, особено той самият. Ето защо измисля работи като коня, сър. Или подкупва разни хора, или нещо подобно. Снощи се облякохме цивилно,

отидохме и се напихме в някаква кръчма с един от чистачите на двореца, разбираш ли, и научихме за тунела.

- Да, но това са тайни проходи! - възпротиви се Ринсуинд. - От другата страна ще има стража и какво ли не още!

- Не, сър. Използват го, да прибират нещата за чистене. От тъмнината пред тях долетя силен тропот. Лавеол се бе спънал в подочистачка.

- Сержант?

- Сър?

- Моля само да отворите вратата.

Ерик подръпваше плаща на Ринсуинд.

- Какво има? - Ринсуинд го запита спрехаво.

- Знаеш кой е Лавеол, нали? - прошепна Ерик.

- Ами...

- Той е Лавеол!

- Да бягаме ли?

- Не познаваш ли Класиците?

- Не става дума за някое от ония конни надбягвания, които се очаква да помним, нали?

Ерик опули очи.

- На Лавеол се дължи падането на Тсорт, защото бил много хитър - каза.

- А после му трябвали десет години, за да стигне къщи. Преживял всякакви приключения със съблазнителки, и сирени, и чувствени вещици.

- А-а, разбирам защо си го изучавал. Десет години, а? Къде е живял?

- На около стотина мили отгук - добросъвестно отговори Ерик.

- Непрекъснато се е губил, така ли?

- А когато се върнал къщи, намерил прелъстителите на жена си и какво ли не още, а скъпото му старо куче го разпознало и умряло.

- О, боже.

- Причината за смъртта му бил фактът, че носило в устата си неговите пантофи в продължение на 15 години.

- Жалко.

- И знаеш ли какво, демоне? Всичко това още не е станало. Можем да му спестим това главоболие. Ринсуинд се замисли над това:

- Бихме могли, като начало, да му намерим по-добър навигатор.

Чу се изскърцване. Войниците бяха отворили вратата.

- Всички - строй се! или каквато там е проклетата тъпа команда - каза Лавеол. - Магическата кутийка отпред, моля. Без убийства, освен ако наистина не са наложителни. Опитайте се да не рушите нищо. Така. Напред.

Вратата водеше към коридор с колони от двете страни. Чуваше се далечен шум от разговор.

Войсковата част запълзя натам, докато стигна до тежка завеса. Лавеол пое дълбоко въздух, бутна я настрана, пристъпи и се впусна в предварително подготвена реч.

- А сега, искам да съм съвсем ясен - каза той. - Не искам да създавам каквито и да било неприятности, нито пък да викате стражата и прочие. Нито пък въобще да викате. Просто ще вземем младата дама и ще се разотидем по домовете - място, където всеки човек, надарен макар и с мъничко разум, би трябвало да си стои. В противен случай ще трябва всички да извадим саби, а мразя подобни действия.

Публиката, изслушала това заявление, не изглеждаше впечатлена. Тъй като се състоеше от малко дете, седнало на гърне.

Лавеол превключи мозъчната си скорост и спокойно продължи:

- От друга страна, ако не ми кажеш къде са всички, ще накарам този сержант наистина здравичката да те напляска.

Детето измъкна палчето от устата си:

- Мама гледка Каси - каза то, - Ти господин Бийкъл ли си?

- Мисля, че не съм - отговори Лавеол.

- Господин Бийкъл е глупак, - Детето сви палчето си и с вид на човек, предприел изтощителна научноизследователска работа, добави. - Господин Бийкъл е Пльо.

- Сержант?

- Сър?

- Охранявай детето.

- Слуш'м, сър. Ефрейтор!

- С'ржант?

- Погрижи се за малчугана.

- Слуш'м, с'ржант. Редник Аркейос!

- Да, ефри - каза войникът с далновидно мрачен глас.

- Погрижи се за хлапака.

Редник Аркейос се огледа. Бяха останали Ринсуинд и Ерик, а въпреки че във всяко отношение цивилният е с най-нисък възможен чин и се нарежда някъде след магарето на полка, израженията на лицата им говореха, че не са склонни да изпълняват каквито и да са заповеди.

Лавеол бавно прекоси стаята и взе да подслушва зад друга завеса.

- Можем да му разкажем най-различни неща за неговото бъдеще - изсъска Ерик. - Случили... тоест... ще му се случат най-различни неща. Корабокрушения и магии, а целият му екипаж се превръща в животни и тем подобни.

- Да. Можем да кажем: "Тръгни си пеша" - предложи Ринсуинд.

Завесата бе рязко дръпната настрани.

Зад нея имаше жена - закръгленичка, добре изглеждаща по леко повяхнал начин, с черна рокля и наченки на мустачки. Няколко деца от различен калибър се опитваха да се скрият зад нея. Ринсуинд изброи поне седем.

- Коя е тая? - попита Ерик.

- Хъм - отговори Ринсуинд. - Склонен съм да мисля, че е Еленор от Тсорт.

- Я не ставай глупав - прошепна Ерик. - Та тя прилича на майка ми. Еленор е била много по-млада и е била цялата... - Гласът му изневери. Направи няколко движения с ръката си и очерта формите на жена, която едва ли би могла да пази равновесие.

Ринсуинд се постара да не среща погледа на сержанта.

- Да - каза и лекичко почервения. - Ами, виж. Ъ-ъ. Съвсем прав си, но ами, обсадата е била продължителна, нали? И се е случвало туй-онуй.

- Не разбирам какво общо има това с другото - твърдо заяви Ерик. - Класиците никога не споменават нещо за деца, казват, че през цялото време тя все бленувала из кулите на Тсорт и тъгувала по изгубената любов.

- Е, да, предполагам наистина е тъгувала по мъничко - каза Ринсуинд. - Само, че видиш ли, само ти можеш така силно да бленуваш, а на нея сигурно ѝ е било мразовитичко из тези кули.

- Можеш да си пукнеш от такова бленуване - утвърдително кимна сержантът.

Лавеол умислено наблюдаваше жената. После се поклони.

- Предполагам, знаете защо съм тук, госпожо - каза.

- Ако докоснеш някое от децата, ще пиция - категорично заяви Еленор.

Лавеол за сетен път доказа, че заедно с партизанските си качества проявява и забележително нежелание да пропилява предварително подготвена реч, щом веднъж си я беше подредил в главата.

- Прекрасна девойко - започна. - Сблъскахме се с много неволи, за да те спасим и отведем обратно при твоя... - поколеба се, - ... твоите любими, ъ-ъ. Всичко обърках, нали?

- Не можех нищо да направя - промълви Еленор. - Обсадата сякаш продължи толкова дълго, а крал Мавзолей беше много мил, а при все това аз пък никога не харесвах особено живота си в Ефеб.

- Къде са всички сега? Имам предвид Тсортейците. Освен тебе.

- Всички са горе на бойниците и хвърлят камъни, ако искаш да знаеш.

Лавеол вдигна ръце нагоре в отчаяние.

- Не можа ли, видиш ли, да ни пуснеш бележка или нещо такова? Или да ни поканиш на някое кръщение.

- Всички вие така се забавлявахте - каза тя.

Лавеол се обърна и мрачно сви рамене.

- Добре - каза. - Чудесно. QED*, т.е. знаех си. Няма проблеми. Искал съм да напусна дома си и да клеча десет години в някакво блато с тайфа мекоглави кретени. Не че имах някаква важна работа у дома, имах само да управлявам малко кралство, такова нещо. О'кей. Добре тогава. Можем да си тръгваме. Убеден съм, че и понятие си нямам как ще кажа на останалите - горчиво отбеляза, - така се забавлявах. Сигурно ще си направят дяволски голям банкет и ще има да се смеят и ще се напият - в техен стил е.

[* Б.пр. Quod erat deminstradum (лат.) - което трябваше да бъде доказано.]

Погледна към Ринсуинд и Ерик.

- Бихте могли, също така, да ми кажете какво става после - каза. - Сигурен съм, че знаете.

- Хм - каза Ринсуинд.

- Градът изгаря до основи - каза Ерик. - Особено безвръхните реещи се във висините кули. Не успях да ги видя - добави намусено.

- На кой се пада да го подпали? На тях или на нас? - попита Лавеол.

- Струва ми се, на вас - отвърна Ерик. Лавеол въздъхна.

- Падат си по такива работи - каза и се обърна към Еленор. - Нашата участ е, тоест, моята участ е да изгорим града до основи. Звучи като много героично дело. Тия неща много им харесват. Може би е добре да дойдеш с нас. Вземи и децата. Що не направи един пикник на открито за цялото семейство, а?

Ерик придърпа ухото на Ринсуинд към устата си.

- Това е майтап, нали? - каза. - Тя всъщност не е хубавата Еленор, нали, и вие само ме будалкате, а?

- Винаги става така при жените с гореща кръв - отговори Ринсуинд. - Определено се състаряват след тридесет и петте.

- Виновни са тестените изделия - намеси се сержантът.

- Но четох там, където пише, че е била най-красивата...

- Уф, де - каза сержантът. - Ако ще тръгнеш да обикаляш, четейки...

- Причината е - каза Ринсуинд бързо, - в онова, което наричат драматична необходимост. Никой не би се интересувал от война, водена заради някаква приятна дама, умерено привлекателна в подходяща светлина. Нали така?

Ерик щеше да избухне в сълзи всеки момент.

- Но там пишеше, че заради нейния лик хиляди кораби потеглили на

път...

- Това се нарича метафора - каза Ринсуинд.

- Лъжа - поясни сержантът любезно.

- Във всеки случай, не би трябвало да вярваш на всичко, което четеш от Класиците - добави Ринсуинд. - Никога не проверяват фактите си. Интересуват се само от продажбата на легендите си.

Междувременно Лавеол разпалено спореше с Еленор.

- Добре де, добре - каза. - Стой си тук като искаш. Защо пък да ме е грижа? Хайде, дружинка. Тръгваме си. Какво правиш, редник Аркейос?

- Правя се на кон, сър - обясни войникът.

- Той е господин Пльо - каза детето, нахлузило шлема на редник Аркейос.

- Ами, като престанеш да се правиш на кон, намери ни газова лампа. В тоя тунел си пребих колената.

* * *

Над Тсорт бушуваха пламъци. Целият небесен пъп беше почервенял.

Ринсуинд и Ерик наблюдаваха от една скала долу до пясъчната ивица.

- Във всеки случай кулите не са безвърхи реещи се във висината - отрони Ерик след известно време. - Виждам върховете им.

- Струва ми се, че са имали предвид нерушими кули - осмели се да рискува Ринсуинд, но върху развалините на града рухна още една, нагорешена до червено кула. - А това също е погрешно.

Погледаха още известно време безмълвно и после Ерик каза:

- Ама че смешно беше. Как само се спъна в Багажа, изпусна лампата, и после всичко останало.

- Да - Ринсуинд беше лаконичен.

- Всичко това те кара да мислиш, че ходът на историята все ще си намери вратичка, за да си прокара своето.

- Да.

- Добре че Багажът ти успя да спаси всички ни.

- Да.

- Колко смешно беше, когато всичките онези хлапета го яхнаха.

- Да.

- Всички изглеждаха твърде доволни накрая.

Във всеки случай противниковите армии бяха доволни. Никой не си даваше труд да пита цивилните, чиито възгледи за военното дело никога не са били особено надеждни. Военните, поне военните с определен чин дълго си потупваха гърбовете, много вицове си разказаха, дружески си разменяха щитовете и постигнаха всеобщ консенсус, че с пожарищата, обсадите, армадите, дървените коне и всичко останало се бе получила страхотно хубава война. Песните отекваха над тъмното като вино море.

- А ги чуйте к'во приказват - изникна Лавеол измежду изтеглените на брега ефебиански кораби. - Ще последва "Филодефския бал", изпълнен от петнайсетина хорови групи - едновременно, помнете ми думата. Тези тук са купища идиоти, а мозъците им се намират в бандажите.

Седна на скалата.

- Копелета - с чувство изрече той.

- Мислиш ли, че Еленор ще успее да обясни всичко това на приятеля си? - запита Ерик.

- Предполагам - отвърна Лавеол. - Обикновено успяват.

- Омъжила се е. И има много деца - продължи Ерик.

Лавеол сви рамене.

- Момент на дива страст - заключи. Зорко изгледа Ринсуинд.

- Хей, демоне - каза му. - Бих искал да поговоря с тебе насаме, ако може,

Поведе Ринсуинд към корабите, като стъпваше тежко по влажния пясък, сякаш нещо много му тежеше на душата.

- Довечера с отлива си тръгвам за къщи - каза. - Няма смисъл да се мотая тук повече, щом войната свърши и всичко такова...

- Добра идея.

- Ако съществува нещо, което да мразя, то това са морски пътешествия - продължи Лавеол. Ритна най-близкия кораб. - Разни идиоти само крачат наоколо и крещат, разбираш ли? Дръпни това, смъкни онова, спри трето. А освен това страдам и от морска болест.

- При мене е страшна - съчувствено отбеляза Ринсуинд.

Лавеол отново ритна кораба, очевидно в двубой с някакъв голям емоционален проблем.

- Работа е там - започна окаяно. - Не знаеш ли съвсем случайно дали благополучно ще си стигна у дома, а?

- Какво?

- Само на няколко стотици мили оттука е, не би трябвало да трае прекалено дълго, нали? - Лавеол излъчваше мъчително безпокойство като морски фар.

- А-а - Ринсуинд погледна човека в лицето. Десет години, помисли си. И всякакви странни случки с крилати кажжгоде-та и морски чудовища, От друга страна, какво ли пък би му помогнало, ако научи всичко това?

- Успешно си стигаш у дома - отвърна. - Прочуваш се с това връщане, всъщност. Съществуват цели легенди за това как се връщаш у дома.

- Пфу - Лавеол се облегна на един корпус, свали шлема си и избърса чело. - Камък падна от душата ми, да знаеш. Опасявах се, че боговете могат да ми имат зъб.

Ринсуинд нищо не отговори.

- Поразядосват се, ако си вървиш и измисляш дървени коне, тунели и други подобни - продължи Лавеол. - Традиционалисти са, да знаеш, Предпочитат хората просто да се секирят един друг. Струваше ми се, разбираш ли, че ако покажа на хората как да постигнат онова което искат по-лесно, ще престанат да бъдат така кретенски тъпи.

От крайбрежната ивица по-нататък долетяха мъжки гласове, захванали песен:

- ...весталки, слязоха от Хелиоделифилоделфибоскромен, а когато балът завърши, появиха се...

- Не става никога - каза Ринсуинд.

- Но си струва да се опита. Нали?

- О, да.

Лавеол го потупа по гърба.

- Гор е главата. Всичко ще стане по-хубаво.

Тръгнаха по тъмния пристан, на който стоеше на котва корабът на Лавеол. Ринсуинд проследи с поглед как той доплува до него и как после се изкатери на палубата. След малко прикрепиха греблата, или ги открепиха или каквото там му казват, когато ги провират през дупките отстрани, а корабът бавно се понесе навън в залива.

С пляска на морските вълни долетяха гласове:

- Насочи острия край натам, сержант.

- Йест, острият край натам, сър!

- И не реви. Не съм ли ти казвал да не ревеш? Защо трябва всички да ревете така? А сега слизам долу да си полегна.

Ринсуинд пое с тремава стъпка обратно по пясъчната ивица.

- Бедата е там - каза той, - че нищо никога не става по-хубаво; всичко просто си остава същото, само че още по-същото. Но той ще си има достатъчно тревоги.

Зад него Ерик издуха носа си.

- Това беше най-тъжното нещо, което някога съм слушал - промълви.

От пясъчната ивица по-нататък ефебианската и тсортейската армия с пълен глас си стояха около празничните другарски лагерни огньове:

- ... селската харпия беше там...

- Хайде - каза Ринсуинд. - Давай да си ходим.

- Знаеш ли какво забавно нещо има в името му? - попита Ерик, докато крачеха по пясъка.

- Не. Какво имаш предвид?

- Лавеол означава "Плакнещ ветровете".

Ринсуинд го погледна отгоре.

- Той да ми е праотец? - запита*.

[* Б.пр. Игра на думи: Rinser of winds - Плакнещ ветровете.]

- Кой знае? - отвърна Ерик.

- О! Бога ми. - Ринсуинд се размисли. - Ами, да бях му казал да избягва да се жени. Или да не отива в Анкх-Морпорк.

- Вероятно той още не е построен...

Ринсуинд се опита да щракне с пръсти.

Този път стана.

* * *

Астфгл се облегна назад. Питаше се какво ли наистина му се е случило на Лавеол.

Боговете и демоните, бидейки същества извън времето, не се движат из него като мехурчета въздух в горски поток. За тях всичко се случва по едно и също време. Това би трябвало да значи, че знаят всичко, което ще се случи, защото, в известен смисъл, то вече се е случило. Причината, поради която не го знаят е, че действителността представлява голямо място, където се случват множество интересни неща, а да ги следиш всичките е като да гледаш много голям видеокасетофон без копче за стоп-кадър или без брояч. Обикновено е по-лесно просто да почакаш и да видиш.

Някой ден ще трябва да отиде и да види.

Точно на това място и в този момент, дотолкова доколкото тези думи могат да се употребяват за територия извън пространството и времето, нещата не вървяха добре. Ерик изглеждаше донякъде по-симпатичен, което бе неприемливо. Освен това, очевидно бе променил хода на историята, въпреки че това е невъзможно, тъй като единственото, което можеш да причиниш на хода на историята е да му съдействуваш.

Нужно бе нещо решително. Нещо действително душегубително.

Кралят на демоните се хвана, че си засуква мустачките.

* * *

Неволята да си щракаш пръсти се крие в това, че никога не знаеш докъде ще те доведат...

Всичко около Ринсуинд беше черно. Не просто отсъствие на цвят. Беше такава тъмнина, каквато категорично отрича всякаква възможност, че някога изобщо е могъл да съществува цвят.

Краката му не се докосваха до нищо и като че ли се носеше.

Липсваше и още нещо. Но не можеше точно да го напипа.

- Тук ли си, Ерик? - осмели се той.

Ясен глас изрече някъде наоколо:

- Да. Тук ли си, демоне?

- Д-аа.

- Къде сме? Падаме ли?

- Не мисля - каза Ринсуинд, съдейки по своя опит. - Липсва свистенето на вятъра. Когато падаш, усещаш свистене на вятъра. Освен това целият ти досегашен живот преминава като на филм пред очите ти, а още не съм видял нищо познато.

- Ринсуинд.

- Да?

- Като отворя уста, не излиза никакъв звук.

- Не ставай... - Ринсуинд се поколеба. Той също не произвеждаше никакви звуци. Разбираше какво говори, само че то не достигаше външния свят. Но чуваше Ерик. Може би думите просто се предаваха на ушите му и стигаха направо до мозъка.

- Може би е вид магия, или нещо такова - каза. - Няма въздух. Затова няма и звук. Въздушните частички се почукват всички заедно като топчета за игра. Ето така се получава звук, да знаеш.

- Тъй ли? Бога ми.

- Значи, заобиколени сме от абсолютно нищо - каза Ринсуинд. - Цялостно нищо - Поколеба се. - Има си думичка за това - продължи. - То е, което получаваш, когато нищо не е останало и всичко е изконсумирано.

- Да. Май му казват "сметката" - каза Ерик.

Ринсуинд го подложи на известен размисъл. Звучеше горе-долу точно.

- О'кей - каза. - Сметката. Ето къде сме. Носим се в абсолютната сметка. Целокупната, цялостна, твърда като скала сметка.

* * *

Астфгл в момента беснееше. Притежаваше заклинания, Които бяха в състояние да открият всекиго, навсякъде и всякога, а тях навсякъде ги нямаше. До един момент ги наблюдаваше на пясъчната ивица, а после... нищо. Следователно оставаха само две други места.

За щастие той първо си избра погрешното място.

* * *

Поне можеше да има някоя и друга звезда - отбеляза Ерик.

- В цялата тая работа има нещо много странно - каза Ринсуинд. - Имам предвид, студено ли ти е?

- Не.

- Е, а топло ли ти е?

- Не. Наистина нищо особено не усещам.

- Нито горещо, нито студено, нито светло, нито жега, нито въздух -

каза Ринсуинд. - Просто сметка. Откога ли сме тук?

- Не зная. Сякаш с векове, но...

- А-ха. Не съм сигурен и дали има някакво време. Във всеки случай няма така нареченото същинско време. Има само оня вид време, което хората измислят, когато работят.

- Я, не очаквах тук да видя някой друг - изрече глас до ухото на Ринсуинд.

Беше едва доловимо превзет глас, глас, създаден за подаване на жалби, но поне в него нямаше и следа от заплаха. Ринсуинд се остави да се носи наоколо.

Дребничък мъж с лице на плъх седеше с кръстосани крака и го наблюдаваше със смътно подозрение. Имаше молив зад едното ухо.

- А-а. Здравсти - каза Ринсуинд. - А къде по-точно е това тук?

- Никъде... С голям смисъл в тази дума.

- Съвсем никъде ли?

- Още не.

- Добре, де - намеси се Ерик. - Кога ще стане някъде?

- Трудничко е да се каже - отвърна дребничкият човек. - Като ви гледа вас двамата, взето едно на друго и предвид темповете на обмяната на веществата, бих казал, че това място тук следва да стане някъде след, ами, плюс-минус по нещичко, след около петстотин секунди. - Взе да развива пакета в скута си. - Искате ли по един сандвич докато чакаме?

- Какво? Искам ли... - В този момент стомахът на Ринсуинд, с ясното съзнание, че ако на ума му се позволи да поеме управлението, ще го грози опасността да загуби инициативата, се намеси и го подтикна да каже - Какъв е?

- Откъде да знам. Какъв го искаш?

- Моля?

- Не ми се бъркай. Само ми кажи какъв го искаш.

- О? - Ринсуинд се вторачи в него, - Ами, ако имаш яйце с кресон...

- Да бъде яйце и кресон, нещо такова - произнесе дребничкият човек.

Бръкна в пакета и протегна някакъв бял триъгълник към Ринсуинд.

- Бога ми - каза Ринсуинд. - Що за съвпадение.

- Би трябвало да започва всеки миг вече - каза дребничкият, - Ето - не че вече има определени същински посоки, разбира се, нещо такова, но... - там.

- Единственото, което виждам е тъмнина - обади се Ерик.

- Не, не я виждаш - триумфиращо заяви дребният човечец. - Виждаш само това, което е било, преди да бъде инсталирана тъмнината, нещо такова. - Хвърли на още-не-тъмнината злобен поглед. - Хайде де - каза. - Защо да чакаме, защо да чакаме?

- Чакаме какво? - запита Ринсуинд.

- Всичко.

- Всичко какво? - попита Ринсуинд.

- Всичко. Не всичко какво. Всичко, нещо такова.

* * *

Астфггл заничаше през вихрещите се газови облаци. Поне беше попаднал където трябва. Целият смисъл на края на вселената е в това, че не можете случайно да го подминете.

Последните няколко блещукащи въглена загаснаха. Времето и

пространството безмълвно се сблъскаха и рухнаха.

Астфгг се изкашля. Можеш да се почувствуващ доста самотен, когато си на двадесет милиона светлинни години от къщи.

- Има ли някой? - запита.

- ДА.

Гласът се чу точно край ухото му. Дори и кралете на демоните могат да потръпват.

- Освен тебе, искам да кажа - уточни той. - Виждал ли си някой?

- ДА.

- Кого?

- ВСИЧКИ.

Астфгг въздъхна.

- Искам да кажа, да си виждал някой наскоро?

- БЕШЕ ДОСТА СПОКОЙНО - каза Смърт.

- По дяволите.

- **НЯКОЙ ДРУГ ЛИ ОЧАКВАШЕ?**

- Стори ми се, че може да е някой си, наречен Ринсуинд, но... -

започна Астфгг.

Дупките за очите на Смърт пламнаха.

- **МАГЪОСНИКЪТ ЛИ?** - попита.

- Не, той е дем... - Астфгг се спря. В продължение на няколко секунди, ако все пак съществуваше времето, той се носеше в състояние на ужасно подозрение.

- Човек? - изръмжа.

- **ТОВА Е ИЗВЕСТНО РАЗТЯГАНЕ НА ПОНЯТИЕТО, НО В ОБЩИЯ СМИСЪЛ СИ ПРАВ.**

- Проклет да бъда! - каза Астфгг.

- **МИСЛЯ, ЧЕ ВЕЧЕ СИ.**

Кралят на демоните протегна трепереща ръка. Разпалващият се бяс, който го владееше, надви неговия усет за маниери на поведение - червените му копринени ръкавици се спраскаха, когато разпери пръстите си с извити криви нокти.

А после, тъй като никога не е хубаво да се сдърпаш с някой, който държи косата, Астфгг каза:

- Извинявай за безпокойството - и изчезна. Само след като реши, че е извън обсега на крайно острия слух на Смърт, изпищя на воля яростта си.

Нищото разви нескончаемата си дължина по протежение на подложените на силни течения пространства в края на времето.

Смърт чакаше. След известно време костеливите му пръсти забарабаниха по дръжката на косата.

Тъмнината се припокри около него. Вече нямаше дори и безкрайност.

Опита се да си подсвирне със зъби няколко откъса от непопулярни песни, но звуците просто се всмукаха в нищото.

Завинаги-то завърши. Всичкият пясък беше изтекъл. Великото надбягване между ентропията и енергията бе пробягано, а фаворитът стана победител в края на краищата.

Може би следва да наостри отново косата?

Не.

Наистина няма особено много смисъл.

Огромни мътеници от абсолютно нищо се проточиха в онова, което би се наричало далечината, ако имаше пространствено-времева справочна рамка, за да придава все още някакъв разумен смисъл на думи като "далечина".

Като че ли нямаше какво толкова да се прави.

НАВЯРНО Е ВРЕМЕ, ДА КАЖА СТИГА ЗА ДНЕС помисли си той.

Смърт се обърна, за да си върви, но точно в този миг, чу най-слаб от всички слаби шумове. Отнасяше се към звука, както един фотон би се отнасял към светлината - беше толкова тих и крехък, че щеше да остане напълно недочут сред шумовете на вселената, пусната в действие.

Беше мъничко парченце материя, пръкнало се за съществуване, с пукот на изхвърлена тапа от бутилка.

Смърт закричи към мястото и внимателно се вгледа.

Това беше кламер*.

[* Много хора си мислят, че би трябвало да е молекула водород, но това противоречи на наблюдаваните факти. Всеки, който е намирал неизвестна досега тел за разбиване на яйца, заклешила се в нищо неподозиращо кухненско чекмедже, е наясно, че суровата материя непрестанно се излива във вселената под доста развити форми и се пръква за съществуване обикновено във вид на пепелници, вази и преградки за ръкавици. Така подбира формата, че да разпръсква всякакво подозрение и обичайните ѝ прояви са кламери, карфички от разопаковани ризи, ключета за радиатори за парно, топчета за игра, парченца креда, тайнствени части от съоръжения за къпане на треволяци и стари албуми на Кейт Буш. Защо материята прави това, не е ясно, но очевидно е, че материята си има Планове.

Също така е явно, че творците предпочитат метода на Големия Трясък за строеж на вселени, а друг път използват по-нежния метод на Продължителното Сътворяване. Това следва от научни изследвания на космотерапевти, които доказват, че насилието на Големия Трясък може да причини сериозни психологически проблеми на вселената в по-зряла възраст.]

Е, това беше началото.

Чу се още някакво пукване, в резултат на което малко бяло копченце за риза се пръкна и нежно се завъртя около оста си сред вакуума.

Смърт малко се поотпусна. Естествено, ще бъде нужно известно време. Ще последва антракт, преди всичко това да се усложни дотам, че да произведе облаци от газ, галактики, планети и континенти, да не говорим за мъничките тирбушонести нещица, гърчещи се в тинести вировете и питащи се дали еволюцията си заслужава целия труд да си развиваш перки, крака и прочие там работи. Но бе дадено началото на една непрестанна насока на развитие.

Всичко, което се искаше от него е да бъде търпелив, а той добре владееше това умение. Много скоро ще се появят живи същества, които ще се развиват като луди, ще тичат и ще се смеят окъпани в светлината на новото слънце. Ще се уморяват. Ще остаряват.

Смърт се облегна. Той можеше да чака.

Когато и да им потрябва, винаги е насреща.

* * *

Възникна Вселената.

Всеки космолог, привърженик на теорията за периодично възникващата Вселена ще ви каже, че цялата интересна работа е станала през първите две-три минути, когато нищото се струпало, за да образува пространство и време, и се появило множество действително дребнички черни дупки и тъй нататък. Казват, че след това само се е превърнала в нещо, ами, нещо веществено. В общи черти била готова, с изключение на микровълновата радиация.

Погледната отблизо, обаче, притежавала някаква безвкусна

привлекателност.

Дребният човечец сбръчка нос.

- Прекалено показно е - каза. - Целият този шум не ви е нужен. Същата работа щеше да свърши едно Голямо Съскане, или малко музика.

- Тъй ли? - запита Ринсуинд.

- Ъхъ, а изглеждаше и бая несигурно около границата на двете пикосекунди. Определено е с малко кофти пълнеж. Ама така е тия дни. Никакъв майсторлък. Като бях малък, нужни бяха дни, за да направиш вселена. Направо гордост да те изпълни. Сега само я нахвърлят на бърза ръка, после - хоп обратно на камиона и да я няма. А, знаеш ли какво още?

- Не? - хилаво се обади Ринсуинд.

- Чупят си от нея извън обекта. Хващат си някой наоколо, дето иска да си поразшири вселената и после научаваш, че са я подпряли с кръпки от небосклон и са я чейнджнали някъде срещу някакво разширение.

Ринсуинд се втрещи в нещо.

- Кой си ти всъщност?

Човекът извади молива иззад ухото си и замислено се загледа в пространството около Ринсуинд.

- Аз правя неща - каза.

- Какви по-точно?

- Ти какви искаш?

- Ти си Творецът!

Дребният човечец придоби много притеснен вид:

- Не -ът. Не -ът. Само един от. Не сключвам договори за големите работи, за звездите, за газовите гиганти, за пулсарите и тъй нататък. Специализиран съм в това, на което може би му казвате "доставка по заявка" - Погледна ги с дръзка гордост. - Сам си правя всичките дървета, да знаете - довери ми се. - С майсторлък. Години са нужни да се научиш как се прави дръвче. Дори и иглолистните си правя.

- О - каза Ринсуинд.

- Няма защо да търся някой да ми ги довършва. Никакво допълнително договаряне, това е мотото ми. Мръсниците все те карат да висиш наоколо, докато ти инсталират звезди или каквото и да е - Човечецът въздъхна. - Знаете ли, хората си мислят, че сигурно е много лесно да се твори. Мислят си, че е нужно само да се носиш над водите и от време на време да помахваш с ръце. Въобще не е така.

- Не е ли?

Дребният човечец отново си почеса носа.

- Бързо ти се изчерпват идеите за снежинки, например.

- О-о.

- Почваш да си въобразяваш, че е лесна работа да пробуташ няколко еднакви снежинки.

- Така ли?

- Мислиш си: "Съществуват милиарди, трилиони, квадрилиони снежинки - никой няма да забележи". Но ето къде професионализмът си казва думата, така да се каже.

- Така ли?

- Някои хора - и тук точно творецът хвърли хаплив поглед към безформената материя, която все още течеше покрай тях, - си мислят, че е достатъчно само да въведеш някои основни физически формули, а после да вземеш парите и да си бягаш. След милиард години навсякъде по небето се появяват течове и черни дупки, големи колкото главата ти, а когато вземеш

да се жалваш, на гишето се явява само някакво момиче, което казва, че не знае къде е шефът. Мисля, че хората обичат да усещат индивидуалния подход, какво ще кажете, а?

- Ъ-ъ - отговори Ринсуинд. - Значи... когато някой го тресне гръм ...ъ-ъ... причината не е само в оная работа с разреждането на електричеството и високия волтаж и така нататък... ъ-ъ... наистина ли това искаш да кажеш'!

- А, това не е моя работа. Аз не управлявам. Достатъчно работа си имам и само да създавам. Не очаквай от мене и да управлявам. Имам още куп други вселени, да знаеш - добави с нотка обвинение в гласа. - Имам си списък със задължения, дълъг като ръката ти.

Протегна ръка и някъде изпод себе си измъкна голяма книга с кожена подвързия, върху която очевидно си седеше. Отвори я с проскърцване.

Ринсуинд усети, че някой подръпва плаща му.

- Гледай - каза Брик. - Нали това не е... Той, а?

- Той казва, че е - отвърна Ринсуинд.

- Какво правим тук?

- Не зная.

Творецът ги гледаше кръвнишки.

- Я по-тихо там, моля - обади се.

- Ама слушай - изсъска Ерик, - ако наистина е твореца на света, този сандвич е религиозна реликва!

- Бога ми - немощно изрече Ринсуинд. Векове откак не бе ял. Питаше се какво ли е наказанието за изяждане на почитан обект. Сигурно е жестоко.

- Сложи го някъде в някой храм и милиони хора ще се стичат да го гледат.

Ринсуинд предпазливо повдигна горната филийка хляб,

- Няма майонеза - обяви. - Това има ли значение?

Творецът прочисти гърлото си и зачете на глас.

* * *

Астфгл се носеше като на сърф надолу по хребета на ентропията - една ядосана червена искра сред вихрите на интерпространството. Сега беше така ядосан, че и последните останки от самоконтрола му се топяха: наперената му качулчица със стилните рогчета се бе превърнала в пурпурен парцал, който се вееше от върха на един от огромните завити овнешки рога, обрамчващи черепа му.

Червената коприна на гърба му се разпра с твърде чувствен звук и крилете му се разпериха.

Общоприето е да се представят като кожени, но никоя кожа не би могла да оцелее повече от няколко секунди в подобна околна среда. Освен това не може достатъчно добре да се сгъва.

Тези именно криле са направени от магнетизъм и оформено пространство. Разперват се, докато станат на ефирно покритие върху нажежения до бяло небесен свод и се движат така бавно и неумолимо, както възникват цивилизациите.

Все още имаха вид на криле на прилеп, но това беше само в името на традицията.

Някъде около 29-тото хилядолетие беше задминат незабелязано от нещо малко и продълговато и очевидно още по-ядосано от самия него.

* * *

Нужни са осем заклинания, за да стане светът. Ринсуинд достатъчно добре го знаеше. Известно му беше, че книгата, в която могат да се намерят, се казва Октаво. Все още беше в наличност в библиотеката на Невидимия Университет, понастоящем - в запоена желязна кутия на дъното на специално изкопана шахта, където можеха да се контролират магическите й излъчвания.

Много пъти Ринсуинд се бе питал как е започнало всичко. Беше си представял някаква експлозия, насочена в обратна посока, следствие на която ревящи междузвездни газове са се групирани, за да формират А'Туин; или поне си бе представял гръмотевичен тътен или нещо подобно.

Вместо това се чу леко дрънкане на струна и там където нямаше Диск, там се появи Диск, като че ли през цялото време се е крил някъде.

Освен това осъзна, че усещането, че падаш, с което се бе научил да живее, е усещане, с което вероятно и ще умре. След като под него се появи светът, със себе си донесе и специалното предложение на настоящата вечност:

- Земното притегляне, на ваше разположение с богат избор на гравитационни сили, в зависимост от най-близкото масивно планетно тяло.

Ринсуинд каза, както често се случва в подобни случаи:

- А-а-а-а.

Творецът, все още седнал във въздуха, се оказа до него, докато той самият се носеше право надолу.

- Хубавички облаци, не мислиш ли? Добра работа свърших с облаци - отбеляза.

- А-а-а-а - повтори Ринсуинд.

- Има ли нещо?

- А-а-а-а.

- Това сте вие хората - каза Творецът. - Все хвърчите нанякъде - Наведе се по-близо до него. - Не е моя работа, но често съм се питал какво ли минава през главите ви.

- След минутка, това ще са краката ми - изпищя Ринсуинд.

Ерик, който падаше успоредно с него, го дръпна за глезена.

- Не се говори така с твореца на вселената! - изкрещя. - Просто му кажи да направи нещо, за да омекоти земята, нещо такова!

- А-а, де да знам дали мога да го направя - каза Творецът. - Има причинни ограничения. Инспекторът ще ме нагази като цял тон от, тон от, тон от тежест - добави. Сигурно бих могъл да ви чукна в някое наистина шуплесто бласто. Или пък в плаващи пясъци - много се търсят в момента. Мога да ви спретна завършен образец плаващи пясъци с тресавище и мочурище, en suite*, няма проблеми.

[* Б.пр. В комплект]

- ! - каза Ринсуинд.

- Трябва да говорим по-високо, съжалявам. Един момент само.

Чу се още едно хармонично дрънване.

Когато Ринсуинд отвори очи, вече стоеше на пясъчен бряг. Ерик - също. Творецът се рееше наоколо.

Не чуваше свистене на вятър. По себе си нямаше и драскотина.

- Просто вклиних там нещо между скоростите и позициите - обясни Творецът, като видя изражението му. - Тъй, а сега - какво беше започнал да казваш?

- По-скоро исках да спра полета към смъртта си - каза Ринсуинд.

- А-а. Хубаво. Драго ми е, че в такъв случай това е уредено. -

Творецът объркано се огледа. - Не сте ли ми виждали книгата някъде наоколо?

Стори ми се, че я държах, когато тръгнах - Въздъхна. - Следващият път ще си затиря главата нанякъде. Веднъж направих цял един свят и напълно забравих мръсниците. Нито едно от гадните копелета не сложих. В момента нямах нито един от мръсниците под ръка. Казах си, ще замина отново, когато се появят на склад, ама после съвсем забравих. Представяш ли си само. Никой не забеляза, разбира се, защото те очевидно сами са се завъдили, а никой не е знаел, че от самото начало е трябвало да има мръсници, но този факт причини дълбоки, разбираш ли, психологически проблеми. Някъде дълбоко в себе си всички знаеха, че нещо липсва, такива ми ти работа.

Творецът се стегна.

- Във всеки случай, не мога да се мотая тук цял ден. Както отбелязах, имам си много задачи.

- Много? - попита Ерик. - Мислех си, че е само една.

- А, не. Цели купища са - каза творецът и взе да избледнява. - Тази ваша квантова механика, видите ли. Не се прави веднъж и завинаги. Настояват да се разклонява. Викат му "Избери верния отговор от посочените". Прилича на рисуване на - рисуване на - рисуване на нещо много голямо, което все трябва да продължаваш да рисуваш, нещо такова. Лесно е да кажеш, че трябва да се промени едно детайлче, ама кое по-точно, ето това му е цаката. Е, приятно ми беше да се запознаем. Ако имате нужда от някоя допълнителна работа, ами, от някаква допълнителна луничка, или нещо такова...

- Хей!

Творецът се появи отново и веждите му се повдигнаха в лека изненада.

- Какво ще стане сега? - попита Ринсуинд.

- Сега? Ами, предполагам, че скоро ще се появят някакви богове. Не се бавят с настаняването си, да знаеш. Те са като мухи около едно... мухи около едно.. абе, като мухи. Като начало, обикновено са малко високопарни, но скоро се оправят. Предполагам, че се грижат за всички хора, и "прочии" - Творецът се наведе напред. - Никога не съм бил добър в правенето на хора. Като че ли никога не успявам да им нагодя ръцете и краката - Изчезна.

Почакаха.

- Май този път наистина си отиде - след малко каза Ерик. - Какъв хубав човек.

- Със сигурност много добре разбираш защо светът е такъв, след като си говорил с него - каза Ринсуинд.

- Какво значи "квантови механици"?

- Не знам. Предполагам, че са хора, които поправят квантове.

Ринсуинд погледна сандвича с яйце и кресон - още го стискаше. Все още без майонеза, а хлябът беше клисав, но ще минат хиляди години, преди да види друг сандвич. Предстоеше да се зародят наченките на селското стопанство, да започне опитомяването на животни, ножът за хляб да еволюира от примитивните си кремъчни деди, да се развие технологията за преработка на млечни продукти. А при наличие и на добро намерение да се свърши работата както трябва - да се култивират маслинови дървета, чушкови растения, да се организират солници, ферментационни процеси при оцета, както и технологиите на елементарната хранително-вкусова химия. Преди да види друг такъв сандвич. Той беше едно уникално, малко беличко триъгълниче, изпълнено с анахронизми, зареяно и съвсем самотно в един враждебен свят.

И все пак си отхапа от него. Не беше нещо особено.

- Това, което не разбирам е - каза Ерик - какво търсим ние тук?

- Приемам, че не ми задаваш философски въпрос - каза Ринсуинд. - Приемам, че искаш да ме попиташ: защо сме тук, в зората на сътворението, на

този пясъчен бряг, който едва ли е бил употребяван.

- Да. Точно това те питам.

Ринсуинд се отпусна на един камък и въздъхна:

- Струва ми се, че отговорът е твърде очевиден. Искаше да живееш завинаги.

- Не съм споменавал нищо относно пътешествия във времето - възпротиви се Ерик. - Бях съвсем ясен, за да не стават недоразумения.

- Няма никакво недоразумение. Желанието се старее да е отзивчиво.

Искам да кажа, че отговорът е съвсем очевиден, ако се замислиш. "Завинаги" - означава целият обхват от пространството и времето. Завинаги. За Винаги. Разбираш ли?

- Искаш да кажеш, че трябва в известен смисъл да се стартира от Квадрат Номер Едно?

- Именно.

- Но това е безсмислено! Ще трябва да минат толкова години, преди да се появи някой друг наоколо!

- Векове - мрачно го поправи Ринсуинд. - Хилядолетия. Абе, май беше цяла вечност! А после ще последват всякакви войни и чудовища, и какво ли не. По-голямата част от историята е твърде отвратителна, когато се вгледаш по-сериозно. Дори няма нужда да е по-сериозно.

- Ама, това дете го исках беше да живее завинаги отсега нататък - Ерик бе обезумял. - Искам да кажа, оттогава нататък. Искам да кажа, ама погледни наоколо. Няма момичета. Няма хора. Няма какво да се прави събота вечер...

- С хиляди години няма да има и събота вечер - каза Ринсуинд. - Ще има само ноци.

- Трябва веднага да ме върнеш обратно - заяви Ерик. - Заповед. Повелявам ти да ми се подчиниш!

- Кажи ми го само още веднъж и ще ти прасна един - каза Ринсуинд.

- Но ти само трябва да шракнеш с пръсти!

- Няма да стане. Вече си получи трите желания. Съжалявам.

- Какво да правя сега?

- Ами, ако видиш, че нещо изпълзва от морето и се опитва да диша, пробвай да му кажеш да не си дава труд.

- Смешно ти се струва, така ли?

- Е, щом отваряш дума за това, да, доста е забавно - каза Ринсуинд с безизразна физиономия.

- Шегата ти ще стане съвсем плоска с течение на годините - отбеляза Ерик.

- Какво?

- Ами, нямаш намерение да ходиш някъде, нали? Ще ти се наложи да останеш с мене,

- Глупости, аз ще... - Ринсуинд отчаяно се огледа. "Аз ще... какво?", замисли се.

Вълните се търкаляха миролюбиво към брега и не особено силно за момента, защото все още опипваха пътя си. Първият висок прилив предпазливо прииждаше. Нямаше я очертаната ивица от стари водорасли и мидички, за да му даде някаква представа за онова, което се очакваше от него. Въздухът беше чист и свеж като въздух, на който му предстои да опознае изпаренията на горската покривка или поеманията и изпусканията на храносмилателната система на преживните.

Ринсуинд беше израснал в Анкх-Морпорк. Обичаше въздух, който се е отракал и е опознал хората, въздух, в който е живяно.

- Трябва да се върнем - изрече той припряно.

- Нали все това повтарям от известно време насам - отвърна Ерик с изстрадано търпение.

Ринсуинд отново ръфна от сандвича. Много пъти беше гледал Смърт в лицето, или, по-точно много пъти Смърт бе гледал задната част на бързо отдалечаващата му се глава и внезапно перспективата да живее завинаги не му се понрави. Разбира се, можеше да научи отговорите на велики въпроси, като например как е еволюирал животът и всичко останало, но като си помислиш, че това ще бъде начинът за прекарване на свободното време през идващата безкрайност, в никакъв случай не можеш да го сравниш с една тиха вечерна разходка по улиците на Анкх.

Но все пак се сдоби с праотец. Това поне беше нещо. Не всеки си имаше. Какво ли би направил неговият праотец в подобна ситуация?

Нямаше да е тука.

Е, да, разбира се, но освен това щеше... щеше да употреби великолепия си милитаристичен мозък, за да обмисли наличните оръдия - точно това щеше да направи.

Имаше под номер едно: полуизяден сандвич с яйце и кресон. Няма да му помогне в този случай. Изхвърли го.

Имаше под номер две: самия себе си. Нарисува плусче на пясъка. Не беше наясно каква би била ползата от самия него, но реше да се върне по-късно на това.

Имаше под номер три: Ерик. Тринадесетгодишен демонолог и нападнат от акне земен герой.

Май че това е всичко.

Известно време постоя, забил втренчен поглед в чистия пресен пясък, като си драскаше на него.

После спокойно каза:

- Ерик. Ела тук за момент...

* * *

Вълните сега бяха значително по-силни. Хванали бяха наистина цаката на прилива и се осмеляваха да прииждат и да се оттеглят.

Астфгг се материализира, придружен от кълбо син дим.

- Аха! - каза, но думите му доста увиснаха, защото нямаше кой да го чуе.

Погледна надолу. По пясъка се виждаха отпечатьци от стъпки. Стотици отпечатьци. Пръснати нагоре-надолу, като че ли някой бясно бе търчал и търсил нещо, а после бе изчезнал.

Наведе се още повече. Трудно беше да разбере каквото и да било с всичките тези отпечатьци от стъпки, замазани от вятъра и прилива, но на мястото, което вълните вече заливаха се виждаха явни следи от магически кръг.

Астфгг изрече псувня, която разтопи пясъка наоколо и го превърна в стъкло. После изчезна.

Приливът взе да се спогажда с разни работи. По-надолу по брега последната голяма приливна вълна нахлу в процеп между скалите, а новото слънце сипеше лъчите си върху подгизналите останки от полуизяден сандвич с яйце и кресон. Вълнението го преобърна. Хиляди бактерии внезапно се намериха наред вкусова експлозия и взеха да се размножават като луди.

Само да имаше и малко майонеза, животът щеше да се окаже страхотно

различен. По-пикантен и сигурно с малко повече каймак.

* * *

Пътуването с магия винаги е придружено със значителни неудобства. Усещаш, например, че стомахът ти изостава.

А душата ти се изпълва с ужас, защото местоназначението винаги е малко неясно. Това не значи, че можеш да попаднеш където и да е. "Където и да е" представлява много ограничен обхват от варианти, в сравнение с видовете места, до които магията би могла да те пренесе. Пътуването само по себе си е леко. Истинското усилие е съсредоточено в отиването на такова местоназначение, на което, например, би имал възможност да оцелееш едновременно в четирите измерения.

Всъщност, вероятността за грешка е толкова голяма, че е истинско облекчение да попаднеш на някаква обикновена пещера с пясъчен под.

На далечната ѝ страна се виждаше врата.

Несъмнено, вратата беше забранителна. Имаше такъв вид, сякаш майсторът ѝ е изучавал всичките врати на килии, които е успял да открие и е отишъл да измайстори версия, достойна за цял зрителен оркестър. Повече наподобяваше портал. По ронещата се арка беше изографисано някакво древно и навярно ужасяващо предупреждение, но му беше съдено да си остане непрочетено, защото върху него беше залепена ярка бележка, на която пишеше червено на бяло: "Не е нужно да си "прокълнат", за да работиш тук, но би помогнало!!!"

Ринсуинд хвърли един поглед на бележката:

- Разбира се, мога да я прочета, но не ѝ вярвам.

- Многого удивителни - продължи като клатеше глава - са сигурен признак за болен ум.

Погледна зад себе си. Пламтящите очертания от магическия кръг на Ерик избледняха и угаснаха.

- Нали разбираш, не че съм придиричлив - каза. - Ама просто ми се стори, че си можел да ни върнеш в Анкх. Това не е Анкх. Познаваш по дребните детайли, като например блещукащите червени сенки и далечните писъци. В Анкх писъците обикновено се чуват много по-отблизо - добави.

- Струва ми се, че се справих много добре като въобще го задействувах - въздържано каза Ерик. - Не се очаква да можеш да задействуваши магически кръгове в обратната посока.

На теория това значи, че си стоиш в кръга, а действителността се движи покрай тебе. Струва ми се, че се справих много добре. Виж ти - добави, а гласът му изведнъж затрептя от ентузиазъм - ако трябва да напишеш кодекса на източника отзад напред, а това именно е най-трудната работа, трасираш го през високо ниво...

- Да, да, много умно. Какво ли ще ви хрумне на вас, хората, по-нататък - прекъсна го Ринсуинд. - Само че ние сме, да, струва ми се, че е твърде вероятно да сме в Ада.

- О-о?

Липсата на реакция от страна на Ерик възбуди любопитството на Ринсуинд.

- Разбираш ли? - добави. - Мястото, където са всичките демони.

- О-о?

- Общоприето е, че не е хубаво да си на такова място - каза Ринсуинд.

- Мислиш ли, че може би ще успеем да им обясним?

Ринсуинд се замисли. Когато се стигнеше до подобна ситуация, не беше

съвсем наясно какво точно могат да ти направят демоните. Но определено знаеше какво хората могат да ти направят и след един живот, прекаран в Анкх-Морпорк, това местенце можеше да се окаже по-доброто от двете. Във всеки случай, по-топличко е.

Погледна към Чука на вратата. Беше черен и ужасен, но това нямаше значение, защото така беше завързан, че не можеше да се използва. До него, в разтрошената дървена плоскост беше инсталиран звънец - по всичко личеше, че тази работа бе наскоро свършена от някой който нито знае какво прави, нито иска да го направи. Ринсуинд натисна звънеца с експериментална цел.

Произведеният звук може би някога е бил популярна мелодийка, вероятно написана от опитен композитор, осенен в някой кратък миг на екстаз от музиката на небесните сфери. Сега обаче се чу само едно бим-бам-бум.

А би било лениво разточителство на езикови средства да се каже, че нещото отворило вратата, беше кошмарно. Обикновено кошмарите са доста налудничави явления и е много трудно да обясниш на слушателя си, какво пък чак толкова ужасяващо има в това, че чорапите ти оживяват или че от живия плет изскачат гигантски моркови. Нещото беше от оня вид страховити неща, които могат да бъдат създавани само от хора, които си седят и мислят ужасяващи мисли много ясно. Притежаваше повече пипала отколкото крака, но по-малко ръце, отколкото глави.

Освен това имаше и значка.

На значката пишеше: "Казвам се Ъргълфлогъ, Изчадие от Пъклото и Омразен Пазител на Портала на Ужаса: Какво мога да направя за Вас?"

Не беше особено доволен от това.

- Да? - простърга.

Ринсуинд още четеше значката.

- Какво по-точно можеш да направиш за нас? - запита втрещен.

Ъргълфлогъ, който в известен смисъл наподобяваше покойния Куезоверкоатъл, изскърца с някои от зъбите си.

- Здравсти - напевно отрони, така както би го сторил някой, на който сценарият търпеливо е бил обясняван от друг с нажежена до червено ютия за дамгосване. - Казвам се Ъргълфлогъ, Изчадие от Пъклото и днес вие сте мои гости... Нека бъда първият, който ще ви посрещне с "добре дошли" в нашия луксозно уреден...

- Я спри за малко - каза Ринсуинд.

- ... подбран за Ваше удобство... - буботеше Ъргълфлогъ.

- Тук нещо не е наред - каза Ринсуинд.

- ... пълно зачитане на ВАШИТЕ желания, потребителю... - стоически продължаваше демонът.

- Извинете - каза Ринсуинд.

- ... доставим най-пълно удоволствие - каза Ъргълфлогъ. Издаде звук подобен на въздишка на облекчение, из дълбините на долните си челюсти. Сега като че ли за първи път се заслуша:

- Да? Какво? - каза.

- Къде сме? - запита Ринсуинд.

От различни усти изригна едно:

- Треперете, смъртни!

- Какво? В някаква птичка ли сме?*

[* Б.пр. Непреводима игра на думи - "Треперете, смъртни!" и "Пъдпъдък, смъртни!"]

- Ще последва период на корективна терапия - отново се поправи, като изплюваше всяка дума, - която се надяваме да превърнем във възможно най-

назидателна и забавна за вас, като подобаващо отчитаме всичките ВАШИ права - правата на клиента.

Погледна Ринсуинд с няколко чифта очи.

- Ужасно е, нали? - каза с по-нормален глас. - Не е в мене вината. Ако бяха оставили на мене, на секундата щяха да последват старите връщи истории в кажжгоде-то.

- Това е Адът, нали? - попита Ерик. - Гледал съм картинки.

- Точно там сте - с траурен глас каза демонът. Седна, или поне се нагъна по някакъв сложен начин. - Индивидуален подход, ето това имаше едно време. Хората чувствуваха, че проявяваме интерес, че не са просто бройки, а, ами, жертви. Имаме изградени традиции в сферата на услугите. Ама много го е грижа, него точно, но защо ли ви занимавам с моите си проблеми? Като че ли си нямате достатъчно ваши; например стига ви и това, че сте мъртви и че сте тук. Не сте музиканти, нали?

- Всъщност, дори не сме и мърт... - започна Ринсуинд. Демонът не му обърна внимание, а стана и тромаво пое по усойния коридор, като им правеше знаци да го последват.

- Наистина ще намразите това място, ако сте музиканти. Искам да кажа, че още повече ще го намразите. По цял ден стените свирят, е, това оня го нарича свирене. Моля - моля, нямам нищо против някоя хубава мелодийка, с която да можеш да си пициш на воля, но случаят не е такъв. Искам да кажа, дочух, че би трябвало да разполагаме с най-доброто - защо тогава да слушаме туй нещо, дето дрънчи така, сякаш някой е пуснал пианото и после си е излязъл и го е зарязал?

- Всъщност...

- А и тая работа с растенията в саксиите. Не ме разбирайте погрешно, приятно ми е тук-там да има зеленинка. Някои от момчетата викат, че не са истински, но аз казвам, че са си истински - никои, който е с ума си, не би направил цвете, дето мяза на тъмнозелена кожа и смърди като умрял ленивец. Оня вика, че придават приятелски и приветлив вид на мястото. Приятелски и приветлив вид! Виждал съм как запалени градинари се скършват и заплакват. Слушай какво ти разправям, казват, че всичко което после им правим, им се струва цвете в сравнение с това.

- Мъртви ние не см... - каза Ринсуинд, като се опитваше да вклини думите си в някоя пауза на безкрайния монотонен брътвеж на нещото, но прекалено закъсня.

- Машината за кафе, аха, машината за кафе е хубава работа. Уверявам ви. Досега давехме хората в езерца от котешка пикня, не ги карахме да си я купуват в чашка.

- Не сме мъртви! - изкрещя Ерик.

Ъргълфлогъ спря с подскок.

- Разбира се, че сте мъртви - каза. - Иначе нямаше да сте тука. Не мога да си представя, че тука ще идват живи хора. Няма да оцелеят и пет минути. - Отвори няколко от устите си и зейнаха цял набор зъби. - Хър-хър - добави. - Ако ми паднеше тук долу да пипна живи хора...

Ненаправно Ринсуинд бе успял да оцелее години наред в параноичните заплетености на Невидимия Университет. Почувствува се почти като у дома си. Рефлексите му се задействуваха с невероятна прецизност.

- Искаш да кажеш, че не ти е съобщено? - запита. Трудно беше да се разбере дали изражението на Ъргълфлогъ се промени, па макар и само защото беше трудно да се отгатне коя точно част от него има изражение, но той определено изрази нещо като познатото излъчване на неочаквано предизвикана

обида и несигурност.

- Какво да ми е съобщено? - каза.

Ринсуинд погледна Ерик.

- А ние си мислим, че им съобщават, а?

- Съобщават им какв... ау-а-у-а - каза Ерик и се вкопчи в глезена си.

- Ей ти на съвременен мениджмънт - обобщи Ринсуинд, а от лицето му струеше чувство на сърдита загриженост. - Вървят си начело, правят си всичките тези промени, всичките тези нововъведения, а взимат ли мнението на самите хора, дето формират гръбнака...

- ... черупката... - поправи го демонът.

- ... или друга някоя варовикова или хитинова структура на организацията? - гладко привърши Ринсуинд. Изчака онова, което си знаеше, че ще последва.

- Не са от тия те - каза Ъргълфлогъ. - Твърде заети са да лепят бележки - ето това са те.

- Струва ми се, че всичко това е адски отвратително - съгласи се Ринсуинд.

- Представяш ли си - започна Ъргълфлогъ, - не ме пуснаха на празника на "Клуб 18000 - 30000"? Прекалено съм бил стар. Щял съм бил да им разваля веселото.

- Докъде ли ще стигне пъклото? - Ринсуинд вложи съчувствие в гласа си.

- Никога не слизат тук, да знаеш - малко оклюмало каза демонът. -

Никога нищо не ми казват. Е, да, казват ми само "много е важно", само да пазя проклетите порти, "това е най-важното", как ли пък не!

- Слушай - каза Ринсуинд. - Какво ще кажеш, ако им подшушна някоя и друга думичка, а?

- Вися през цялото време тука долу да ги посрещам...

- Ами ако поговоря с някой? - упорстваше Ринсуинд.

Демонът шмръкна едновременно с няколко носа.

- Би ли го направил? - попита.

- С удоволствие - отвърна Ринсуинд.

Ъргълфлогъ малко се поободри, но не особено много - за всеки случай:

- Няма да ми навреди, нали? - запита.

Ринсуинд събра кураж и потупа нещото по онази част, за която трепетно се надяваше да му е гръб.

- За това няма да се притесняваш - каза.

- Много мило от твоя страна.

Ринсуинд погледна към трясещия се, сгърчен Ерик.

- Е, да тръгваме - каза му Ринсуинд. - За да не закъснеем за уречената ни среща - Над главите на демона неистово му правеше знаци.

Ерик се нахили:

- А, да, срещата.

Поеха по широкия коридор.

Ерик истерично се закиска:

- Сега му е времето да хукнем да бягаме, нали? - запита.

- Сега му е времето да си вървим - отвърна Ринсуинд. - Просто си вървим. Главното е да се правим, че не ни пука. Главното е да правим всичко, когато му е времето.

Погледна Ерик.

Ерик го погледна.

Зад тях Ъргълфлогъ издаде звук, който приблизително означаваше "Загрях най-после".

- Сега ли му е времето? - попита Ерик.

- Май, сега му е времето, да.

Хукнаха.

* * *

Адът нямаше нищо общо с онова, което Ринсуинд бе склонен да очаква, въпреки че някои следи подсказваха какъв може би някога е бил - малкото сгурия, например, в някой ъгъл, или някоя дия от изгоряло по тавана. Горещо ли беше, а жегата наподобяваше сгорещен въздух, печен с години в някоя фурна...

Някои казват, че в Ада трябва да има по-различни порядки.

Този факт винаги бе удивлявал много от демоните на служба. Те винаги са си мислили, че да си в ада означава да ръгаш остри предмети в хората, да ги блъскаш в езера от кръв и така нататък.

Така е, защото демоните както и повечето хора, не успяват да различат тялото от душата.

Истината се състои в това, че както цели пълчища крале на демоните са отбелязвали, онова, което можеш да причиниш на една душа с нажежени до червено пинсети е крайно понятие, защото дори относително зли и корумпирани души са достатъчно хитри, за да разберат, че след като не притежават съпътстващото ги тяло и свързаните с него нервни окончания, няма основателна причина, различна от силата на навика, поради която да изпитват мъчителна агония. Затова и не я изпитваха. Във всеки случай, демоните си продължаваха да я карат по същия начин, защото вцепняващата и безмозъчна тъпота е част от характеристиката за демон, но тъй като никой не страдеше, а демоните също не се забавляваха особено - цялото начинание беше безсмислено. Векове и векове от безсмислици.

Астфлг бе възприел, без да осъзнава какво точно прави, радикално нов подход.

Демоните могат да кръстосват между измеренията и той беше открил основните съставки за особено достойно езеро, пълно с еквивалента на кръвта, така да се каже, за душата. Учете се от хората, каза той на демоните-ръководители. Забележително е онова, което можете да научите от хората.

Вземете, например, някакъв вид хотел. Навярно - английска версия на американски хотел, но управляван със специфично английско гениално умение да заимствуват нещо американско и да отстранят от него смислената му страна, в резултат на което получават бавна бърза закуска, Уест Кънтри и уестърн и, ами същия този хотел.

Ден е, в който се затваря рано. Барът всъщност е само една маса с пастелно-розови дъски, върху която е сложена глуповата кофа за лед; масата е в единия ъгъл и докато отворят, ще минат цели часове. После добавете дъжд и направете така, че единствения възможен канал на единствения телевизор е, да кажем, Уелския четвърти канал и обичайния му сгански "Айстедфоя от Пант-и-гирдл". И в хотела има само една книга, останала от някоя предишна жертва. От ония, дето името на автора е написано с изпъкнали златни букви, много по-големи от буквите на заглавието, а вероятно на корицата има също и роза с куршум. Половината страници липсват.

И в единственото кино на града дават нещо с надписи и френски чадъри.

И тогава спрете времето, но не и съществуването, така че започва да ти се струва, че самите косъмчета на килима постепенно се надигат, за да ти

се натъпчат в мозъка, а устата ти започва да придобива дъх на стари ченета.

И правите всичко това да е вечно, вечно. Дори е повече от периода между сега и началото на работното време. После вземете всичко най-добро от това.

Естествено на Диска липсват гореспоменатите работи, но скуката е универсална и Астфгл беше постигнал в Ада изключително висококачествен вид скука, подобна на скуката, която: а) ти струва пари и б) обхваща те тогава, когато би трябвало да се забавляваш.

Големите пещери, зейнали пред Ринсуинд, бяха изпълнени с мъгла и с направени с вкус прегради между стаите. От време на време писъци на досада се надигаха измежду цветята в саксиите, но основно се чуваше вцепеняващата тишина, причинена от свеждането на човешкия мозък отвън-навътре до състояние на извара.

- Не разбирам - каза Ерик. - Къде са пещите? Къде са пламъците? Къде - добави с надежда, - са сукубусите?

Ринсуинд заничаше към най-близко разположения експонат.

Безутешен демон, чиято значка го именуваше Азаремот, Смръдната на Кучешкия Дъх и при това изразяваше надежда, че читателят ще си прекара чудничко тоя ден, седеше на ръба на плитка яма. В нея бе положена скала, върху която бе проснат и прикован човек.

Птица с много уморен вид стърчеше до него. Ринсуинд си помисли, че папагалът на Ерик здравата си беше патил, но тази птица определено е преминала през самата преса на Живота. Изглеждаше така, сякаш първо е била оскубана, а после отново са ѝ залепили перата.

Любопитството надви над обичайния страх на Ринсуинд.

- Какво има? - запита. - Какво става с него?

Демонът спря да рита с пети по стената на ямата. Не му хрумна да задава въпроси относно присъствието на Ринсуинд. Предположи, че не би бил там, ако няма право да е. Другото не би било за вярване.

- Не знам какво е направил - отговори, - но когато дойдох тук за първи път, наказанието му беше да седи прикован към камъка и всеки ден идваше орел да му изкълвава черния дроб. Това е стара любима история.

- Сега няма вид да го атакува - отбеляза Ринсуинд.

- А-а. Всичко това е променено. Сега всеки ден долита и му разказва за операцията от херния. Това вече има ефект, признавам - тъжно заяви демонът, - но не е онова, което бих нарекъл мъчение.

Ринсуинд се извърна, но не и преди да види изражението на крайна агония, изписано върху лицето на жертвата. Беше ужасяващо.

Обаче имаше и по-лошо. В следващата яма на няколко оковани и стенещи хора им показваха поредица картини. Демон, застанал пред тях, им четеше от някакъв сценарий.

- ... това се случи, когато бяхме в Петия Кръг, само че не се вижда къде бяхме отседнали - точно тук вляво беше, а това е оная забавна двойка, с която се запознахме - никога няма да повярвате - живеят на Ледените Равнини на Съдбата точно до...

Ерик погледна Ринсуинд.

- Показва им снимки от почивката си, а? - запита.

И двамата свиха рамене и отминаха, като клатеха глави. Следващото бе едно малко хълмче. В подножието му имаше кръгъл камък. До него седеше окован мъж, заровил отчаяно глава в двете си ръце. Дундурест зелен демон стоеше до него и почти се огъваше под тежестта на огромна книга.

- Слушал съм точно за тоя - каза Ерик. - Човек, който взел, че се

опълчил срещу боговете или нещо подобно. Трябвало да бута камъка до върха на хълма, въпреки че той непрекъснато се търкаля надолу.

Демонът вдигна поглед.

- Но първо - изчурулика, - трябва да изслуша "Нездравословните и Небезопасни Наредби, управляващи повдигането и преместването на големи предмети".

* * *

Том 93 от Коментарите, всъщност. Самите Наредби съставляват други 1440 тома. По-точно, само Част Първа.

* * *

Скуката винаги се е харесвала на Ринсуинд. Дори и да я ценеше само поради качеството ѝ на рядко явление. Все му се струваше, че единствените случаи в живота му, когато не е бил гонен, затварян или удрян, са случаите, в които е бил изпуснат. И макар че едно продължително падане винаги донякъде прилича на друго, едва ли може да се нарече "скучно". Единственото време, за което си спомняше с известно умиление, беше краткотрайният период като асистент-библиотекар в Невидимия Университет. Там нямаше какво толкова да прави, освен да чете книги, да внимава да не се наруши доставката на банани за Библиотекаря, в редки случаи, да му помага да се справи с някоя особено своеволна магьосническа книга.

Сега осъзна какво правеше скуката така привлекателна. Знанието, че по-лошите работи, че по-опасно възбуждащите работи си се случват там, зад ъгъла и че ти нямаш нищо общо с тях. Защото, за да се наслаждаваш на скуката, би трябвало да имаш с какво да я сравняваш.

Докато това тук е само скука върху повече скука, която се увиваше около самата себе си, докато се превърне в тежък ковашки чук, в състояние да парализира всякаква мисъл и действие и да стрие вечността на каша.

- Това е ужасно - каза той.

Прикованият повдигна измъченото си лице.

- Ти ли ще ми го казваш? Харесваше ми да бутам топката до върха на хълма. Можеш да поспреш и да си побъбриш, можеш да видиш какво става наоколо, можеш да изпробваш различни захвати и всичко останало. Бях нещо като туристическа атракция - хората все ме сочеха. Не бих казал, че беше забавно, но придаваше смисъл на отвъдния живот.

- А аз пък му помагах - каза демонът с глас, загрубял от мрачно възмущение. - Понякога ти помагах с туй-онуй, нали? Разправях ти по някоя клюка. Окуражавах го как да е, когато се търкулваше обратно долу. Казвах, например: "Хопа, ей пак гадта му с гад", а той ми отговаряше: "Нищо, де". Добри времена си бяха. Страхотни времена - издуха нося си.

Ринсуинд се изкашля.

- Вече стана много дебела работа - каза демонът. - Щастливи си бяхме в старите времена. Като че ли никой не страдаше особено, всички си бяхме някак заедно.

- Точно така си беше - каза окованият мъж. - Ясно ти ставаше, че ако внимавах, един ден ще имаш късмет да се измъкнеш. Знаете ли, че сега веднъж седмично трябва да си спирам работата за провеждане на часове по усъвършенстване в разни занаяти?

- Сигурно е хубаво - колебливо вметна Ринсуинд.

Мъжът присви очи:

- Кое, да плетеш кошници ли е хубаво!

- Тук съм от осемнадесет хилядолетия като демон и духче - изломоти демонът. - Изучил съм си занаята. Така е. Осемнадесет хиляди проклети годинки зад тризъбеца, а сега това. Да чета...

Трясък от нещо движещо се със свръхзвукова скорост проехтя през целия Ад.

- Ой, ой - каза демонът. - Оня се върна. Освен това, май е сърдит. По-добре да снишим глави - И действително, навсякъде из кръговете на Хадес, демоните и прокълнатите стениха в унисон и се връщаха към своите лични адчета. Окованият мъж се обля в пот.

- Слушай, Визимут - каза, - защо не пропуснем, някакси, един или два параграфа...

- Това ми е работата - окаяно каза демонът. - Знаеш, че той проверява. Това е повече отколкото струва служб... - млъкна, направи тъжна гримаса на Ринсуинд и потупа нежно хлипация мъж с дълъг крив нокът.

- Виж какво ще ти кажа - мило продължи, - ще пропусна някои от допълнителните алинеи.

Ринсуинд повлече Ерик за отпуснатото рамо.

- По-добре да вървим - тихичко каза.

- Това наистина е ужасно - промълви Ерик, докато отминаваха. Така на злото му излиза лошо име.

- Ъ-ъ - каза Ринсуинд. Хич не му хареса да чуе, че Оня се е върнал и че Оня е ядосан. Винаги когато нещо достатъчно важно, че да заслужава главни букви, беше ядосано в близост с Ринсуинд, то обикновено беше ядосано на него.

- Ако толкова много неща знаеш за туй местенце - каза, - сигурно знаеш и как да се измъкнем оттук.

Ерик се почеса по главата.

- Би ни помогнало, ако единият е момиче - каза. - Според ефебианската митология, има едно момиче, което всяка зима слиза тук.

- За да се топли ли?

- Струва ми се, в историйката пише, че всъщност тя сътворява зимата, нещо такова.

- Познавам такива жени - каза Ринсуинд, като мъдро кимаше с глава.

- Помага ако имаш и лира, струва ми се.

- А-ха. Е, тука сме добре - обнадежди се Ринсуинд. Потъна в мисли за известно време и после каза. - Ъ-ъ. Имах тука някъде една-две лири.

- Не бе, става дума за инструмент, на който се свири.

- О-о.

- И... и... и когато наистина си тръгнеш, ако се обърнеш... май се появяват някъде нарове, или... или... или пък се превръщаш в парче от дървен нар.

- Никога не се обръщам - твърдо каза Ринсуинд. - Когато хукнеш да бягаш, едно от първите правила е никога да не се обръщаш.

Зад тях се чу рев.

- Особено когато чуваш силни шумове - продължи Ринсуинд. - Когато стане дума за страх, ето какво различава хората от овцете. Веднага хукваш да бягаш - Подбра полите на плаща си.

И те тичаха, и тичаха, докато чуха един познат глас да им казва:

- Здравсти, скъпи момчета. Дайте газ. Удивително е как срещаш стари приятели тук дори.

А друг глас каза:

- Кажжгоде? Кажжгоде?

* * *

- Къде са те?

Помощник-лордовете на Ада трепереха. Щеше да стане ужасно. Дори може да се стигне и до записка.

- Не може да са избягали - ревеше Астфгг със стържещ глас. - Някъде тука са. Защо не можете да ги откриете? Нима съм заобиколен от некадърници, а същевременно и от тъпащи?

- О, повелителю...

Принцовете демони се извърнаха.

Беше се обадил Дук Васенего, един от най-старите демони. Никой не знаеше на колко години е. Но ако не е открил първоначалния грях, поне е направил едно от първите копия. По отношение на хитроумието и склонността му към непочтеност, би могъл да мине за човек и обикновено приемаше вида на възстарицьк съдия, в чието родословие някъде е имало орел.

Всеки демоничен мозък си помисли: горкия старец Васенего, този път си го изпроси. Няма да е само записка, а политическа декларация с копия до всички отдели, плюс копие за архива.

Астфгг бавно се обърна, като че беше на въртяща се платформа. Отново беше в предпочитаната си форма, но се беше съвзел и така да се каже, намираще се на по-високо емоционално ниво. Самата мисъл за живи хора в неговото владение го караше да дрънчи от бяс като струна на цигулка. Не можеш да им вярваш. Не можеш да разчиташ на тях. Последният човек, допуснат тук долу жив, създаде ужасяващо лош имидж на мястото чрез Пресата. Освен това хората го караха да се чувствава по-низш.

Сега целият волтаж на гнева му се съсредоточи върху стария демон.

- Искаш нещо да отбележиш ли? - каза.

- Само исках да кажа, повелителю, че проведохме обстойно дирене из всичките осем кръга и аз действително съм сигурен...

- Тишина! Не мислете, че не зная какво се върши наоколо - изрева Астфгг, обикаляйки около измъчената фигура. - Виждал съм те, и тебе, и тебе - тризбецът му посочваше някои от другите стари лордове, - да кроите заговори по ъглите, да подстрекавате към бунт! Аз съм този, който управлява тука, не е ли така? И ще ми се подчинявате!

Васенего беше пребледнял. Патрицианските му ноздри пламтяха като дюзи на реактивни двигатели. Всичко по него говореше: ах ти, надута дребна твар, разбира се че подстрекаваме към бунт, ние сме демони! А аз подлудявах умовете на принцове, когато ти още подстрекаваше котките да оставят умрели мишки под леглата, ах ти, малоумен книжен мухльо! Всичко в него изразяваше това, с изключение на гласа му, който спокойно каза:

- Никой не отрича това, ваше величество.

- Тогава търсете отново! А демонът, който ги е пуснал да влязат да се прати в най-долната яма и да се разчлени, ясно?

Васенего повдигна вежди:

- Старият Ъргълфлогъ ли, ваше величество? Постъпил е глупаво, несъмнено, но той е един предан...

- Случайно да си позволяваш да ми противоречиш?

Васенего се поколеба. Въпреки че дълбоко в себе си имаше Краля за отвратителен, беше демон, а демоните силно вярват в старшинството и

йерархията. Прекалено много на брой млади демони ги притискаха отдолу, за да могат старшите лордове да си позволят открито да демонстрират начини за провеждане на кралейство и преврат, независимо как ги провокират към подобно действие. Васенего си имаше свои собствени планове. Няма смисъл да разваля всичко сега.

- Не, ваше величество - каза. - Но това означава, ваше величество, че порталът на ужаса вече не е...

- Действай!

* * *

Багажът пристигна на портала на ужаса. Няма как да се опише колко си ядосан след като почти си претичал два пъти по продължението на пространствено-времевия континуум, а Багажът поначало си беше доста раздражен.

Погледна пантите. Погледна ключалките. Малко отстъпи назад и като че ли прочете новата бележка над портала.

Вероятно тя още повече го разядоса, въпреки че за Багажа нямаше никакъв сигурен начин да познаеш, защото прекарваше по-голямата част от времето си отвъд, така да се каже, хоризонта на обичайната враждебност.

Дверите на Ада бяха древни. Не само на времето и жегата се дължеше изпичането на дървото, превърнало се в нещо като черен гранит. Прихванали бяха от страховитото и скучно зло. Дверите бяха нещо повече от предмети, които просто запълват дупки в стената. Достатъчно схватливи бяха, за да имат някаква смътна представа какво вероятно им крои бъдещето.

Наблюдаваха как Багажът се затътри назад по пясъка, как нагъна крачетата си и се сви на пясъка, готов да скочи.

Ключалката щракна. Езичетата бързичко се прибраха самички. Големите резета рязко се измъкнаха от гнездата си. Вратите доброволно се отвориха широко и се подпряха на стената.

Багажът се отпусна. Изправи се. Пристъпи. Тръгна едва ли не наперено. Мина между пресилилите се панти и когато почти беше влязъл, се обърна и дяволски здравата ритна най-близката част от вратата.

* * *

Имаше някакво голямо колело, което се пускаше в движение чрез ходене. Не задвижваше нищо и притежаваше изключително скърцащи части. Олицетворяваше една част от по-вдъхновените идеи на Астфл. Нямаше никакво друго приложение, освен да покаже на няколкостотин люде, че ако според тях животът им е бил твърде безсмислен, то значи още нищо не знаят.

- Не можем вечно да си останем тук - обади се Ринсуинд. Нужно е да правим разни неща. Например, да ядем.

- Ето огромното предимство да бъдеш прокълнатата душа - каза Понсе да Куърм. - Всичките стари телесни грижи отмират. Естествено, получаваш изцяло нов набор от грижи, но винаги ми се е струвало уместно да търся доброто във всяко лошо.

- Кажжгоде! - намеси се папагалът, седнал на рамото му.

- Само като си помисля - каза Ринсуинд - Никога не съм подозирал, че и животните могат да отидат в Ада. Но много добре разбирам защо в този случай са направили изключение.

- Да те такавам, магьоснико!

- Защо пък не ни търсят тук, ето това не разбирам - отбеляза Ерик.

- Млъквай и продължавай да вървиш - каза Ринсуинд. - Тъпи са, ето защо. Не могат и да си представят, че ще направим нещо такова.

- Да, такива са те. Самият аз не мога да си представя, че правим нещо такова.

Ринсуинд топуркаше известно време, като изгледа тъмна трескаво търсеци демони да профучава край тях.

- Значи не успя да намериш Извора на младостта, а? - опита се да завърже някакъв разговор.

- О, ама аз го намерих - разпалено каза да Куърм. - Чист извор в дълбините на джунглата. Много е впечатляващ. И хубавичко си дръпнах една дълга глътка. Или по-точно казано, налочих се.

- И...? - запита Ринсуинд.

- Определено имаше ефект. Да. За известно време определено усещах как се подмладявам.

- Ами... - Ринсуинд неопределено махна с ръка към да Куърм, колелото, извисяващите се кръгове на Пъклото.

- А-а - каза старецът. - Разбира се, точно това е най-вбесяващото.

Толкова много неща бях изчел за Фонтана, а човек би си помислил, че все някой можеше да спомене най-съществения момент относно водата във всичките тези книги, нали така?

- Който е, че...?

- Първо трябва да се кипне. Това е отговорът на въпроса ти, нали? Ама колко жалко само.

* * *

Багажът се носеше в тръс надолу по спираловидния път, свързващ отделните кръгове на Пъклото. Дори и при нормални условия едва ли би привлякъл внимание. Ако не заради нещо друго, то със сигурност - защото болшинството жители на демонската страна представляваха доста по-чудата гледка.

* * *

Тая работа наистина е скучна - отбеляза Ерик.

- Така и трябва да бъде - каза Ринсуинд.

- Но ние не би трябвало да се спотайваме тук, а да се опитваме да открием изход!

- Е да, ама такъв няма.

- Всъщност, има - каза някакъв глас зад Ринсуинд, Звучеше като глас на човек, който е виждал изхода, но не е харесал нито една частичка от него.

- Лавеол? - попита Ринсуинд. Неговият праотец беше точно зад тях.

- "Успешно си стигаш у дома" - горчиво каза Лавеол. - Това са думите ти. Хъм. Десет години проклетие след проклетие. На приятел можеше да го кажеш.

- Ъ-ъ - намеси се Ерик. - Не искахме да нарушаваме хода на историята.

- Не сте искали да нарушавате хода на историята, а - бавно каза Лавеол. Заби поглед в дървенията на колелото. - Е, добре де. Тогава всичко е съвсем наред. Много по-добре ми стана сега, като научих това. От името на хода на историята, бих искал да ви помоля да приемете дълбоката ми благодарност.

- Извинете - каза Ринсуинд.
- Да?
- Казахте, че има и друг изход?
- А-а, да. Заден.
- Къде е?

Лавеол за миг спря и посочи към мъглявата падина.

- Виждаш ли оная арка там?

Ринсуинд впи взор в далечината.

- Горедолу - каза. - Това ли е изходът?
- Да. Дълго и стръмно изкачване. Обаче не знам къде точно излиза.
- Как разбра?

Лавеол сви рамене.

- Попитах един демон - отвърна. - Винаги за всичко си има и по-лесен начин, да знаеш.

- Ще ни трябва цяла вечност, за да стигнем дотам - отбеляза Ерик. - Точно отсреща е, никога няма да успеем.

Ринсуинд кимна в знак на съгласие и навъсено продължи безкрайната си разходка. След няколко минути запита:

- Не ви ли се струва, че май се движим по-бързо?

Ерик се извърна.

Багажът беше вече на борда и се опитваше да ги настигне.

* * *

Астфгг застана пред огледалото си.

- Покажи ми какво виждат те - заповяда.

- Да, господарю.

За миг Астфгг изучаваше завихрения образ.

- Кажи ми какво значи това - поиска той.
- Аз съм само едно огледалце, господарю. Как да знам!

Астфгг изръмжа:

- Аз пък съм Повелителят на Хадес - и замахна с тризъбеца си. - И съм готов да поема риска за още седем години лош късмет.

Огледалото обмисли наличните възможности.

- Може би успявам да чуя някакво скърцане, повелителю - осмели се то.
- И?

- Намирисвам пушек.

- Не може да е пушек. Недвусмислено забраних всякакви открити огньовете.

Много остаряла концепция. Беше излязло лошо име на мястото.

- Независимо от това, господарю.
- Покажи ми... Хадес.

Огледалцето направи всичко по силите си. Точно навреме, за да може кралят да види как колелото с нажежени до червено лагери се търкулва надолу от поставката си. Търкаляше се през страната на прокълнатите измамно бавно, като свличаща се лавина.

Ринсуинд висеше на лоста за отгласване и гледаше как дъските фучаха край него със скорост, която би прогорела подметките на сандалите му, ако беше достатъчно глупав, че да си пусне краката. Мъртвите обаче възприемаха гледката с ободрителните възгласи на онези, които знаеха, че вече им се е случило най-лошото. Носеха се викове като "Пусни насам захарното памуче".

Чу как Лавеол хвалеше великолепния опън на колелото и как обясняваше на да Куърм, че ако имаш превозно средство, което само постила пътя пред

себе си, както всъщност постъпваше Багажът, а и като бронираш средството, тогава ще водиш по-малокръвни войни, които ще свършат за два пъти по-малко време и всички дружно ще пътуват по-дълго за вкъщи.

Багажът въобще не коментираше. Виждаше, че господарят му виси на няколко крачки пред него и просто продължаваше да върви. Може да му е хрумнало, че пътешествието трае малко дългичко, но това си е проблем на времето. И така, като отхвърляше случайно попаднали на пътя му пищящи души, като блъскаше, придаваше въртеливо движение или размазваше някой случаен злополучен демон, колелото се търкаляше.

Разби се в отсрещната скала.

* * *

Лорд Васенего се усмихна.

- Сега - каза, - време е.

Останалите старши демони изглежда се чувстваха малко неловко. Разбира се, те бяха всецяло предани на злото, а Астфгг определено Не Е Един От Нас и освен това е най-отвратителната дребна мижитурка, която някога с мазнотии си е проправяла пътя до поста...

Ама... ъ-ъ, това... може би имаше и друга начини, които също...

- Учете се как го правят хората - изимитира Васенего. - На мене заповяда да се уча от хората. На Мене! Символът на наглостта! Символът на безочие! Но аз наблюдавах, о, да. Учих се. Планирах.

Изражението на лицето му беше неопишимо. Дори и лордовете от най-пъклените кръгове, които ликуват в обкръжението на подлост извърнаха глави.

Дук Дразомет Разложеният вдигна колебливо крив нокът.

- Но, ако оня само ни заподозре - започна, - искам да кажа, че притежава долен нрав. Онези записки... - Потръпна.

- Ами че какво правим ние? - Васенего разпери ръце в израз на невинност. - Къде е вредата? Братя, питам ви: къде е вредата?

Пръстите му се свиха. Кокалчетата му побеляха до блясък под тънката, прорязана с вени със синя кръв кожа, докато изучаваше съмняващите се лица.

- А може би предпочитате да получите още някоя политическа декларация? - запита.

Израженията на лордовете потрепваха като редичка от падащи плочки за домино. Съществуваха отделни случаи, в които дори демоните се обединяваха. Стига вече политически декларации, стига вече консултативни документи, стига вече нравоучения за повдигане на духа на целия колектив. Това е Ад, но все някъде трябва да се сложи чертата.

Граф Бийзълмот разтри един от трите си носа.

- А хората, значи, някак са измислили всичко това самички? - каза. - Не сме им правили никакви, значи, намеци? Васенего поклати глава в знак на отрицание.

- Изцяло си е тяхна собствена работа - каза гордо като любещ училищен директор, който току-що е изпратил своя бляскав ученик, завършил с пълно отличие.

Графът се втренчи в безкрайността.

- Аз пък си мислех, че се очаква ние да сме най-отвратителни - гласът му беше изпълнен с благоговение.

Старият лорд кимна в знак на съгласие. Дълго беше чакал това. Докато останалите говореха за разгорещена революция, той просто не изпускаше от погледа си света на хората и наблюдаваше, и се дивеше.

Този тип Ринсуинд се оказа крайно полезен. Успя изцяло да ангажира вниманието на Краля. Заслужаваше си труда. Проклетият тъп човечец все още си мислеше, че пръстите му вършат цялата тая работа! Три желания, как пък не!

* * *

А точно когато Ринсуинд се измъкна от останките на колелото, установи че Астфгл, Кралят на Демоните, Повелител на Ада, Господар на Пъклото, стои изправен над него.

Астфгл бе преминал през първия етап на беса, понастоящем се намираще в онзи спокоен гьол на яростта, когато гласът е равен, обноските са премерени и учтиви и единствено едва доловимата следа от хрчка в ъгълчето на устата издава вътрешното инферно.

Ерик изпълзя изпод разтрошена греда и вдигна поглед.

- Олелее - каза.

Кралят на демоните завъртя тризъбеца. Най-неочаквано, вече нямаше комичен вид. Имаше вид на тежка метална тояга с три ужасни остриета накрая.

Астфгл се усмихна и се огледа.

- Не - очевидно го каза на себе си. - Не тук. Не е достатъчно публично. Тръгвайте!

По една ръка хвана всеки един от тях за рамото. Биха могли да се съпротивляват толкова, колкото две-три снежинки биха могли да устоят на огнепръскачка. Последва миг на объркване и Ринсуинд се намери в най-обширната стая на вселената.

Беше голямата зала. Вътре спокойно можете да си строите междупланетни ракети. Кралете на Ада може и да са чували думи като "финес" и "умереност", но бяха и чували, че ако притежаваш онова нещо, ще се наложи да го презираш и заключиха, че ако не го притежаваш, трябва дори повече да го презираш. Онова, което не притежаваха, беше добрият вкус. Астфгл беше направил, каквото му беше по силите, но дори и той не бе успял да добави нещо особено към общия лош дизайн, абсолютно несъвместимите цветове и ужасните тапети. Беше сложил няколко ниски масички и плакат за бикоборството, но те по-малко или повече се губеха в общия хаос и новата покривчица за облегалката на Трона на Ужаса служеше само, за да усилви впечатлението, създавано от някои от по-неприятните барелефи.

Двамата човеци бяха проснати на пода.

- А сега... - каза Астфгл.

Но гласът му потъна във внезапни приветствени крясъци.

Вдигна поглед.

Демони с всякакви размери и форма изпълваха почти цялата зала. Трупаха се по стените и дори висяха от тавана. Демоничен оркестър от най-разнообразни инструменти, изпълни някакви отбрани акорди. От единия край на залата до другия беше провесен плакат, на който пишеше: "Залют на ШЕВА".

Веждите на Астфгл се заплетоха параноично в мига, когато Васенего, следван по петите от останалите лордове връхлетя върху него. Лицето на стария демон се разцепи в абсолютно простодушна зъбата усмивка. Кралят едва не изпадна в паника и го прасна с тризъбеца, преди Васенего да се протегне и да го тупне по гърба.

- Браво! - извика.

- Какво?

- О, браво!

Астфгл сведе поглед към Ринсуинд.

- О - каза. - Да. Ами. - Изкашля се. - Не беше нещо особено - каза и се поизправи, - знаех си че вие нямаше до никъде да я докарате и затова аз...

- Не тези - Васенего им хвърли презрителна усмивка. - Такава тривиална работа. На, ваше величество. Имах предвид Вашето издигане.

- Издигане? - запита Астфгл.

- Повишението Ви, ваше величество!

Бурни ликуващи викове се надигнаха от младите демони. Те биха приветствали каквото и да е.

- Повишение? Но, но, аз съм си Кралят - Астфгл немощно изрази лек протест. Усещаше, че започва да му се изплъзва контролът върху събитията.

- Пфу! - експанзивно каза Васенего.

- Пфу?

- Ама, наистина, ваше величество. Крал? Крал? Ваше величество, говоря от името на всички тук и Ви казвам, че това не е титла за демон като Вас, Ваше Величество, демон, чието тълкуване на въпросите и приоритетите на организацията, чието прозрение относно същинските функции на нашето битие, чийто, ако мога така да се изразя, явен интелектуален потенциал ни доведоха до нови и още по-големи низини, Ваше Височество!

Противно на волята си Астфгл се напери:

- Ами, вижте сега... - започна.

- И въпреки всичко това, установяваме, че въпреки вашия пост, проявявате интерес към най-незначителните детайли в работата ни - каза Васенего като погледна надолу, покрай носа си, към Ринсуинд. - Каква всеотдайност! Каква всеотдайност!

Астфгл се наду:

- Естествено, винаги съм приемал...

Ринсуинд се повдигна на лакти и си помисли "Ей внимавай, зад гърба ти..."

- И така - продължи Васенего, грееше като цяла крайбрежна ивица от морски фарове. - Съветът се събра и реши, и ако ми позволите да добавя, Ваше височество, единодушно реши, да учреди абсолютно нова награда в чест на Вашите бележити постижения!

- Голямото значение на точно водената писмена документация е... каква награда? - каза Астфгл, а лещанките на подозрението се стрелнаха в океана на самотнието му.

- Постът, Ваше височество, на Върховен Доживотен Президент на Ада!

Оркестърът отново гръмна.

- С Ваш собствен офис - много по-голям от дупката, в която трябваше да се свирате и да се мъчите през всичките тези години, Ваше величество. Или, по-скоро, Г-н Президент!

Оркестърът отново трясна, но друг акорд.

Демоните чакаха.

- А ще има ли... цветя в саксии? - бавно запита Астфгл.

- Множества! Цели плантации! Цели джунгли!

Астфгл сякаш се озари от умилителна вътрешна светлина.

- А килими? Имам предвид от онези, дето са от стена до стена...?

- Трябваше специално да разбутаме стените, за да ги сместим, Ваше височество. С висок косъм са! А какво ще кажете за лампионите? Цели племена пигмеи се питат защо е светло и през нощта, Ваше величество!

Удивеният Крал допусна да бъде прегърнат през раменете от една

сърдечна ръка и лекичко да бъде поведен през приветстващите го тълпи, а всички мисли за отмъщение бяха забравени.

- Винаги съм харесвал от онези специални работи за правене на кафе - измърмори, а последните останки от самоконтрола му се топяха.

- Инсталирана е стопроцентова фабрика, Ваше височество! И вътрешната централа, за да предавате инструкциите си на подчинените. И последната новост в областта на деловите бележници - по две вечности на страничка и държател за...

- Цветни маркери. Винаги съм твърдял, че...

- Цели многоцветни дъги, Ваше величество - Васенего гръмко го агитираше. - И нека вървим там без да се бавим, Ваше величество, защото подозирам, че с Вашето обичайно прозрение сигурно нямате търпение да се захванете с най-отговорни задачи, които стоят пред Вас, Ваше величество.

- Разбира се, разбира се! Време е да бъдат разрешени, наистина... - по пламналото лице на Астфгг премина израз на смътно объркване. - Тези най-отговорни задачи...

- Са не друго, а цялостен, пълен, авторитетен, проникновен и задълбочен анализ на нашата роля, функция, приоритети и цели, Ваше височество!

Демоните затаиха дъх.

Астфгг се намръщи. Вселената като че ли забави своя ход. Звездите за миг спряха движението си.

- С изпреварващо планиране? - най-накрая каза той.

- Първи приоритет, Ваше височество, който Вие, с Вашата проницаемост мигновено и точно определите - бързо вметна Васенего.

Демоничните лордове отново задишаха.

Гръдният кош на Астфгг се разшири с някой и друг сантиметър.

- Ще ми бъде необходим специален колектив, разбира се, за да формулирам...

- Да формулирате! Точната дума! - каза Васенего, който май вече попрекаляваше. Астфгг му хвърли едва доловимо подозрителен поглед, но в този миг оркестърът отново гръмна.

Последните думи, долетели до Ринсуинд, когато извеждаха Краля от залата, бяха:

- А за да анализирам информация, ще ми трябват...

И излезе.

Останалите демони, наясно че забавлението за деня като че ли свърши, взеха тромаво да се размърдват наоколо и да се изнизват през големите врати. По-умните започнаха да осъзнават, че скоро пак ще лумнат огньовете.

Сякаш никой не обръщаше внимание на двамата човеци. Ринсуинд подръпна плаща на Ерик.

- Сега му е времето да хукнем да бягаме, нали? - запита Ерик.

- Да вървим - категорично заяви Ринсуинд. - Безгрижно, спокойно и бързо...

- Бързо?

- Схватливо момче си, няма що.

* * *

От съществено значение е надлежната употреба на трите желания да донесе щастие на възможно най-голямо число хора. Всъщност, точно това и стана.

Тезуменците бяха щастливи. Когато никакво количество боготворене не доведе отново Багажа при тях, за да изпогази враговете им, те отровиха всичките си жреци и за разнообразие изпробваха просветения атеизъм, което означаваше, че пак могат да си убиват колкото си искат хора, но за целта няма защо да стават толкова рано.

Жителите на Тсорт и Ефеб бяха щастливи - поне онези от тях, които пишат и играят главните роли в историческите драми, а само това е от значение. Сега продължителната им война свърши и могат да се захванат със същинското занимание, подобаващо на цивилизованите нации, а именно, да се подготвят за следващата война.

Обитателите на Ада бяха щастливи, или поне - по щастливи от преди. Огньовете отново ярко лумнаха, старите познати мъчения се налагаха на безплътни тела, които въобще не бяха в състояние да ги усетят и прокълнатите бяха озарени от прозрението, с което неволите по-лесно се понасят - абсолютният и сигурен факт, че всичко може да бъде и по-лошо.

Лордовете - демони бяха щастливи:

Стояха около магическото огледало и на чашка се наслаждаваха на чествуването. От време на време някой от тях се осмеляваше да тупне Васенего по гърба.

- Да ги пуснем ли да си ходят, Ваше величество? - попита един дук, като заничаше към катерещите се фигурки в тъмния образ на огледалото.

- Струва ми се - да - безгрижно каза Васенего. - Винаги е хубаво да пуснеш да се разпространява някоя и друга историйка, значи. За да стимулираш... да внушиш... абе, за да накараш всеки да си седне на задника и дяволски добре да си опича акъла. А тези донякъде ни бяха полезни - Взря се в дълбините на питието си и кротко си заликува.

И все пак, все пак, в дълбините на завития си мозък му се струваше, че чува крехко гласче, което с годините щеше да укрепва. Гласче, което преследва всички крале на демоните: "Ей, внимавай, зад гърба ти..."

Трудно е да се каже дали Багажът беше щастлив или не беше. Засега злостно атакуваше 14 демона, а трима от тях беше заврял в собствените им ями с вряща мазнина. Скоро щеше да се наложи да последва господаря си, но нямаше защо да бърза.

Един от демоните неистово се опитваше да се вкопчи за ръба. Багажът му премаза пръстите.

Творецът на вселени беше щастлив. Току-що експериментално пусна снежинка със седем страни в някаква буря и никой не забеляза. Утре почти беше склонен да опита с малки деликатно кристализирани буквички от азбуката. Азбучен Сняг. Ще бъде върхът.

Ринсуинд и Ерик бяха щастливи:

- Виждам синьо небе! - каза Ерик. - Къде мислиш, че ще излезем? - добави. - И кога?

- Където и да е - каза Ринсуинд. - И когато и да е.

Погледна надолу към широките стъпала, които изкачваха - всяко едно беше направено от големи каменни букви. Стъпалото, на което точно стъпваше, например гласеше "Направих го с най-добри намерения".

На следващото пишеше "Мислех, че ще ти хареса".

Ерик стоеше върху "В името на децата".

- Много странно, нали? - каза той. - Защо ли тези стълби са така направени?

- Мисля че това са добри намерения - отговори Ринсуинд. - Това е път към Ада, а демоните са, в края на краищата, традиционалисти.

Разбира се, те са непоправимо зли, но не винаги са лоши. И така Ринсуинд вдигна крак от "Ние сме работодатели, предлагащи еднакви възможности", премина през стена, която след него се затвори и влезе в света.

Би могло да стане, трябваше да признае той, и много по-лошо.

* * *

Президентът Астфгд, седнал в оазис светлина наред огромния си тъмен офис, отново свирна в микрофона.

- Хей? - каза. - Хей?

Май че никой не отговаряше.

Чудно.

Вдигна един от маркерите и погледна купчината писмена наоколо. Всичките тези архиви трябва да се анализират, обмислят, преценяват и оценяват, после да се стигне до формулирането на подходящи управленски насоки, да се напише проект за задълбочен политически документ, а после, след съответното разглеждане - да се направи нов проект...

Още веднъж опита с микрофона:

- Хей? Хей?

Няма никой. Все още няма защо да се безпокои, има достатъчно много работа. Времето му беше твърде ценно, за да го пилее.

Потопи крака в дълбокия мек килим.

Гордо изгледа цветята си в саксии.

Чукна сложния набор от хромирани жици и топки, който се залюля и затиктака прилежно.

Разви капачката на писалката си с твърда, решителна ръка.

Написа: "В кой бизнес сме???"

Помисли малко и след това написа внимателно отдолу: "В прокълнатия бизнес!!!"

А това също е щастие. Някакво.